

TÜRKİYE'DE KIRSAL TURİZMİN GELİŞİM SÜRECİ

DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM IN TURKEY

HABER

Gıda Tarım ve Hayvancılık
Yeni Bakanı: Faruk Çelik

NEWS

The New Ministr of Food Agriculture
and Livestock: Faruk Çelik

P.06

KAPAK

IPARD Programı ile
Kırsal Turizm Sektörü

COVER

IPARD Programme
and Rural Tourism

P.33

TEMA

A'dan Z'ye Türkiye'de
Zeytin ve Zeytinyağı

THEME

A to Z Olives and Olive
Oil in Turkey

P.65

HABER
NEWS

06

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
FARUK ÇELİK'E EMANET
The Ministry of Food, Agriculture and Livestock
entrusted to Faruk Çelik

08

TKDK İLE ARİMR ARASINDA
İŞBİRLİĞİ PROTOKOLÜ
Cooperation protocol between ARDSI and ARİMR

10

IPARD-II PROGRAMI BAŞLIYOR
IPARD-II programme starts

12

DIYARBAKIR KARPUZU
DÜNYA MARKASI OLMA YOLUNDA
Diyarbakir watermelon on its way
to become a world brand

YAPRAKLAR YEŞERİRKEN
AS THE LEAVES TURN GREEN

22

YUNT DAĞLARI'NDA BİR TURİZM CENNETİ:
A tourism heaven in Yunt Mountains:
OBASYA

34

KIRSAL TURİZMİN ÖNEMİ, HİZMETLER VE FAALİYETLER
Importance of rural tourism, services and activities

38

IPARD PROGRAMI İLE KIRSAL TURİZM SEKTÖRÜ
Rural tourism sector and the Ipard Programme

42

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA BİR ARAÇ OLARAK KIRSAL TURİZM
Rural tourism as an instrument for sustainable development

46

TOPRAK SEVDALISI BİR SAVAŞÇI:
A warrior in love with soil:
SERDAR KILIÇ

EKRAN
SCREEN

60

YENİ NESİL SPOR SİKERİ:
New generation sports announcer:
ERSİN DÜZEN

GEZİ
JOURNEY

54

GÖRMÜŞ GEÇİRMİŞ BURSA'DA
ADIM ADIM BİR GEZİNTİ
A step by step tour in Bursa, a deep rooted city

TEMA
THEME

66

TEŞVİKLER ZEYTİNCİLİĞİ OLUMLU ETKİLEDİ
Incentives positively affected olive cultivation

70

TÜRKİYE ZEYTİNCİLİĞİNDE GELECEĞE YÖNELİK
YAPILMASI GEREKENLER
What should be done for the future of Turkish olive industry

74

ACAR ZEYTİNCİLİK, TKDK DESTEĞİ İLE BÜYÜYOR
Acar Zeytincilik grows with ARDSI support

KİTAP
BOOK

78

ÖLMEZ AĞACIN
PEŞİNDE
TÜRKİYE'DE ZEYTİN
VE ZEYTİNYAĞI

After The Immortal Tree
Olive and Olive Oil in
Turkey

FİLM
MOVIE

79

KOY
The Cove

WEB
WEB

80

ALTINKÖY AÇIK
HAVA MÜZESİ
Altinköy Open Air
Museum

TKDK'NIN KOŞU MESAFELERİ WORKS OF ARDSI

TR TKDK 2011'den bugüne IPARD fonları ile yatırımcının en büyük güvencesi oldu. Bugüne kadar 6 milyar TL yatırım yapıldı. 2011 yılından günümüze 42 farklı ilimizde 11 bin yatırımcıya ulaşan TKDK, yatırım kapsamı ve çeşitliliğini artırarak yoluna devam ediyor.

EN ARDSI has become the biggest assurance of the investors with IPARD funds since 2011. 6 billion TL investment has been made until today. ARDSI, reaching 11 thousand investors in 42 different provinces since 2011, proceeds on its way by increasing its investment scope and diversity.

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

178 proje için
197 milyon TL hibe
sağlanmıştır. Bu alandaki
toplam yatırım tutarı
394 milyon TL'dir.

PROCESSING AND MARKETING OF MILK AND MILK PRODUCTS

197 million TL grant was
provided for 178 projects
supporting Processing and
Marketing of Milk and
Milk Products. The total
investment amount is
394 million TL in this field.

SÜT ÜRETİMİ

1133 proje için
1,4 milyar TL hibe
sağlanmıştır. Bu
alandaki toplam
yatırım tutarı
2,3 milyar TL'dir.

MILK PRODUCTION

1,4 billion TL grant
was provided for 1133
projects supporting
Milk Production.
The total investment
amount is 2,3 billion
TL in this field.

ET ÜRETİMİ

1118 proje için
876 milyon TL
hibe sağlanmıştır.
Bu alandaki toplam
yatırım tutarı
1,4 milyar TL'dir.

MEAT PRODUCTION

876 million TL grant
was provided for 1118
projects supporting
Meat Production.
The total investment
amount is 1,4 billion
TL in this field.

ET VE ET ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

119 proje için 189 milyon
TL hibe sağlanmıştır. Bu
alandaki toplam yatırım
tutarı 378 milyon TL'dir.

PROCESSING AND MARKETING OF MEAT AND MEAT PRODUCTS

189 million TL grant was
provided for 119 projects
supporting Processing
and Marketing of Meat
and Meat Products. The
total investment amount is
378 million TL in this field.

MEYVE VE SEBZELERİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

147 proje için 178 milyon TL hibe
sağlanmıştır. Bu alandaki toplam
yatırım tutarı 355 milyon TL'dir.

PROCESSING AND MARKETING OF FRUITS AND VEGETABLES

178 million TL grant was
provided for 147 projects
supporting Processing and
Marketing of Fruits and
Vegetables. The total
investment amount is
355 million TL in this field.

KÜLTÜR BALIKÇILIĞI

25 proje için 7 milyon
TL hibe sağlanmıştır.
Bu alandaki toplam
yatırım tutarı
14 milyon TL'dir.

AQUACULTURE

7 million TL grant was
provided for 25 projects
supporting Aquaculture.
The total investment
amount is 14 million TL
in this field.

SU ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

21 proje için 27 milyon
TL hibe sağlanmıştır. Bu
alandaki toplam yatırım
tutarı 54 milyon TL'dir.

PROCESSING AND MARKETING OF FISHERY PRODUCTS

27 million TL grant was
provided for 21 projects
supporting Processing
and Marketing of Fishery
Products. The total
investment amount is
54 million TL in this field.

ÇİFTLİK FAALİYETLERİ

7352 proje için
285 milyon TL
hibe sağlanmıştır.
Bu alandaki toplam
yatırım tutarı
570 milyon TL'dir.

ON-FARM ACTIVITIES

285 million TL
grant was provided
for 7352 projects
supporting Rural
Tourism. The total
investment amount
is 570 million TL in
this field.

KIRSAL TURİZM

387 proje için
189 milyon TL hibe
sağlanmıştır. Bu alandaki
toplam yatırım tutarı
378 milyon TL'dir.

RURAL TOURISM

189 million TL grant
was provided for 387
projects supporting
Rural Tourism.
The total investment
amount is 378 million
TL in this field.

TEKNİK DESTEK

11 proje için 335 bin
TL hibe sağlanmıştır.
Bu alandaki toplam
yatırım tutarı 335 bin
TL'dir.

TECHICAL SUPPORT

335 thousand TL grant
was provided for 11
projects supporting
Technical Support. The
total investment amount
is 335 thousand TL in
this field.

YEREL ÜRÜNLER

342 proje için 137
milyon TL hibe
sağlanmıştır. Bu alandaki
toplam yatırım tutarı
273 milyon TL'dir.

LOCAL PRODUCTS

137 million TL grant
was provided for 342
projects supporting
Local Products. The
total investment
amount is 273 million
TL in this field.

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI FARUK ÇELİK'E EMANET

THE MINISTRY OF FOOD, AGRICULTURE AND LIVESTOCK
ENTRUSTED TO FARUK ÇELİK

BAKAN ÇELİK GÖREVE GELİR GELMEZ BAKANLIĞIN GÖREV ALANINDA OLAN SEKTÖRLERİN
TEMSİLCİLERİ İLE BİRARAYA GELEREK, SORUNLARI DİNLEDİ.

MINISTER ÇELİK MET REPRESENTATIVES FROM THE SECTORS FALLING UNDER THE MINISTRY'S
AUTHORITY AND LISTENED TO THEIR PROBLEMS AS SOON AS HE TOOK OFFICE.

Türkiye'nin en önemli bakanlıklarından olan Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na Faruk Çelik getirildi. 60. Hükümet'te Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Devlet Bakanlığı; 61. Hükümet'te ikinci kez Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı görevlerini yürüten Faruk Çelik, birikimlerini şimdi de tarım sektörüne aktarıyor. Bakan Çelik göreve gelir gelmez bakanlığın görev alanında olan sektörlerin temsilcileri ile biraraya gelerek, sorunları dinledi. Bakan Çelik yapılan görüşmelerin ardından şu değerlendirmelerde bulundu: "Kanatlı sektöründe, ihracatla büyüme dönemine girmiş bulunuyoruz. Süt ve ürünlerinde ise ihracata dönük bir yönümüz söz konusu ama kat etmemiz gereken bazı mesafeler var. Kırmızı ette ise mevsimsel daralmalar ve bu dönemlerde meydana gelen fiyat dalgalanmalarıyla karşı karşıya olduğumuzu tespit ettik. Su ürünleri sektörünün de günümüz koşullarına uygun bir yasaya kavuşması gerekiyor. Görev alanımıza giren tüm alanlardaki eksikleri tespit edip, çözümlerimizi üreteceğiz."

**FARUK ÇELİK,
BAKANLIKLA İLGİLİ
KONULARA DOĞRUDAN
CEVAP VERMEK AMACIYLA
TELEFON NUMARASINI PAYLAŞTI.**

**FARUK ÇELİK SHARED HIS
PHONE NUMBER TO ANSWER
THE ISSUES RELATED TO
THE MINISTRY
DIRECTLY.**

45 KİŞİYİ DİNLEDİ

Bakan Çelik ayrıca üreticilerle de birebir temas kurabilmek adına bir ilke imza attı. Çelik, Bakanlıkla ilgili konulara doğrudan cevap vermek amacıyla telefon numarasını paylaştı. Haftada en az bir defa, belirli bir saat aralığında yapılan aramalara şahsen cevap veren Çelik, "Bu uygulamamız aralıklarla devam edeceğinden, her defasında, konuşacağımız konunun yanında, aranacak gün ve saati önceden hesabımdan duyuracağım. Maksudumuz, el birliği içinde sorunlara birlikte çözümler üretmek ve vefakâr üreticilerimizle hasbihal etmektir." dedi. Çelik, ilk uygulamada 45 kişinin sorunlarını dinledi.

Faruk Çelik shared his phone number to answer the issues related to the Ministry directly. Faruk Çelik took office at one of the most important ministries of Turkey, the Ministry of Food, Agriculture and Livestock. Faruk Çelik transfers his experiences to the agricultural sector after serving as the Minister of Labour and Social Security and the Minister of State in the 60th Government and as the Minister of Labour and Social Security for the second time in the 61st Government.

Minister Çelik met representatives from the sectors falling under the Ministry's authority and listened to their problems as soon as he took office. Minister Çelik expressed his opinions following the meetings: "In the poultry sector, we now have growth through exports. In milk and dairy products, we also have an aspect that is export oriented but we have some more progress to make. In red meat, we have identified that we have seasonal restrictions and there are accompanying price fluctuations. In aquaculture products, we need a contemporary legislation for the sector. We will identify all deficiencies that fall under our authority and bring our solutions."

LISTENED TO 45 PEOPLE

Minister Çelik also brought in something new by contacting producers personally. Mr. Çelik shared his phone number to answer the issues related to the Ministry directly. Mr. Çelik, who answer the calls at least once a week and at certain intervals, stated "This will continue at intervals, each time apart from the topic we will discuss, I will announce the day and the time for the calls from my account. Our aim is to consult our loyal producers and find solutions to our problems in solidarity." Mr. Çelik listened problems of 45 people in the first round.

TKDK İLE ARİMR ARASINDA İŞBİRLİĞİ PROTOKOLÜ

COOPERATION PROTOCOL BETWEEN ARDSI AND ARİMR

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU (TKDK) VE POLONYA ÖDEME AJANSI (ARİMR) ARASINDA 18 KASIM 2015 TARİHİNDE İŞBİRLİĞİ PROTOKOLÜ İMZALANDI.

A COOPERATION PROTOCOL WAS SIGNED BETWEEN AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT SUPPORT INSTITUTION (ARDSI) AND POLISH PAYING AGENCY (ARİMR) ON 18 NOVEMBER 2015.

TKDK adına Başkan Ali Recep Nazlı, ARİMR adına ise Başkan Andrzej Gross tarafından imzalanan protokol ile Avrupa Birliği'nin tarım ve kırsal kalkınmaya yönelik fonlarının etkin bir şekilde kullanılması için karşılıklı bilgi ve tecrübe paylaşımı amaçlanıyor. Bu doğrultuda, iki kurumun teknik düzeyde ortak toplantılar, çalıştaylar ve eğitimler gerçekleştirilmesi, spesifik konu başlıklarında görüş alışverişleri yapılması planlanıyor. İmza töreni için 18 Kasım Çarşamba günü Ankara'ya gelen Polonya Ödeme Ajansı Başkan Yardımcısı Jaroslaw Wojtowicz ve berabereindeki heyeti kabul eden TKDK Başkanı Nazlı, Türkiye ve Polonya'nın tarımsal açıdan benzerlikler gösterdiğini, daha önce gerçekleştirilen teknik çalışmalarından Kurum olarak çok faydalandıklarını belirterek, karşılıklı bilgi ve tecrübe paylaşımını artırmak istediklerini kaydetti. Özellikle diğer AB ülkeleri ile birlikte Polonya'da da uygulanan genç çiftçilerin desteklenmesine yönelik modellerin önümüzdeki dönemde Türkiye'de de uygulanmasının öngörüldüğünü söyleyen Nazlı, ödeme ve müdahale kurumlarının yapılanmasına ilişkin modelin de Türkiye'nin gündeminde olduğunu belirtti. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun şimdiye kadar Hırvatistan, Makedonya, Fransa, Bosna-Hersek, Gelişen Sekiz Ülke Ekonomik Ortaklığı D-8 ve İslam İşbirliği Teşkilatı (SESRIC) ile işbirliği protokolleri imzaladığını hatırlatan Nazlı, Polonya ile imzalanan protokolle başlangıç olarak teknik düzeyde işbirliği ve yardımlaşmayı hedeflediklerini vurguladı.

Polonya Ödeme Ajansı Heyeti adına ise Başkan Yardımcısı Jaroslaw Wojtowicz, TKDK ile önceki dönemlerde gerçekleştirilen teknik çalışmaların faydalı olmasından büyük bir memnuniyet duyduklarını belirterek genç çiftçilerin desteklenme amaçlarına ve modeline ilişkin bilgiler verdi. TKDK ile imzalanan işbirliği protokolü ile karşılıklı fikir alışverişi, eğitimler ve teknik çalışmaların yapılacağını belirten Wojtowicz, iki kurumun aynı zamanda ülkelerindeki diğer tarım kuruluşlarıyla bağlantıda birer iletişim noktası olacağını kaydetti.

The protocol signed by President Ali Recep Nazlı on behalf of ARDSI and President Andrzej Gross on behalf of ARİMR aims for a mutual exchange of information and experience to ensure efficient use of European Union's agricultural and rural development funds. In this context, joint meetings, workshops and trainings at technical level and exchange of views on specific subjects are planned for both institutions.

ARDSI President Mr. Nazlı, hosting ARİMR Deputy President Jaroslaw Wojtowicz who came to Ankara on 18 November, Wednesday and the delegation accompanying him, said that Turkey and Poland are similar to each other in terms of agriculture, that they benefited from previous technical studies in the Institution and added that they would like to further augment this mutual sharing of information and experience. Having stated that models implemented in Poland besides other EU countries for supporting young farmers are planned to be implemented also in Turkey in the upcoming period, Mr. Nazlı added that a model for structuring payment and intervention institutions is also on Turkey's agenda. Reminding that ARDSI has signed cooperation protocols with Croatia, Macedonia, France, Bosnia-Herzegovina, Economic Partnership of 8 Developing Countries D-8 and Organization of Islamic Cooperation (SESRIC), Mr. Nazlı emphasized that their initial aim with the protocol is cooperation and assistance at a technical level.

In behalf of Polish Paying Agency Delegation, Deputy President Jaroslaw Wojtowicz stated they were satisfied that the previous technical work with ARDSI were useful and presented information on the aims and the model for supporting young farmers. Mr. Wojtowicz said exchange of ideas, trainings and technical studies would be carried out under the cooperation protocol signed with ARDSI and that both institutions would also be contact points for establishing links with other agricultural organizations in their countries.

IPARD UYGULAMALARI SEKTÖR DEĞERLENDİRME TOPLANTILARI

IPARD SECTOR EVALUATION MEETINGS

TKDK, HER BİR SEKTÖRÜ BELİRLİ BÖLGELERDE GÜÇLENDİRMEYİ VE YAYGINLAŞTIRMAYI HEDEFLİYOR.

ARDSI AIMS TO STRENGTHEN AND EXTEND ALL SECTORS IN SPECIFIC REGIONS.

Avrupa Birliği'nin aday ve potansiyel aday ülkeler için oluşturduğu Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı'nın (IPARD) Türkiye'deki uygulayıcısı olan Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), düzenlediği "IPARD Uygulamaları Değerlendirme Toplantıları" ile destek verdiği/vereceği sektörlerin paydaşları ile bir araya gelerek sektörel değerlendirmeler gerçekleştirdi. IPARD Uygulamaları Değerlendirme Toplantıları'nın ilkinin 16 Eylül 2015'te kanatlı sektörünün ele alındığı toplantı ile gerçekleştiren TKDK, sırasıyla 26 Ekim'de proje danışmanlık, 27 Ekim'de kırsal turizm, 19 Kasım'da kırmızı et, 24 Kasım'da süt, 1 Aralık'ta finans, 3 Aralık'ta yenilenebilir enerji, 17 Aralık'ta arıcılık ve 24 Aralık'ta makine parkları sektörlerine yönelik toplantılar düzenledi. Düzenlenen bu toplantılara ilgili STK temsilcileri, üniversitelerin ilgili bölümlerinden akademisyenler, IPARD Programı faydalanıcıları, tedarikçiler ile Bakanlığımız ve Kurumumuz ilgili personeli katılım sağlayarak; sektörlerin mevcut durumu, sektör genelinde TKDK desteklerinin katkısı ve gelecek dönem IPARD uygulamalarına ışık tutması amacıyla paydaşlar tarafından ortaya konulacak sektör sorunları ve çözüm önerileri ele alındı.

Kırsal turizmin gelişmiş olduğu ve 35 projeye hibe desteği sağladığımız Nevşehir'de kırsal turizm sektör toplantısını, arıcılık faaliyetlerinin yaygın olarak yapıldığı ve 641 projeye destek sağladığımız Ordu'da arıcılık sektör toplantısını gerçekleştiren TKDK, her bir sektörü belirli bölgelerde güçlendirmeyi ve yaygınlaştırmayı hedefliyor. Ayrıca düzenlenen bu toplantıların işletmelerin sürdürülebilirliğine de katkı sağlaması planlanıyor.

Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI), which is the implementing body of the Instrument for Pre-Accession Assistance Rural Development (IPARD) Programme in Turkey developed by the European Union for the candidate and potential candidate countries, conducted sectoral evaluations in "IPARD Evaluation Meetings" together with the stakeholders from the sectors supported/ to be supported.

On 16 September 2015, ARDSI carried out the first IPARD Evaluation Meeting on poultry sector, and afterwards held meetings respectively about project consultancy on 26 October, rural tourism on 27 October, red meat sector on 19 November, milk sector on 24 November and financial renewable energy on 3 December, beekeeping on 17 December, machine park sector on 24 December.

In these meetings attended by NGO representatives, academicians from the related departments of the universities, IPARD Programme beneficiaries, suppliers and the related personnel from the Ministry and the Institution, the current situation of the sectors, contribution of ARDSI supports to the sector in general, and problems and resolution proposals of the stakeholders for future IPARD implementations were discussed.

ARDSI held a meeting on rural tourism in Nevşehir, which has a developed rural tourism sector and where 35 projects were provided with grant support, and a meeting on bee-keeping sector in Ordu, where 641 projects were provided with grant support, and it aims to strengthen and extend all sectors in specific regions. Furthermore, these meetings are expected to contribute to the sustainability of the enterprises.

IPARD-II PROGRAMI BAŞLIYOR

IPARD-II PROGRAMME STARTS

IPARD-II PROGRAMI KAPSAMINDA, FAYDALANICILARA UYGUN HARÇAMALAR KARŞILIĞINDA %50 İLE %70 ARASINDA GERİ ÖDEMESİZ DESTEK SAĞLANACAK.

IPARD-II PROGRAMME BENEFICIARIES WILL BE PROVIDED SUPPORT BETWEEN 50 % AND 70 % WITHOUT REPAYMENT IN RETURN FOR ELIGIBLE EXPENDITURES.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), Katılım Öncesi Yardım Aracı kapsamında hazırlanan yeni Kırsal Kalkınma Programı'nın (IPARD-II) ilk başvuru çağrı ilanına 18 Aralık 2015 tarihinde çıktı.

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin eş finansmanı ile, Türkiye'nin 42 ilinde^[1] uygulanacak olan IPARD-II Programı kapsamında, faydalanıcılara uygun harcamalar karşılığında %50 ile %70 arasında geri ödemesiz destek sağlanacak.

IPARD II Programı Birinci Başvuru Çağrı İlanı kapsamında proje başvuruları; et ve süt üretimi ile yumurta tavukçuluğu için 25 Ocak - 26

Şubat 2016 tarihlerinde; et ve süt ürünlerinin, meyve ve sebze ile su ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasına yönelik yatırımlar için 29 Şubat - 25 Mart 2016 tarihlerinde; arıcılık, bitkisel üretim, yerel ürünler, kırsal turizm, kültür balıkçılığı, makine parkları ve yenilenebilir enerji alanlarına yönelik yatırımlarda ise 28 Mart - 22 Nisan 2016 tarihlerinde kabul edilecek.

İlk programda desteklenen yatırım alanlarına manda sütü, manda eti, yumurta tavukçuluğu, kaz yetiştiriciliği ve mantar üretimi ekleniyor.

Ayrıca yenilenebilir enerji yatırımları ile makine parkları da yeni sektörler olarak destek kapsamına alınıyor.

IPARD-II Programı'nda destek oranları da artıyor; et ve süt üretiminde hibe oranı üst sınırı %65'ten %70'e; arıcılık, bitkisel üretim, yöresel ürünlerin işlenmesi, kırsal turizm ve kültür balıkçılığına verilen destek %50'den %65'e çıkıyor. Et ve sütün üretimi, işlenmesi ve pazarlanması ile meyve-sebze ve su ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasına yönelik projelerde atık su arıtma ve atık yönetimine ilişkin harcamalara yer verilmesi durumunda sadece bu harcamalar için ek %10 destek verilecek.

Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) announced the first call for applications of the new Rural Development Programme, (IPARD-II) prepared within the scope of Instrument for Pre-Accession, on 18 December 2015.

In the scope of^[1] IPARD-II Programme to be implemented in 42 provinces of Turkey with the co-financing of the European Union and Republic of Turkey, beneficiaries will be provided support between %50 and %70 without repayment in return for eligible expenditures.

Within the scope of the First Call for Applications of IPARD II Programme, project applications will be received: on 25 January - 26 February 2016 for

meat and milk production and poultry for eggs; on 29 February - 25 March 2016 for the investments in processing and marketing of meat and milk products, fruits, vegetables and fisheries; on 28 March - 22 April 2016 for the investments in beekeeping, crop production, local products, rural tourism, aquaculture, machinery parks and renewable energy fields.

Water buffalo milk, water buffalo meat, poultry for eggs, goose production and mushroom production will be added to the investment areas supported in the first programme. In addition, renewable energy investments and machinery parks will be included as new sectors in the scope of supports.

Support ratios will be increasing in IPARD-II Programme; maximum limit for aid intensity will increase from 65% to 70% in meat and milk production; support ratio for beekeeping, crop production, processing of local products, rural tourism and aquaculture will increase from 50% to 65%. In case expenditures for waste water treatment and waste management are included in the projects of meat and milk production, processing and marketing as well as processing and marketing of fruit-vegetable and fisheries, additional 10% support will be provided for these expenditures.

Support ratios will be increasing in IPARD-II Programme; maximum limit for aid intensity will increase from 65% to 70% in meat and milk production; support ratio for beekeeping, crop production, processing of local products, rural tourism and aquaculture will increase from 50% to 65%. In case expenditures for waste water treatment and waste management are included in the projects of meat and milk production, processing and marketing as well as processing and marketing of fruit-vegetable and fisheries, additional 10% support will be provided for these expenditures.

KAHRAMANMARAŞ TKDK İLE KALKINIYOR

KAHRAMANMARAŞ DEVELOPS WITH ARDSI

TKDK, KAHRAMANMARAŞ'A YATIRIM TUTARI 218 MİLYON TL OLAN 211 PROJE KAZANDIRDI.

ARDSI HAS CARRIED OUT 211 PROJECTS, TOTAL INVESTMENT AMOUNT OF WHICH IS 218 MILLION TL IN KAHRAMANMARAŞ.

2020 yılına kadar uygulanacak olan IPARD II Programı'nın ilk başvuru çağrı ilanına 18 Aralık 2015 tarihinde çıkan TKDK, programın tanıtımı amacıyla 42 İl Koordinatörlüğü'nde lansman toplantıları düzenliyor. Toplantıların ilki 27 Aralık'ta, Kültür ve Turizm Bakanı Mahir Ünal'ın katılımı ile Kahramanmaraş'ta gerçekleştirildi. Törene Bakan Ünal'ın yanı sıra Kahramanmaraş Valisi Mustafa Hakan Güvençer, Büyükşehir Belediye Başkanı Fatih Mehmet Erkoç, il milletvekilleri ile çok sayıda bürokrat ve davetli katıldı.

ÜNAL: KÜLTÜRÜNÜZ VARSA ULUSLARARASI ALANDA BİR KARŞILIĞINIZ VAR

Türkiye'nin kültür politikalarının önemine dikkat çeken Bakan Ünal, "Kültürünüz varsa temsil ettiğiniz değerlerinizin, turizm potansiyelinizin, kimliğinizin uluslararası alanda bir karşılığı var. İşte bu da kırsal potansiyeli harekete geçirmek mümkün olur." dedi. İnsanların kendi şehirlerinde gerçek kimliklerini yaşayarak mutlu olabileceklerini belirten Ünal, "Önemli olan insanın doğduğu yerde doymasıdır. İşte TKDK, göçü engellemek, kırsalda istihdam ve kaliteli yatırımların faaliyete geçmesini ve böylece kırsal kalkınmayı sağlayarak mutlu ve müreffeh bir hayatın gerçekleşmesini hedefleyen önemli bir kurumdur." ifadelerini kullandı.

NAZLI: HEDEFİMİZ KALİTELİ, MODERN, SÜRDÜRÜLEBİLİR PROJELERİ HAYATA GEÇİRMEK

TKDK Başkanı Ali Recep Nazlı ise IPARD I Programı ile Türkiye'ye kazandırılan yatırımlar ve IPARD II ile gelen yeniliklere değindi. Kahramanmaraş'ta yatırımların hayata geçmesinde TKDK'ya destek veren kurum ve kuruluşlara teşekkür ederek sözlerine başlayan Nazlı, yeni dönemde hedefin kırsalda daha kaliteli ve daha modern, istihdam sağlayan, sürdürülebilir projeleri hayata geçirmek olduğunu belirtti.

TKDK, Kahramanmaraş'a 2011 yılından itibaren toplam yatırım tutarı 218 milyon TL olan 211 proje kazandırdı. Konuşmaların ardından yaklaşık 60 milyon TL hibe desteği sağlanan söz konusu yatırımlardan tamamlanan 158 tanesinin açılışı gerçekleştirildi.

After launching the first call for applications of IPARD II Programme to be implemented until 2020 on 18 December 2015, ARDSI organizes launching events in 42 Provincial Coordination Units to promote the Programme. The first of these meetings was held in Kahramanmaraş on 27 December with the participation of Mahir Ünal, the Minister of Culture and Tourism. As well as Minister Ünal, Mustafa Hakan Güvençer, Governor of Kahramanmaraş; Fatih Mehmet Erkoç, Metropolitan Mayor; members of parliament from the province and many bureaucrats and guests participated in the ceremony.

ÜNAL: IF YOU HAVE CULTURE, YOU HAVE RELEVANCE ON THE INTERNATIONAL LEVEL

Minister Ünal emphasized the importance of Turkey's cultural policies and added, "If you have culture, the values you represent, your tourism potential and identity have relevance on the international level. This would only be possible by mobilizing the rural potential." Ünal expressed that people can be happy in their own home towns by living their own identities and added, "The important thing for people is to be able to get by where you are born. ARDSI is an important institution aiming to prevent migration, to realize employment opportunities and quality investments and in this way, to ensure rural development and a happy and prosperous life."

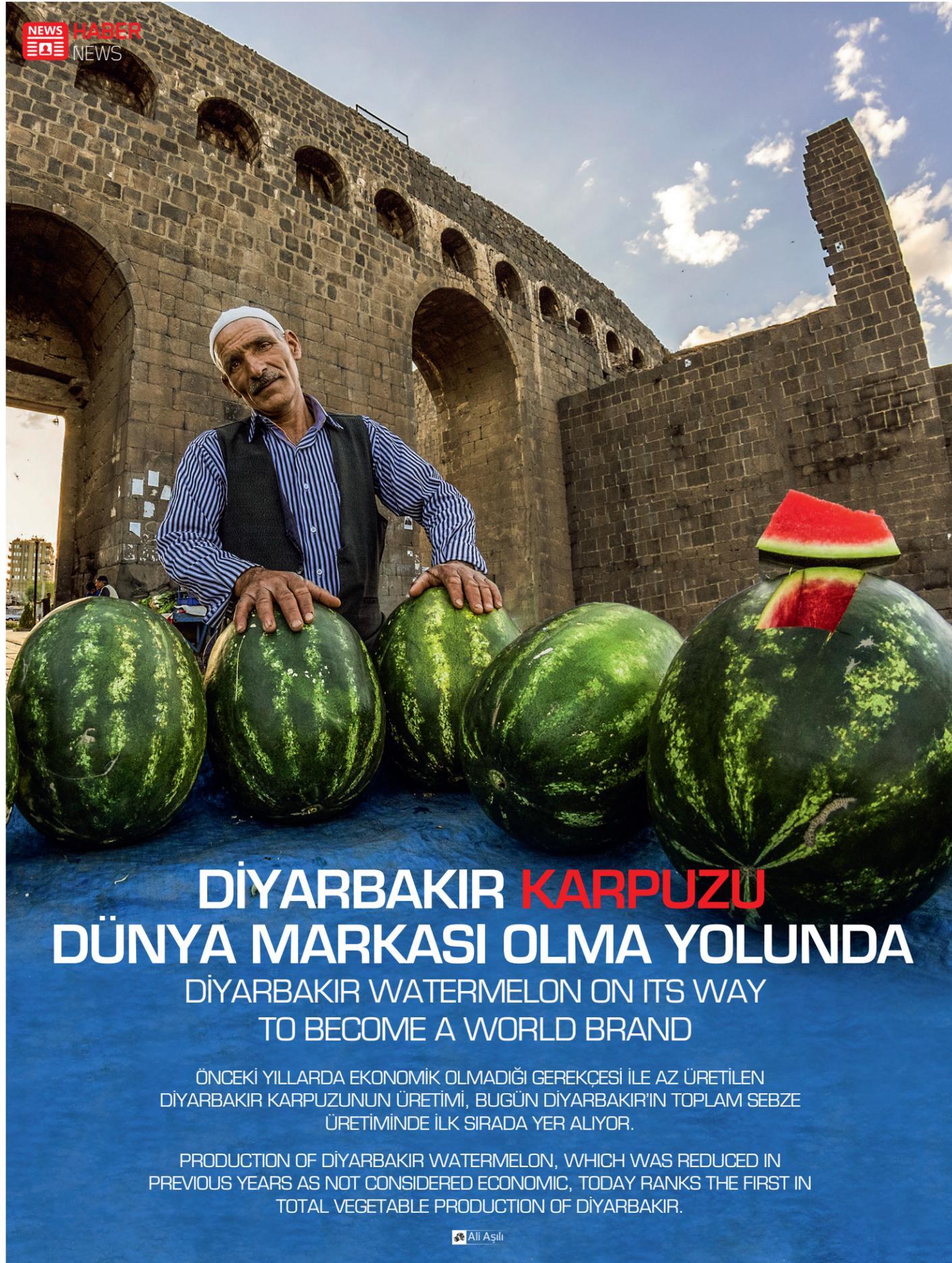
NAZLI: OUR OBJECTIVE IS TO REALIZE QUALITY, MODERN AND SUSTAINABLE PROJECTS

Nazlı, Head of ARDSI, talked about the investments realized in Turkey with IPARD I Programme and the innovations brought along with IPARD II. Nazlı started his words by thanking the institutions and organizations supporting ARDSI in realizing the investments in Kahramanmaraş and stated that the objective in the new period is to realize more quality, modern and sustainable projects generating employment opportunities in the rural areas.

ARDSI has carried out 211 projects, total investment amount of which is 218 million TL in Kahramanmaraş since 2011. Following the speeches, 158 completed investments among all the investments supported with a grant in the amount of approximately 60 million TL were inaugurated.

^[1]Afyonkarahisar, Amasya, Balıkesir, Çorum, Diyarbakır, Erzurum, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Kars, Konya, Malatya, Ordu, Samsun, Şanlıurfa, Sivas, Tokat, Trabzon, Van, Yozgat, Ağrı, Aksaray, Ankara, Ardahan, Aydın, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Elazığ, Erzincan, Giresun, Karaman, Kastamonu, Kütahya, Manisa, Mardin, Mersin, Muş, Nevşehir ve Uşak.

DIYARBAKIR KARPUZU DÜNYA MARKASI OLMA YOLUNDA

DIYARBAKIR WATERMELON ON ITS WAY
TO BECOME A WORLD BRAND

ÖNCEKİ YILLARDA EKONOMİK OLMADIĞI GEREKÇESİ İLE AZ ÜRETİLEN
DIYARBAKIR KARPUZUNUN ÜRETİMİ, BUGÜN DIYARBAKIR'IN TOPLAM SEBZE
ÜRETİMİNDE İLK SIRADA YER ALIYOR.

PRODUCTION OF DIYARBAKIR WATERMELON, WHICH WAS REDUCED IN
PREVIOUS YEARS AS NOT CONSIDERED ECONOMIC, TODAY RANKS THE FIRST IN
TOTAL VEGETABLE PRODUCTION OF DIYARBAKIR.

Ali Aşılı

Diyarbakır karpuzu, 2007 yılında Türk Patent Enstitüsü (TPE) tarafından 'Coğrafi İşaret' olarak tescillenen önemli bir marka... "Yuvarlak, Oval Şekli, Alacalı Karpuzlar" sınıfına giren Diyarbakır karpuzu; 'taşkın ırığı ve uzun süre dayanıklılığıyla' biliniyor. Diyarbakır karpuzunu özgün kılan ise yetiştirilmesinde güvercin gübresi kullanılması... Söz konusu özellikleri sebebi ile Türk insanının özellikle aradığı bir ürün haline gelen Diyarbakır karpuzunun üretimi tescillenmenin de etkisiyle oldukça arttı. Türkiye Ziraatçiler Derneği Başkanı İbrahim Yetkin'in verdiği bilgilere göre Diyarbakır'ın 2011 yılı sebze üretim alanı 154 bin 230 dekar olarak gerçekleşti. Bu alan içerisinde karpuz ekiliş alanı ilk sırada yer aldı. 51 bin 356 dekar alanda Diyarbakır karpuzu üretildi.

BİRÇOK ÇEŞİDİ VAR

Diyarbakır karpuzunun birçok çeşidi var: Sürme, Ferik, Pembe, Karakış, Beyazkış... Türkiye Ziraatçiler Birliği Başkanı İbrahim Yetkin, Sürme çeşidinin dışında yerel çeşitlerin bugün hemen hemen hiç yetiştirilmediği, daha ziyade standart ve hibrit çeşitlerin ekildiği bilgisini paylaşıyor. Yetkin'in verdiği bilgilere göre, eskiden Sürme çeşidi olarak anılan türün yüzde 90'ı Sur ilçesi sınırlarındaki Erimli köyünde yapılmaktayken, bugün mevcut üretimin önemli bir bölümü Bismil ilçesi ve ilçeye bağlı Tepe, Merdan, Hüccetli, Ulam, Kurmuşlu ve Salat köylerinde de yapılıyor. Yetkin, Diyarbakır karpuzunun öncesi ile şimdiki yetiştirilme farklarını, "Önceleri Dicle kenarında açılan kuyularda, kuyu başlarına ekilerek yetiştirilirdi. Açılan bu kuyuların ortasına güvercin ve koyun gübresi konulurdu. Karpuz ekimi nisan aylarında başlardı. Dicle'nin suyu yazın doğru seviyesine azaldıkça karpuz kökleri de aşağıya doğru suyu bulur böylece sulama yapılmadan, açılan kuyulardan bitkiler suyunu temin eder ve yetiştiricilik bu şekilde yapılırdı. Ancak daha sonra barajların kuruması ile bu tip yetiştiricilikten vazgeçildi. 2000'e kadar devam eden bu yetiştiricilik yöntemi yerine ocak usulü fide dikilerek ve sulama, gübreleme, mücadele gibi kültürel yöntemler uygulanarak yetiştiricilik yapılıyor." şeklinde özetliyor.

TANITIM FAALİYETLERİ DEVAM EDİYOR

Diyarbakır karpuzunun devamı, her tarım ürününde olduğu gibi, tanıtılması ile doğru orantılı. Diyarbakır'ın simgesi haline gelmiş ve kentin tanıtımında önemli bir yer tutan Diyarbakır Sürme türü karpuzun yetiştiriciliğinin geliştirilmesi, korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Diyarbakır Valiliği ile sivil toplum örgütleri bir dizi faaliyet yürütüyor. Valilik 1995 yılından bu yana söz konusu hedef için ödenek ayırıyor. Ayrıca Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı da Bitkisel Üretim Projesi kapsamında Diyarbakır karpuzunun yetiştiriciliği için ödenek ayırıyor. Diyarbakır karpuzu için destekler; yarışma ve ödüller, gübre dağıtımı, fide dağıtımı, festival etkinlikleri, patent alma şeklinde gerçekleştiriliyor. Patent alma hedefi 2007'de gerçekleştirildi. Diğer destekler de hedeflerin gerçekleştirilmesi için sürdürülüyor.

Diyarbakır watermelon is an important brand registered as 'Geographical Indication' by Turkish Patent Institute (TPE) in 2007... Diyarbakır watermelon which falls into "Round, Oval and Multicoloured Watermelons" class is known for its 'excessive size and long shelf life'. Use of pigeon manure during cultivation is what makes Diyarbakır watermelon authentic... Production of Diyarbakır watermelon, which has become a product especially preferred by Turkish people due to these characteristics, highly increased after its registration. According to the information provided by Chairman of Agriculturists Association of Turkey, İbrahim Yetkin, vegetable production area in Diyarbakır was 154 thousand 230 decares in 2011. Watermelon cultivation area ranked the first in this area. Diyarbakır watermelon was produced in an area of 51 thousand 356 decares.

IT HAS MANY VARIETIES

Diyarbakır watermelon has many varieties: Sürme, Ferik, Pembe, Karakış, Beyazkış... Chairman of Agriculturists Association of Turkey, İbrahim Yetkin, says local varieties apart from Sürme are almost never cultivated nowadays; standard and hybrid varieties are mostly grown instead. According to the information Yetkin provides, while 90% of the variety that used to be called Sürme was cultivated in Erimli village in Sur district, majority of current production takes place in Bismil district and Tepe, Merdan, Hüccetli, Ulam, Kurmuşlu and Salat villages in the district. Yetkin summarizes the difference of cultivation of Diyarbakır watermelon in the past and now as follows: "In the past, it was cultivated next to the wells opened along Tigris river. Pigeon and sheep manure was placed in the middle of these wells. Watermelon cultivation would start around April. As water level in Tigris gradually decreased towards summer, watermelon roots would find the water downwards; thus, plants would get water from the wells and cultivation was performed with no irrigation. However, this type of cultivation was abandoned after dams were built. Instead of this cultivation method that continued until 2000, seedlings are now planted in pit style and cultivation is performed using cultural methods such as irrigation, fertilizing, using pesticides."

PUBLICITY ACTIVITIES CONTINUE

Continuation of the cultivation of Diyarbakır watermelon is directly proportionate to its publicity. Ministry of Food, Agriculture and Livestock, Diyarbakır Governorate and non-governmental organizations carry out a series of activities to develop, protect and ensure continuity of cultivation of Diyarbakır Sürme watermelon, which has become the symbol of Diyarbakır and played an important role in the publicity of the city. Governorate has been allocating funds to this aim since 1995. Furthermore, the Ministry of Food, Agriculture and Livestock also allocates funds for the cultivation of Diyarbakır watermelon under Crop Production Project. Support is provided for Diyarbakır watermelon in the form of contests and prizes, fertilizer distribution, seedling distribution, festivals and patenting. Patent was obtained in 2007. Other supports continue for achieving the targets.

AKADEMİSYENLİKTEN ÇİFTÇİLİĞE...

TR Hitit Üniversitesi İlahiyat ve Fen Edebiyat Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışan Ali İlca, 2013 yılında emekliye ayrıldıktan sonra kendisini tarım faaliyetlerine adanmış. Namı-diğer Ali Hoca çok yönlü bir kişiliğe sahip. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde eğitimine devam ediyor. Aynı fakültede öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladıktan sonra 2008 yılından emekli olduğu 2013 yılına kadar Fen Edebiyat Fakültesi'nde de derslere giriyor. Çok iyi derecede Osmanlıca bilen Ali İlca aynı zamanda, devlet arşivlerinden temin ettiği belgeler ile Ermeni tehciri konusunda yazdığı kitabı ile de kamuoyunda büyük ilgi görmüş bir yazar...

Emekli olduktan sonra Çorum Ovasaray köyündeki meyve bahçesi ile ilgilenmeye başlayan Ali Hoca, burada ürettiği meyveleri muhafaza edebilmek için TKDK ile irtibata geçerek Çorum'un ilk ve şimdilik tek modern soğuk hava deposunu faaliyete geçirdi.

İlk projesini 2013 yılında TKDK'ya sunan Ali Hoca, Kurumumuzdan toplam 2 milyon 100 bin lira hibe desteği aldı. Yaklaşık 9 bin m³ kapasiteye sahip soğuk hava deposunda 30 kişiye iş imkânı sağlandı. Projenin toplam yatırım tutarı ise yaklaşık 4 milyon 200 bin lira...

Ali İlca: "Soğuk hava deposunu dinamik atmosfer kontrollü olarak kurduk. Normal bir depoda elmalar 7 ay saklanabilir. Ancak dinamik atmosfer kontrollü soğuk hava deposunda 12 ay saklama garantisi veriyoruz. Çorum'da bu ihtiyacın var olduğunu tespit ettik ve 3 bin tonluk kapasitemizi 14 bin tona çıkarmayı hedefliyoruz. Ayrıca sadece elmaya yönelik değil çeşitli meyve sebzeleri de depomuzda muhafaza edebileceğiz."

Ali Hoca'nın işletmesine dönük hedefleri henüz bitmemiş. Ürünlerin depolanması ve tasnif paketleme işlemlerinin yanı sıra meyve cipsi yapımı ve meyve kurutma ünitelerini de ilave ederek entegre bir tesise sahip olmayı ve daha fazla kişiye istihdam sağlamayı hedefliyor.

İşletmesinin PR çalışmasını yapmayı da ihmal etmeyen Ali Hoca, deposunda muhafaza ettiği elmaları dalında iken Türk Bayrağı ve TKDK logolu üreterek Çorum'da düzenlenen 4. Tarım Fuarı'nda tüm ziyaretçilere hediye etmiş. Bu çalışmayı hobi olarak yaptıklarını belirten Ali İlca, amaçlarının farkındalık oluşturmak olduğunu söyledi.

Ali İlca: "Projenin hayata geçmesinde desteklerini esirgemeyen TKDK personeline çok teşekkür ediyorum. Projenin gerçekleşmesi için sarfettikleri gayreti asla unutamam. Yetiştirdiğimiz elmalara yapmış olduğumuz TKDK desenini de bu gayretlerinizin bir teşekkürü olarak kabul etmenizi diliyorum."

TR
"PROJENİN HAYATA GEÇMESİNDE DESTEKLERİNİ ESİRGEMEYEN TKDK PERSONELİNE ÇOK TEŞEKKÜR EDİYORUM."

EN
"I WOULD LIKE TO THANK THE ARDSI PERSONNEL WHO HAVE PROVIDED SUPPORT IN REALIZING THIS PROJECT."

ACADEMICIAN TO A FARMER

EN Ali İlca, who worked as a lecturer in the Faculties of Theology and Science and Letters of Hittite University, devoted himself to agricultural activities after his retirement in 2013. Ali İlca, also known as Ali Hodja, has a multi dimensional personality. He continued his studies in the Faculty of Theology of Hittite University after graduating from the Faculty of Theology of Uludağ University. After starting working as a lecturer in the same faculty, he provided lectures in the Faculty of Science and Letters from 2008 until his retirement in 2013. As well as speaking excellent Ottoman Turkish, Ali İlca is a writer who attracted great public attention with his book about the deportation of Armenians which was also supported with the documents provided from state archives...

After being retired, Ali Hodja started to cultivate in his orchard in Ovasaray Village of Çorum province and launched the first and only, for now, modern cold storage of Çorum by contacting ARDSI to be able to store the fruits he grows.

Ali Hodja submitted his first project to ARDSI in 2013 and received a grant support in the amount of 2 million 100 thousand TL in total from the Institution. 30 people were offered employment opportunities in the cold storage with a capacity of approximately 9 thousand m³. Total investment cost of the project is around 4 million 200 thousand TL...

Ali İlca: "The cold storage has dynamic atmosphere control. Apples can be stored up to 7 months in a normal storage. However, we guarantee that storage up to 12 months is possible in a cold storage with dynamic atmosphere control. We have identified this need in Çorum and we are aiming to increase our capacity of 3 thousand tons to 14 thousand tons. In addition, it is not only for apples, we will be able to store various fruits and vegetables in the cold storage."

Targets for the enterprise of Ali Hodja are not concluded yet. He is aiming to have an integrated facility by also adding fruit chips production and fruit drying units in addition to the storage, grading and packaging processes and to provide employment opportunities for more people.

Ali Hodja also does not neglect the PR side of his enterprise and he already attached Turkish Flag and ARDSI logos on the apples stored in this cold storage and offered them to all the visitors in the 4th Agriculture Fair organized in Çorum. Ali İlca stated that they have been carrying out this work as a hobby and their aim is to raise awareness.

Ali İlca: "I would like to thank the ARDSI personnel who have provided support in realizing this project. I can never forget their efforts to bring this project into life. I would be glad if you could accept this ARDSI pattern on the apples as a token of our appreciation of your efforts."

Kadayıfçı Hacı Levent

EŞSİZ BİR DAMAK TADI: DİYARBAKIR KADAYIFI

A UNIQUE TASTE: KADAYIF OF DİYARBAKIR

Kadayıf denince akla gelen kent hiç şüphesiz ki Diyarbakır... Yüzyıllardır devam eden damak tadıyla kente özgü olan bu tatlı şimdi TKDK sayesinde ülkenin dört bir yanına eşsiz lezzetini ulaştırmak için yola çıkıyor. Kente özgü bu lezzetle özdeşleşen firmalardan biri olan Meşhur Kadayıfçı Hacı Levent, IPARD Programı'ndan aldığı hibe ile şimdi markalaşma yolunda emin adımlarla ilerliyor. 'Yerel Ürünler ve Mikro İşletmelerin Geliştirilmesi' kapsamında Kurumumuza kadayıf üretim projesi sunan Kadayıfçı Hacı Levent, yüzde 50 hibe desteğiyle Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesinde kadayıf üretim tesisini kurarak gelen yoğun talepleri karşılamaya hazırlanıyor. Kadayıfçı Hacı Levent yaklaşık 1,2 milyon TL'lik yatırım için 600 bin TL hibe alacak.

Hacı Levent: "Kadayıfçılık bizlere babamızın dedesinden kalma altın zanaat niteliğinde bir meslek. Yaklaşık 80 yıldır özel tekniklerle ürettiğimiz bu lezzeti halkımızın damak tadına sunarak bu günlere geldik. Gitgide artan talepler doğrultusunda seri üretime geçebilmek ve ülkenin dört bir yanından gelen bu yoğun taleplere cevap verebilmek için fabrika niteliğinde bir üretim tesisine ihtiyaç duymaktaydık. TKDK hayalimizde olan tesisi kurmamızda bizlere yardımcı oldu. Çeşitli iletişim araçlarından haberdar olduğumuz Kurum sayesinde daha kaliteli daha hijyenik ve daha güçlü bir marka imajıyla yola çıkıyoruz. Şu an hali hazırda birden fazla yerimizde 70 civarında sigortalı çalışan istihdam etmekteyiz. TKDK sayesinde kuracağımız bu tesis ile birlikte 40 kişiye daha istihdam olanağı sağlamış olmanın mutluluğunu şimdiden yaşıyoruz. Hayalimizdeki tesisi kurmamıza en büyük desteği sağlayan TKDK ailesine çok teşekkür ederiz."

TR
"TKDK HAYALİMİZDE OLAN TESİSİ KURMAMIZDA BİZLERE YARDIMCI OLDU."

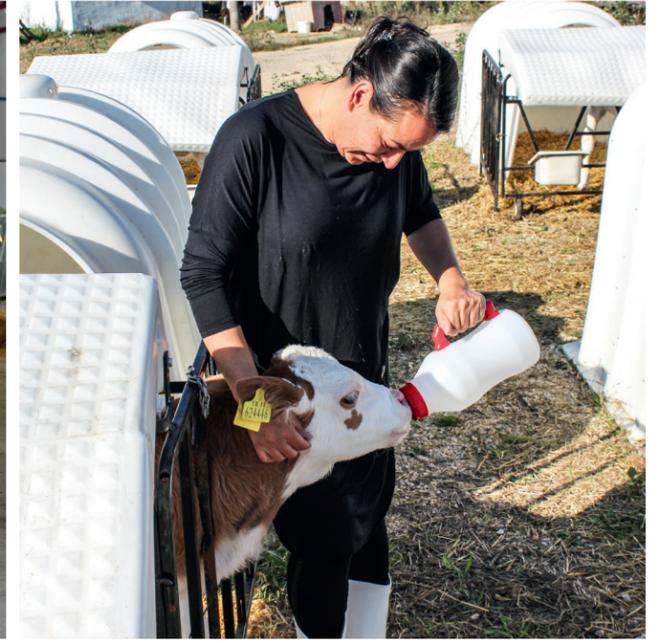
EN
"ARDSI HELPED US TO ESTABLISH THE FACILITY OF OUR DREAMS."

Undoubtedly, Diyarbakır is the first place springing to mind in connection with Kadayıf... This dessert has been specific to the province for hundreds of years and now, it is starting a journey to spread its unique taste to all around the country thanks to ARDSI. Famous Kadayıf Producer Hacı Levent, who has one of the companies identified with this taste specific to the province, is taking firm steps on the way to branding with the grant provided by the IPARD Programme. Kadayıf Producer Hacı Levent who submitted a kadayıf production project to the Institution within the scope of 'Development of Local Products and Micro Enterprises' has established a kadayıf production facility in Diyarbakır Organized Industrial Zone with 50% grant and now, he is getting prepared to meet the intense demand. Kadayıf Producer Hacı Levent will receive a grant support in the amount of 600 thousand TL for his 1.2 million TL investment.

Hacı Levent: "Kadayıf production is a golden occupation inherited from our great grandfather. We have come to this day by offering this taste produced with special techniques to our customers for approximately 80 years. We needed a production facility like a factory to be able to start mass production in line with the ever increasing demands and to meet these huge demands from all around the country. ARDSI helped us to establish the facility of our dreams. We are starting our journey with a higher quality, more hygienic and more powerful brand image thanks to the Institution with which we became familiar through various media platforms. Currently, we employ around 70 insured employees in several workplaces. We are already happy that we will provide employment opportunities for 40 more people with this new facility to be established thanks to ARDSI. We would like to thank the ARDSI family that provided the biggest support in establishing the facility of our dreams."

Meral Kubuş

KADINLAR İŞLERİNİN PATRONU OLUYOR

WOMEN ARE BECOMING THEIR OWN BOSSES

Cankırı'da IPARD desteklerinden faydalanarak 60 büyükbaş kapasiteli süt üretim tesisi kuran Meral Kubuş da hayallerine TKDK destekleriyle ulaşan kadınlar arasına katıldı. Kubuş, Çankırı'da IPARD fonlarından faydalanan ilk kadın yatırımcı oldu. **Meral Kubuş:** "Eşimle birlikte Ankara'da sanayi sitesinde işyerimiz vardı. Yaz tatilinde yakın akrabalarımızı ziyaret için Hollanda'ya gittik, ziyaretimiz sırasında oradaki hayvancılık işletmelerini ve çiftlikleri inceleme fırsatı bulduk. Zaten çocukluk yıllarımdan bu yana sakin, huzurlu bir çiftlik yaşamı özlemimiz vardı. Türkiye'ye döndüğümüzde IPARD Programı desteklerinden haberdar olduk. Böylece hayalimiz için ilk adımı atmış bulunduk."

"Projemizi eşimin memleketi olan Çankırı Ilgaz'da gerçekleştirmek istiyorduk. TKDK, hayvan sağlığı, sütün hijyeni konusunda oldukça hassas bir Kurum. Projemizi hazırlarken TKDK, yardım masası aracılığıyla her zaman bıkmadan usanmadan bizlere yardımcı olmak için çaba harcadı."

"AB standartlarında gerçekten kaliteli süt üretmek istiyorduk, ancak yapmayı düşündüğümüz tesisin maliyetini karşılamamız imkânsızdı. Bu nedenle TKDK desteklerinden faydalandık. Projemizin toplam maliyeti 2 milyon liranın üzerinde ve 1 milyon 350 bin lirasını TKDK tarafından hibe olarak aldık. Şimdi yemlerimizin önemli bir kısmını kendi arazilerimizden sağlıyoruz. Yemin kalitesi sütün verimli olmasında ve hayvanın gelişiminde oldukça önemli... Hayvanlarımızı ise Almanya'dan gebe düve olarak getirdik. Kısa zamanda ülkemize uyum sağladılar. Kısacası şimdi tesisimiz, yemlerimiz ve hayvanlarımızla kaliteli süt ürettiyoruz. Keyifli ve de güzel bir iş..."

TR
"PROJEMİZİN TOPLAM MALİYETİ 2 MİLYON LİRANIN ÜZERİNDE VE 1 MİLYON 350 BİN LİRASINI TKDK TARAFINDAN HİBE OLARAK ALDIK."

EN
"TOTAL COST OF OUR PROJECT IS OVER 2 MILLION TL, 1 MILLION 350 THOUSAND TL OF WHICH RECEIVED FROM ARDSI AS GRANT."

Meral Kubuş, who established a milk production facility with a 60-cattle capacity in Çankırı by benefiting from IPARD supports, has been one of the women realizing their dreams thanks to ARDSI. Mrs. Kubuş has been the first female investor benefiting from IPARD funds in Çankırı.

Meral Kubuş: "We had a workplace in the industrial zone with my husband. We went to the Netherlands to visit our relatives in the summer holiday and had the opportunity to see livestock breeding holdings and farms during our visit there. We have already been longing for a peaceful farm life since our childhood. When we came back to Turkey, we learned about the IPARD Programme support. In this way, we took the first step towards realizing our dream."

"We wanted to implement our project in Ilgaz district of Çankırı, my husband's hometown. ARDSI is very sensitive about livestock health and milk hygiene. While preparing our project ARDSI put much effort to help us persistently through its help desk."

"We wanted to produce good quality milk in EU standards but it was impossible for us to cover the cost of the facility we were planning to establish. Therefore, we received support from ARDSI.

Total cost of our project is over 2 million TL, 1 million 350 thousand TL of which received from ARDSI as grant. Currently, we supply majority of the animal feed from our own fields. Quality of the feed is quite important in terms of milk productivity and livestock development. We purchased pregnant heifers from Germany. They adapted to our country in a short time. In short, we now produce good quality milk with our current facility, feed and livestock. It is a pleasant and nice job..."

2016 YILI EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ:

DÜNYA VE TÜRKİYE

ECONOMIC OUTLOOK FOR 2016:
THE WORLD AND TURKEY

2 016 yılı dünya ekonomisinin, iki kritik eksen üzerinde şekillenmesi bekleniyor. Bunlardan birincisi büyüme oranlarının düşmeye, ikincisi ise meta fiyatlarının düşük kalmaya devam etmesi olacak. Büyüme oranlarının düşmesi Türkiye dâhil olmak üzere, birçok ülke açısından menfi bir duruma işaret ederken, başta enerji olmak üzere meta fiyatlarının düşük kalması bunu bir ölçüde tazmin edecek.

2016'da, dünya ekonomisinde büyüme 2015 yılı ile hemen hemen aynı seviyelerde gerçekleşecek. IMF, büyümenin 2015'te yüzde 3,1 iken 2016'da yüzde 3,6 seviyesine çıkmasını bekliyor. Ancak IMF bu görünümü, geçtiğimiz temmuz ayında, revize etti. IMF'in bir önceki beklentisi yüzde 3,8 idi. Muhtemelen IMF'den yıl başında yeni bir revizyon gelebilir.

Büyüme açısından hava puslu olsa da, meta fiyatları özellikle yeraltı kaynaklarına sahip olmayan ülkeler açısından olumlu bir hava sergiliyor. Türkiye de bu ülkelere dâhil. Bu ülkelerde, özellikle enerji fiyatları sebebiyle cari dengeler nispeten olumlu seyredecek.

The world economy in 2016 is expected to take shape on two critical axes. The first one is that growth rates will continue to fall and the second is that meta prices will continue to remain low. While the decrease in growth rates points out to a negative situation for many countries including Turkey, low meta prices, especially in energy, will compensate for it to some extent.

In 2016, growth in the world economy will take place at almost the same levels with 2015. IMF expects the growth to reach 3.6% whereas it used to be 3.1 in 2015. However, IMF revised this outlook last July. Previous expectation of IMF was 3.8%. There may be a new revision from IMF at the beginning of the year.

Although the picture for growth is hazy, meta prices indicate a positive atmosphere especially for countries with no underground sources. Turkey is also included in these countries. In these countries, current account balances will be relatively positive especially due to energy prices.

GELİŞMİŞ EKONOMİLERDE BÜYÜME DÜŞÜK SEYREDECEK

Gelişmiş ekonomiler 2016'da, ABD hariç, yavaş büyümeye devam edecek. Yani gelişmekte olan ülkeler, dünya ekonomisinin ortalama büyüme oranlarını aşağı çekmeye devam edecek.

ABD ekonomisinin 2015'te yüzde 2,5 civarında büyümesi bekleniyor. 2016'da IMF beklentisi yüzde 2,8 seviyesinde. Ancak muhtemelen yükselen dolar endeksinin etkisiyle büyüme yine yüzde 2,5'lar hatta daha düşük seviyelerde kalacak.

Avro zonu ekonomilerinin 2016'da yüzde 1,5 civarında büyüme kaydetmesi bekleniyor. İhracata dayalı ekonomisiyle Almanya yine bu seviyelerde büyüme kaydedecek. Bir diğer büyük Avro zonu ülkesi Fransa'nın da yüzde 1,5'lar seviyesinde büyümesi bekleniyor. Krizin yaralarını sarmaya çalışan İspanya'nın yüzde 2,5'lar civarında büyüme kaydetmesi muhtemel. Diğer zon ekonomileri nispeten düşük büyüme kaydedecekler.

GELİŞMEKTE OLAN EKONOMİLERDE BÜYÜME DÜŞECEK

Geçmiş yıllarda büyümenin motoru olan gelişmekte olan ülkelerdeki büyüme, son yıllarda gevşemeye devam ediyor. Ancak yine de Asya'nın büyük ekonomilerinde büyüme düşse de nispeten yüksek seviyede olacak. Buna karşılık bazı bölgesel özellikler büyüme performansının oldukça dalgalı olmasına sebep olacak.

Dünyanın en büyük ikinci ekonomisi Çin bir süredir yavaşlama eğilimine girmişti. 2014'te yüzde 7,3 büyüme kaydeden Çin ekonomisinin 2015'teki büyüme oranı 7'nin altına inecek. 2016'da Çin'de büyüme oranının daha da düşerek yüzde 6,3 olması bekleniyor. Çin gelecek sene 13. Kalkınma Planı dönemini başlatacak. Bu dönemde Çin'de, büyüme oranlarının yüzde 6'larda tutularak kişi başına gelirdeki artışın devam ettirilmesi planlanıyor. Bu arada Çin, nüfus artış oranını da tekrar artırmak amacıyla, tek çocuk politikasını gevşetecek. Bu çerçevede, Çin'de orta vadede yüzde 5-6 seviyelerindeki büyüme seviyelerinin devam etmesi muhtemel.

Hindistan büyüme oranlarını yüzde 7'lere çekmeyi başarmıştı. Asya'nın ve nüfus açısından dünyanın ikinci büyük ülkesi, artık büyüme oranlarında Çin'in önünde yer alıyor. IMF Hindistan'ın 2015'te yüzde 7,3 ve 2016'da da yüzde 7,5 oranlarında büyümesini bekliyor. Bir bakıma dünya ve gelişmekte olan ülkelerin artık çift büyüme motoru oldu.

Endonezya da yine gelişmekte olan ülkeler arasında yüzde 5-6'lar bandında büyüme kaydeden bir diğer büyük ekonomi. 2014'te yüzde 5 büyüme kaydeden Endonezya'nın 2015'te yüzde 4,7; 2016'da da yüzde 5,1 büyümesi bekleniyor.

Enerji fiyatlarının düşmesi sebebiyle, Orta Doğu ülkeleri başta olmak üzere fosil yakıt kaynaklarına sahip ülkelerde büyüme 2016'da yavaşlayacak. Brezilya'da hem aynı sebeple hem de iç ekonomik problemler sebebiyle 2016'da önemli oranda daralma bekleniyor. Buna karşılık, Afrika ekonomilerinde büyüme daha da hızlanacak.

GROWTH WILL BE LOW IN DEVELOPED ECONOMIES

In 2016, developed economies, excluding the USA, will continue their slow growth. In other words, developing countries will continue to bring down the average growth rates of global economy.

USA economy is expected to grow 2.5% in 2015. IMF expectation is 2.8% for 2016. However, growth will probably again be at 2.5% and possibly even lower with the impact of rising dollar index.

Euro zone economies are expected to grow at 1.5% in 2016. Germany will again achieve growth at these levels with its export-oriented economy. France, another large Euro zone country, is expected to achieve growth at 1.5%. It is likely that Spain attempting to recover from the crisis records a growth rate at around 2.5%. Other economies in the zone will demonstrate relatively low growth.

GROWTH WILL DECREASE IN DEVELOPING ECONOMIES

Growth in developing countries, which has been the engine for growth in the past years, continues to diminish in recent years. However, it will again be at a high level in the large economies of Asia even though the growth rate decreases. On the other hand, some regional characteristics will cause many fluctuations in growth performance.

China, the second largest economy of the world, has demonstrated a slowing trend for a while. Growth rate of China, which was at 7.3% in 2014, will go below 7% in 2015. It is expected that growth rate will decrease even further and be 6.3% in 2016. China will embark on its 13th Development Plan next year. It is planned that, in this period, growth rates in China will be kept at 6% and increase in revenues per capita will be continued. China will also ease

off its one-child policy to increase population growth rate again. In this framework, it is likely that growth levels at 5-6% in China will continue in the medium term.

India succeeded in increasing its growth rate to around 7%. The second largest country in Asia and in the world, in terms of its population, now ranks before China in terms of growth rates. IMF expects India to grow at 7.3% in 2015 and 7.5% in 2016. In a sense, the world and the developing countries now have double growth engines.

Indonesia is another economy among developing countries that is growing in the range of 5-6%. Indonesia, achieving a growth rate of 5% in 2014, is expected to grow 4.7% in 2015 and 5.1% in 2016. Growth will slow down in countries with fossil fuel resources, especially in Middle Eastern countries, due to the decrease in energy prices in 2016. In Brazil, an important constriction is expected in 2016 both due the same reason and internal economic problems. Growth will be even faster in Africa economies.

Istanbul Ticaret Üniversitesi
Ticari Bilimler Fakültesi Öğretim
Üyesi Prof. Dr. Murat Yülek

Istanbul Commerce University
Faculty of Commercial Sciences
Member of Faculty Prof. Dr.
Murat Yülek

TÜRKİYE

Dalgalı uluslararası şartlar ve düşen büyüme oranları Türkiye ekonomisi açısından 2016'da zorlu bir ortamı beraberinde getirecek. Bununla birlikte büyük enerji açığına sahip olan ülkemiz, düşen meta fiyatlarından fayda görecek.

Büyümenin motoru olması gereken ihracat, 2016'da önem kazanacak. Yavaşlayan ihracat pazarları ihracatçıların işini zorlaştıracak; ihracatçılarımız sıkışan pazarlarda rekabet güçlerini artırarak pazar paylarını artırmak zorunda kalacaklar. Yani Türkiye'nin ihracatını artırabilmesi için başka ülkelerin ihracatlarını azaltması gerekecek. Rekabetin bu kadar zorlaştığı dış piyasalarda TL'nin aşırı değerinin ortadan büyük ölçüde kalkmış olması ihracatçıya biraz nefes aldırabilir. Ancak, asgari ücrette beklenen artış da tersine etki edecek.

Kamu maliyesi ve bankacılık sektörünün risklerden korunması, 2016'da zorlaşacak olan uluslararası makroekonomik ortamda, Türk ekonomisinin sağlam kalmasında önemli rol oynayacak. 2015'te iki seçim geçirilmiş olmasına rağmen Türkiye'de maliye dengeleri oldukça başarılı gerçekleşti. 2016'da bu performansın devam ettirilmesi gerekiyor. Öte yandan, özel kesim borçlanma oranlarının azaltılması da Türk ekonomisi açısından 2016 yılı ve ötesinde önemli bir sigorta olacak.

TURKEY

Fluctuating international conditions and falling growth rates will bring a challenging environment for Turkish economy in 2016. However, our country which has a large energy gap will benefit from falling meta prices.

Export that needs to be the engine for growth will gain importance in 2016. Slowing export markets will make the work of exporters more difficult; exporters will have to increase their market shares by enhancing their competitiveness in tighter markets. In other words, other countries must decrease their export in order for Turkey to increase its export. The fact that TL's excess value in foreign markets, where competition has become so tough, has been mostly eliminated may slightly ease the work of exporters. However, the expected increase in minimum wage will also have a reverse impact.

Protection of public finance and banking sector from risks will play an important role for Turkish economy to remain sound in the international macroeconomic environment that will be tougher in 2016. Public finance balance in Turkey was quite successful in 2015 although there were two elections. This performance must be continued in 2016 as well. On the other hand, decrease in the borrowing rates of private sector will be an important insurance for Turkish economy in 2016 and beyond.

TR
"DALGALI ULUSLARARASI
ŞARTLAR VE DÜŞEN BÜYÜME
ORANLARI TÜRKİYE EKONOMİSİ
AÇISINDAN 2016'DA ZORLU BİR
ORTAMI BERABERİNDE GETİRECEK."

EN
"FLUCTUATING INTERNATIONAL
CONDITIONS AND FALLING GROWTH
RATES WILL BRING A
CHALLENGING ENVIRONMENT
FOR TURKISH ECONOMY
IN 2016."

YUNT DAĞLARI'NDA BİR TURİZM CENNETİ: A TOURISM HEAVEN IN YUNT MOUNTAINS: OBASYA

YUNT DAĞLARI'NDA TURİZM ATAĞINI BAŞLATMAK İÇİN HAYATA GEÇİRİLEN
OBASYA PROJESİ, BÖLGENİN GURUR KAYNAĞI OLDU.

OBASYA PROJECT, WHICH IS IMPLEMENTED TO START A TOURISM CAMPAIGN IN
YUNT MOUNTAINS, IS NOW A SOURCE OF PRIDE FOR THE REGION.

Tarik Er

Mustafa Pala, 40 yıllık kooperatifçilik birikimini, Türklerin konaklama kültürünü bugüne taşımayı hedefleyen Obasya Projesi'ne aktaran başarılı bir isim... Pala, 2014 yılında Obasya Turizm Geliştirme Kooperatifini kurdu. Hayalinde tüm hayatının geçtiği Yunt Dağları'nda, atalarının yaşadığı keçi kılından çadırlardan oluşan alternatif bir turizm tesisi kurmak vardı. Böylece hem Türk konaklama kültürünü yaşatacak hem de bölgenin ekonomik canlılığını artıracaktı. Bu hayal ile bir sosyal sorumluluk projesine dönüşen Obasya'yı hayata geçirmek için ilk olarak, kırsal turizmin gelişmesi noktasında da yatırımcının yanında olan TKDK'ya projeyi sundu. Projesi kabul gördüğü gibi TKDK'nın kooperatifçilere sağladığı yüzde 10'luk fazladan destekten de faydalandı. Gelişen noktada, 25 konaklama çadırı, taş ev, müze, köy meydanı, lokanta ile 30'a yakın hobî bahçesini bünyesinde bulunduran dev bir kompleks ortaya çıktı.

Mustafa Pala is a successful name transferring his 40 year-cooperative experience to Obasya project, which aims to bring accommodation culture of Turks to the present...

Pala established Obasya Tourism Development Cooperative in 2014. He dreamt of establishing an alternative tourism facility consisting of tents made of goat hair, in which our ancestors used to live, in Yunt Mountains where he spent his whole life. Thus, he would both keep Turkish accommodation culture alive and increase economic vitality of the region. In order to put Obasya project, which turned into a social responsibility project, into practice, he first submitted his project to ARDSI, which always stands by investors to develop rural tourism. As soon as his project was accepted, he benefited from extra 10% support ARDSI provided for cooperative members. Currently, it has become a huge complex consisting of 25 tents for accommodation, a stone house, museum, village square, restaurant and around 30 hobby gardens.

Mustafa Pala, yörenin gurur kaynağı haline gelen bu dev tesisin düşünce ve kuruluş aşamalarını şöyle anlatıyor: "Yunt Dağları'nda turizm atağını başlatılmak istedik. Atalarımız Orta Asya'da ahşap ve keçeden oluşturulan çadırlarda yaşamış. Bu ev formu daha sonra kaybolmuş. Biz bunu yeniden canlandıralım, çadırlardan oluşan bir konaklama tesisi kuralım dedik. İmdadımıza TKDK yetişti. TKDK'nın böyle bir programı olduğunu duyunca hemen projelerimizi hazırladık ve sunduk."

TKDK'nın, proje maliyetinin yüzde 50'sini karşıladığını aktaran Mustafa Pala, diğer yüzde 50'sini de ortakların karşıladığını bilgisini paylaşıyor. Kooperatifin 112 ortaktan oluştuğunu söyleyen Pala, Obasya'nın bir sosyal sorumluluk projesine dönüşmesinden dolayı, ortakların kendilerine istekle destek olduğunu belirtiyor. Pala, "Bu Türkiye'nin kooperatifler eli ile kurulmuş ilk konaklama tesisidir. Bir de konsept olarak çadırlardan oluşan ilk tesis-tir." diyor.

TESİS GİDEREK BÜYÜDÜ

Çadırların yapımını tamamladıktan sonra tesisi büyümeye karar veren Mustafa Pala ve ekibi yörenin yok olmaya yüz tutan toprak evlerini de projeye eklemeye karar vermiş. Pala tesisi genişletme adımlarını, "Burası sadece konaklama tesisi ile kalmayın; Yunt Dağları'nın toprak damlı taş evlerinden örnek olarak bir de müze oluşturalım dedik. Evlerin rölevesini çıkarttık. Bunun için de Zafer Kalkınma Ajansı'na başvurduk. Çadır konaklar TKDK'nın, taş evler Ajans'ın desteği ile kuruldu. Kendi öz kaynaklarımızı da kullandık. Buranın alt yapı giderleri beklediğimizden çok daha fazla oldu. Kaya zeminler işlendi. Aynı alanda projemizde olmamasına rağmen Yunt Dağları'nın ilk arıtma tesisini kurduk. Elektrik trafosunu kurduk. TKDK'nın katkısı ile jeneratör koyduk." şeklinde özetliyor.

Mustafa Pala tells about the stages of thinking and establishing of this huge facility which has become a source of pride for the region: "We wanted to start the tourism campaign in Yunt Mountains. Our ancestors used to live in Central Asia in tents made of wood and felt. This house form disappeared later. We wanted to revive it again and establish an accommodation facility consisting of tents. ARDSI lent a helping hand to us. When we heard about this programme of ARDSI, we immediately prepared and submitted our projects."

Mentioning that ARDSI covers 50% of the project costs, he adds that remaining 50% was covered by the partners. Pala states that cooperative consists of 112 partners and partners are willing to support them since Obasya has turned into a social responsibility project. Pala says, "This is the first accommodation facility of Turkey which was established by cooperatives. This is also the first facility with the concept of tents".

THE FACILITY EXPANDED GRADUALLY

Agreeing to expand the facility after tents were completed, Mustafa Pala and his team also decided to add earth-sheltered houses of the region, which were almost extinct, to the project. Pala summarizes the steps taken to expand the facility: "We did not want it to stay just as an accommodation facility, we also wanted to have a museum modelling earth-sheltered stone houses of Yunt Mountains. He prepared the relievio of houses. We applied to Zafer Development Agency for this. Tent mansions were established with ARDSI support while stone houses were established with the support of the Agency. We also used our equities. Infrastructure costs were a lot more than we expected. Floor treatment was performed for rocks. We established the first treatment plant of Yunt Mountains in the same area although it did not exist in the project. We established the transformer for electricity. We included the generator with the contribution of ARDSI."

Mustafa Pala

İLK OLMANIN ZORLUKLARINI YAŞADILAR

Projenin başında yöre halkından 100 dönümlük arazi satın alan Pala ve ekibi şuan için alanın 25 dönümünü kullanıyor. Satın alınan arazi değerlendirilemeyen, tarıma elverişli olmayan bir yapıdaydı. Pala ve ekibi öncelikle arazi için turizm imarı yaptırdı. Mustafa Pala bu noktada yaşadıkları zorlukları şöyle anlatıyor: “İlk olmasından kaynaklı bazı sorunlar yaşadık. Belediyeden ruhsat alınırken örneği olmayan bir proje ile gittik. Hiçbir belediye çalışanı çadıra ruhsat vermemiş bugüne kadar. Öyle bir talep olmamış. Ruhsat almak için tabi Belediyenin istediği şartları yerine getirdik. Çadırların temeline demirli betonlar atıldı. Çelik sistemle kurulduktan sonra orijinaline benzemesi için kumaş kaplamaları yapıldı. Konforu artsın diye araya taş yünleri yerleştirildi. Su izolasyonu yapıldı. Görsel olarak da keçe ile kaplandı.”

PROJE YÖRE EKONOMİSİNİ GELİŞTİRDİ

Obasya Projesi'nin kentin yoğunluğundan bunalanlar için iyi bir alternatif olduğunu belirten Pala, projenin yöreye katkısı ile ilgili olarak da, “Artık buralara belediye hizmeti de geldi. Obasya Projesi yörenin arsa değerlerini artırdı. Burada tek dönüm 5 liradan satılmazken, şimdi 30 bin liradan satılıyor. Köylerde iş bulamamış insanlar çoktu. Biz lokantasıyla, oteliyle, tarım işletmelerıyla insanlara iş imkanı açtık ve bunun örnekleri çoğalır diye düşünüyorum.” değerlendirmesini yapıyor.

TKDK İŞİN LOKOMOTİFİ OLDU

Pala ve ekibi en çok TKDK'nın işin içinde olmasından memnun. Mustafa Pala, “TKDK bizi yüreklendirdi. Diğer kurumlar

THEY FACED THE CHALLENGES OF BEING THE FIRST

Pala and his team, who purchased 100 decare-land from the locals at the start of the project, currently use 25 decare of it. Purchased land could not be used and was not arable. Pala and his team first had the land zoned as tourism area. Mustafa Pala tells about the challenges they faced at that point: “We had some problems since it was the first. When we got licence from the municipality, we had a project with no previous examples. So far, municipality staff have never issued licences for tents. They have not received such a request. Of course, we fulfilled the conditions of the Municipality to obtain the licence. Reinforced concrete was laid in the foundation of tents. After being established using a steel system, they were upholstered to get them looking like their original. Stone wools were placed in the gaps to increase their comfort. Water sealing was performed. They were covered with felt to create a visual impact.”

PROJECT IMPROVED LOCAL ECONOMY

Stating that Obasya Project is a good alternative for those exhausted from the busy city life, Pala says about the contribution of the project to the region “Now we also have municipality service here. Obasya Project increased land values in the region. While it was not possible to sell a single decare for 5 liras, it is now sold for 30 thousand liras. There were many unemployed people in the villages. We provided job opportunities for people in our restaurant, hotel and agricultural holdings and I think there will be even more examples like this”.

ARDSI HAS BEEN THE ENGINE

Pala and his team are very satisfied about the involvement of ARDSI in the process. Mustafa Pala says “ARDSI encouraged us.

TKDK'nın işin içinde olmasını güvence olarak gördüler. Projenin en ince detaylarına kadar incelendiğini düşündüler. TKDK'nın projeye katkı vermesi, işin yapılabilir olduğunu gösteriyordu. Bu destek o nedenle önemli. TKDK'nın proje eğitimlerinden de çok yararlandık. Sadece kendimizi değil, belediyeleri, diğer kurum ve kuruluşları, insanları da eğitmeye başladık böylece.” diyor.

HEDEFE TE SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR BÜYÜME VAR

Projenin başlangıç aşamasında olduğunu kaydeden Mustafa Pala hedeflerini, “Proje bu hali ile kalmayacak, devam edecek. Önümüzdeki günlerde at alanı, okçuluk alanı oluşturulacak. İnsanlar ata binebilecek, çocuklarda doğa sevgisini uyandırmak için ufak bir koyun, keçi sürüsü olacak. Kanatlı hayvanların olduğu bir bölüm olacak. Kırsal yaşamı burada yeniden canlandıracağız.” şeklinde anlatıyor.

DIŞ TURİZM AÇISINDAN ÖNEMLİ

Obasya Turizm Geliştirme Kooperatifi Yönetim Kurulu Üyesi, Arkeolog Altan Türe de tesisin dış turizm açısından önemini şöyle anlatıyor: “Burası dış turizm açısından hoş bir potansiyele sahip. Seyahat acenteleri yaşlı nüfusun deniz, kum, güneş turizminden uzaklaştığını belirtiyor. Onlar kırsal turizme, kültürel turizme, doğaya yöneliyor. Buraya gelip Yörük kültürünü görecekler ve burası önemli bir potansiyel.”

Türe, projenin sürdürülebilirliğinin yeni alanların oluşturulması ile mümkün olduğunu vurguluyor. Bunun için el sanatları kurslarının açılması, yok olma tehlikesinde olan sanatların yaşatılması, kadınlara istihdam alanı oluşturulması, yörenin yemek kültürünün yaşatılması ile ilgili yatırımların devam ettirileceği bilgisini veriyor.

Other institutions regarded ARDSI's involvement in the process as a guarantee. They thought the Project was reviewed to the tiniest details. ARDSI contribution to the project showed that the work was feasible. That is why this support is important. We also benefited a lot from ARDSI's project trainings. Thus, we started the train not only ourselves but also other institutions, organizations and people.”

WE AIM TO ACHIEVE A SUSTAINABLE GROWTH

Stating that the Project is at the starting phase, Mustafa Pala talks about their aims: “Project will not stay like this; it will continue. Horse and archery fields will be built in upcoming days. People will be able to ride horses and there will be a small sheep and goat herd to encourage nature love among children. There will be a separate section for poultry. We will revive rural life here”.

IMPORTANT FOR INTERNATIONAL TOURISM

Archaeologist Altan Türe, Executive Board Member of Obasya Tourism Development Cooperative, describes the importance of the facility for international tourism: “This place has a good potential for international tourism. Travel agents indicate that old population move away from sea, sand and sun tourism. They prefer rural tourism, cultural tourism and nature. They will come here and see Yörük (nomad) culture and this is an important potential.” Türe emphasizes that sustainability of the project could be achieved by creating new areas. He informs that investments for opening handicraft courses, reviving arts that are almost extinct, creating employment for women and reviving food culture of the region will continue.

KIRSAL KALKINMANIN EKONOMİK DİNAMİZMİ AÇISINDAN SÜT HAYVANCILIĞI VE BUNA DAYALI ÜRETİM DAIRY FARMING AND PRODUCTION BASED ON DAIRY FARMING IN TERMS OF ECONOMIC DYNAMISM OF RURAL DEVELOPMENT

Prof. Dr. Bülent GÜLCUBUK

Ankara Üniversitesi Kalkınma Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü
Head of Development Studies Application and Research Centre of Ankara University

TR 1. KIRSAL KALKINMA DİNAMİĞİ AÇISINDAN HAYVANSAL ÜRETİM

Dünyada kırsal-kent eşitsizlikleri konusundaki tartışmalar ve azaltılmasına yönelik politikalar giderek daha fazla tartışma alanı bulmakta ve sürekli gündeme gelmektedir. Kırsalda refah düzeyinin artmasına yönelik girişimler ve kırsal kalkınma konusundaki gelişmeler her ülkeyi olduğu gibi Türkiye'yi de etkilemektedir. İşsizlik ve yoksulluk, toplumsal katılım, cinsiyet dengeli kalkınma, göç, bölgelerarası eşitsizlikler, insani gelişmişlik göstergelerinde iyileşmelerin çok yavaş olması Türkiye'nin kırsal kalkınma konusunda daha duyarlı çalışmasını ve mikro ekonomik göstergelerde kırsal alan için daha insancıl ve kararlı politikaların uygulanmasını gerektirmektedir. Kırsal alanda kalkınmanın sağlanmasında ekonomik yaklaşımlar, öncelikler belirlenirken potansiyel ve kullanım biçimi önemli bir stratejiyi oluşturur. Hayvancılık ve başta süt ile süt ürünleri olmak üzere hayvansal üretim sanayi kırsal alanın kalkınmasında, kaynakların etkin kullanımında önemli unsurlardır. Türkiye'de nüfusun önemli bir kısmı tarımsal faaliyetle geçimini sağlamakta dolayısıyla tarımsal faaliyetler kırsal ekonomilerin temelini oluşturmaktadır. Kırsal alanda ekonomilerin temel unsurlarından olan hayvancılık, kırsalın kalkınmasında önemli ekonomik rolleri üstlenebilecek potansiyele sahiptir. Kırsal alanın önemli bir geçim veya ek gelir kaynağı olan hayvancılık, sanayi sektörünün de birçok dalına girdi sağlaması açısından da önem arz etmektedir. Başta büyükbaş olmak üzere her türde hayvancılık ve buna dayalı üretim ve ticaret (et, süt, peynir, deri vd.) kırsalın ekonomik faaliyetleri arasında önemli yer tutmaktadır. Burada özellikle et ve et ürünleri ile süt ve süt ürünleri sanayinin kırsalda kurulması, sürdürülebilir süt üretiminin sağlanması olmazsa olmaz koşuldur. Ülkemizde tarım işletmelerinde bitkisel ve hayvansal üretim çoğunlukla bir bütün olarak yapılmaktadır. Tarım işletmelerine hem bitkisel üretim hem de hayvancılık faaliyetleri açısından bakıldığında, küçük ölçekli işletmelerin ağırlıklı olduğu ortaya çıkmak-

EN 1. LIVESTOCK PRODUCTION IN RURAL DEVELOPMENT DYNAMICS

Discussions on the inequalities between rural and urban areas and the policies to decrease these are increasingly being discussed and constantly included in the agenda around the world. Initiatives for increasing welfare level in rural areas and improvements in rural development impact Turkey alongside other countries. Unemployment and poverty, community involvement, gender balanced development, migration, interregional inequalities, slow improvement in human development indicators require Turkey to work on rural development more sensitively and to apply more humane and decisive policies on micro economic indicators for rural development. The potential and the way of use constitute an important strategy in identifying economic approaches and priorities for providing rural development. Animal husbandry and livestock production industry, particularly milk and milk products, are important factors contributing to the development of rural areas and efficient use of resources. Majority of the population in Turkey earn their living from agricultural activities; therefore, agricultural activities constitute the basis for rural economies. Livestock production, one of the basic elements of economies in rural areas, has the potential to play an important economic role in rural development. An important means for livelihood or an additional source of income in rural areas, animal husbandry is also important in terms of providing input for many branches of the industrial sector. All types of livestock production, particularly bovine animal production, and production and trade based on livestock production (meat, milk, cheese, skin, etc.) occupy an important place among the economic activities in rural areas. Establishing an industry for especially meat and meat products as well as milk and milk products in rural areas and providing sustainable milk production are essential requirements.

tadır. Büyükbaş hayvana sahip işletmelerin %80'inden fazlası 10 veya daha az sayıda hayvana sahiptir. Küçükbaş hayvancılıkta ise durum daha da belirgindir. Çünkü işletmelerin yarısından fazlasında küçükbaş hayvan bulunmamaktadır. Türkiye'de genel olarak, tarımsal işletme büyüklükleri ile sahip olunan hayvan sayısı paralellik göstermektedir. Yani, işletme büyüdükçe hayvan sayısı ve niteliği de artmakta, işletme küçüldükçe hayvan sayısı azalmakta, niteliği ise düşmektedir. Bunun için hem hayvan ırklarının verimli hale gelmesi, hem çiftçilerin-girişimcilerin desteklenmesi hem de başta süt üretimi ve süt ürünleri sanayi olmak üzere her türlü hayvancılık faaliyetlerinin desteklenmesi kırsal kalkınma açısından önemli politika araçlarıdır.

2. SÜT ÜRETİMİNİN VE BUNA DAYALI SANAYİNİN KIRSAL KALKINMAYA KATKISI

Sayısı 15-20 yıl öncesine göre azalmakla birlikte hayvancılık önemli bir tarım sektörü olarak varlığını korumaktadır. Aslında buradaki önemi ekonomik olmaktan çok beslenme, istihdam, yoksulluğun azaltılması gibi unsurlar dikkate alındığında, birçok açıdan kalkınmaya katkıda bulunmasından kaynaklanmaktadır. Aslında hayvancılığın her türü özellikle kırsal alanda yoksulluğun azaltılmasında, istihdama katkı, meraların değerlendirilmesi, birincil veya ek gelir kaynakları yaratması, yüksek katma değerli ürünler elde etme-üretim gibi nedenlerden dolayı Türkiye açısından önemlidir. Kente göç, işletmelerin küçük, dağınık ve örgütsüz olması, beslemedeki sorunlar, ürün pazarlamasının zayıf olması, tarım politikalarında ortaya çıkan belirsizlikler hayvancılıkta önemli sorunlara neden olabilmektedir. Bu ise toplumun sağlıklı ve dengeli beslenmesini olduğu kadar kırsal alanda kalkınmayı da doğrudan etkileyebilmektedir. Ülkeler hayvancılık sektörüne özel önem verirler. Bundan hareketle kırsal kalkınmanın hayvancılık boyutunda hayvancılığa ve özelde süt üretimine yönelik uygulamalar özel önem taşır. Diğer yandan gelişen ekonomilerde hayvancılığa dayalı protein talebinin artış göstermesi hayvancılığa yönelik politikaları

Crop production and livestock production are practised as a whole in the agricultural holdings in our country. It is the small-scale enterprises that constitute the majority among all agricultural holdings when it comes to both crop production and livestock production. More than 80% of all enterprises with bovine animals have 10 or fewer animals. This is even more apparent in ovine production, because more than half of the enterprises do not have ovine animals. In Turkey, the size of the agricultural holdings is generally in parallel with the number of animals in the holdings. In other words, as the size of the enterprise grows, the number and the quality of the animals increase and as it decreases, the number and the quality of animals decrease. Therefore, increasing the productivity of animal races, supporting farmers-entrepreneurs and supporting all livestock production activities, particularly milk production and milk products industry, are important policy instruments for rural development.

2. CONTRIBUTION OF MILK PRODUCTION AND DAIRY INDUSTRY TO RURAL DEVELOPMENT

Livestock production is still an important agricultural sector although it is not as common as compared to 15-20 years ago. Actually, its importance emerges from its contribution to development in many ways such as nutrition, employment and reducing poverty rather than its economic aspect. Each type of livestock production is important for Turkey since they contribute to reducing poverty, employment, utilization of pastures, generating primary or additional sources of income and obtaining/producing products with high added value in the rural areas. Migration to urban areas, small, scattered and disorganized structure of enterprises, problems in food supply, poor product marketing and uncertainties in agricultural policies may cause significant problems for livestock production. This may have a direct effect on rural development as much as it affects healthy and balanced nutrition of the society. Countries attach a particular

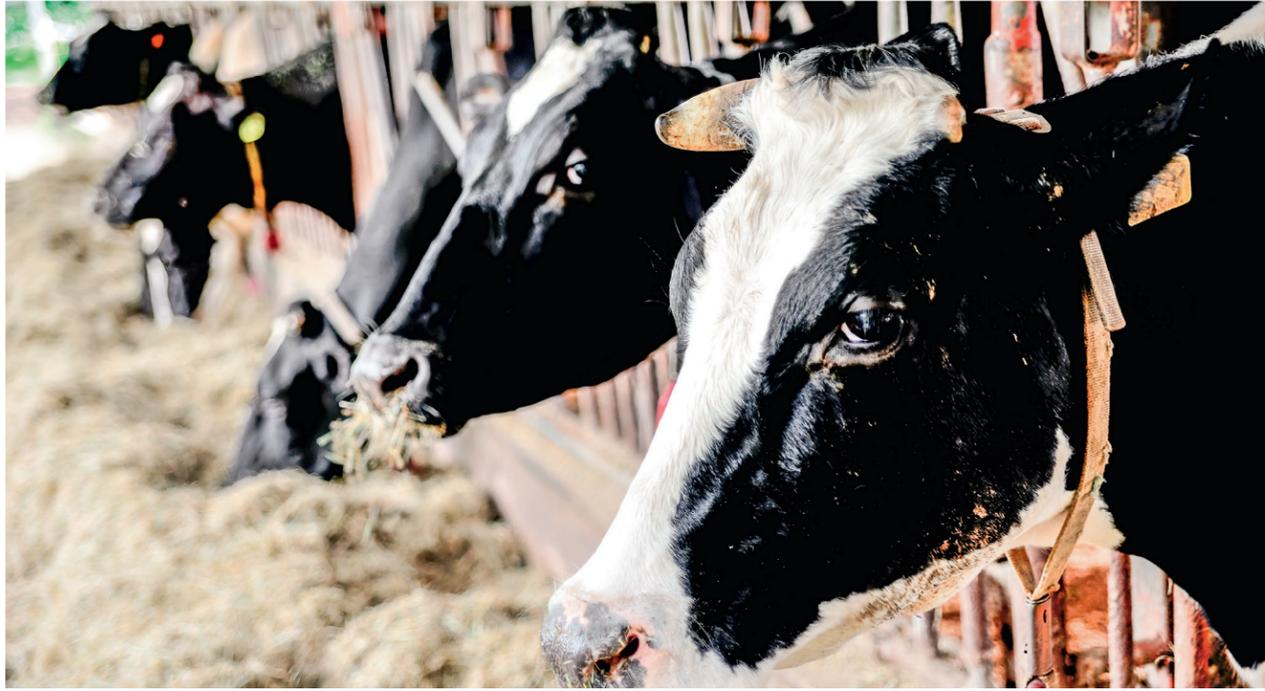
daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Bunun için kendine yeterli hayvancılık ve süt üretimi gıda güvencesi açısından da önemli görülmektedir. Nitekim tüm dünyada yeni kırsal kalkınma paradigmasında hayvancılık ve toplumun sağlıklı beslenmesi önemli bir araç ve politika alanı olarak kabul edilmektedir.

Kırsal kalkınma ile bireylerin ve toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarını iyileştirmek, sadece tarımsal verimin artırılması ile sağlanamamaktadır. Bununla birlikte tarımsal ürünlerin işlenmesi ve bu sayede kurulacak olan KOBİ'ler (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler) aracılığı ile istihdam yaratılması, katma değer artırılması ve bölgesel kalkınma ile bölgeler arası farklılıkları azaltılmasında ve kırsal kalkınmanın sağlanmasında önemli bir araçtır. Bu yaklaşımın kırsal alanda uygulanması ve başarılı olma olasılığı mümkün olup, Türkiye'de ve diğer ülkelerde başarılı olmuş birçok örneğe rastlanabilir. Çünkü kırsal halkın kendi yapılarına ve sosyal yaşamlarına uygun bir sanayi tipine uyum sağlaması, diğer sanayi tiplerine göre daha elverişlidir. Bu açıdan son yıllarda Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun destekleri ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın diğer destekleri, teşvik uygulamaları hayvancılığa dayalı sanayinin gelişmesi açısından örnek uygulamalar ortaya koymuştur. Bu uygulamaların her ölçekten çiftçiye, üretici örgütünü, kırsaldaki girişimciyi kapsayacak biçimde yaygınlaşması ve kaynakların verimli kullanımını sağlayarak sürdürülebilirliği gerçekleştirmesi önemli bir strateji olacaktır. Böylece hem süt üretimi ve hem de buna dayalı sanayinin gelişmesi de sağlanmış olacaktır.

Burada bir saptamada bulunmak yerinde olacaktır. Dünyada kişi başına süt tüketimi yaklaşık 110 kg/yıldır. Türkiye'de ise bu rakam 40 kg/yıl miktarını bile bulmamaktadır. Kişi başına peynir tüketimi ise 16-18 kg/yıl olup, bu dünya ortalamasına yakın bir değerdir. Refah düzeyi ve kentleşme arttıkça süt ve ürünlerine talep daha da artış gösterecektir. Bunun için uzun dönemli stratejilerin belirlenmesi ve uygulamaya konulması gerekiyor. Bu aynı zamanda kırsal kalkınmanın gerçekleşmesine de katkı sağlayacaktır.

importance to the livestock production sector. Practices regarding livestock production in general and milk production in particular are of crucial importance in terms of livestock production aspect of rural development. On the other hand, the increase in the protein demand based on livestock production in the developing economies brings the policies on livestock production to the forefront. Therefore, livestock and milk production sufficient for self consumption is considered important also for food security. Livestock production and healthy nutrition of the society are accepted as important tools and policy areas for the new rural development paradigm around the world.

Improving social, economic and cultural structures of individuals through rural development cannot be ensured merely by increasing agricultural productivity. In addition, processing the agricultural products and establishing SMEs (Small and Medium Sized Enterprises) with this aim and creating employment opportunities, increasing the added value and ensuring regional development are important tools for reducing interregional differences and ensuring rural development. This approach can be implemented in rural areas and be successful and many successful examples can be observed both in Turkey and other countries. Because it is more convenient for the communities in rural areas to adapt to an industry type suitable for their structure and social life rather than other industry types. Therefore, supports and incentives of Agriculture and Rural Development Support Institution and the Ministry of Food, Agriculture and Livestock have provided model practices in terms of improving the industry based on livestock production. Disseminating these practices to include farmers, producer's associations and entrepreneurs in rural areas of every scale and ensuring sustainability by providing efficient use of resources will be important strategies. Thus, both milk production and the industry based on it will be developed.

3. SÜT ÜRETİMİ VE SÜT ÜRÜNLERİ İŞLEME SANAYİ İLE KIRSAL KALKINMA ARASINDA DOĞRUSAL İLİŞKİLER

Dünyada 1 milyarı aşan kırsal nüfus geçimlerini hayvancılıktan sağlamaktadır. Bu nüfus, hayvanları ya sermaye (mal varlığı) olarak ya da üretim ve geçim kaynağı olarak (et, süt, yapağı, deri) kullanırlar. Mal varlığı olarak hayvanlar kırsal alandakiler için tasarruf ve sosyal güvence sağlayan tek araçtır. Hayvana yatırım yapmak, kırsal alandakiler için bir anlamda gelirini de güvence altına almaktır. Bundan dolayı kırsal alanda kalkınmaya katkının sağlanmasında, yoksulluğun azaltılmasında ve en azından ailenin öz tüketiminin sağlanmasında özellikle süt hayvancılığının, süt üretiminin önemli yeri vardır. Aynı zamanda toplumun dengeli ve sağlıklı beslenmesinde, sağlıklı gelecek nesiller yetiştirilmesinde de süt üretiminin rolü tartışılmazdır. Başta süt hayvancılığı olmak üzere her türlü hayvancılık faaliyeti, aşağıda verildiği gibi, kırsal alandakiler için önemli fırsatlar sağlar;

- i. Hayvancılık üreticilere doğrudan yiyecek sağlar. Üretilen hayvansal ürünlerin bir kısmı aile içinde tüketilir, kalanı ise girdi temin etmek için nakde çevirebilir.
- ii. Süt üretimi ile kırsalda aileler protein ihtiyacı giderme açısından önemli avantajlar sağlar ve özellikle çocuklar için sağlıklı ve dengeli beslenmenin gerçekleşmesine yardımcı olunur.
- iii. Hayvancılık çıktıları hemen nakde dönüştürebilen ve ekonomik güçlenmeye katkıda bulunan bir faaliyettir (süt, tereyağı, peynir, kıl, deri, tiftik vd.).
- iv. Süt hayvancılığı aynı zamanda kırsalda süt ürünlerinin işlenmesi amacıyla yeni yatırım alanları açar. Bu ise kırsalda ürünlerin katma değerinin artmasına, yeni istihdam alanlarının yaratılmasına, genç nüfusun tarımda tutunmasına katkıda bulunur.
- v. Süt hayvancılığı, süt üretimi atıl işgücünün değerlendirilmesine katkıda bulunabilir.
- vi. Süt üretimi kırsal alandaki özellikle küçük-orta ölçekli çiftçiler için farklı anlamlar da ifade etmektedir;

At this point, it would be proper to make an observation. Milk production per person is approximately 110 kg/year around the world. However, this figure does not even reach 40 kg/year in Turkey. On the other hand, cheese consumption per person is equal to 16-18 kg/year which is an approximate value to the world average. The demand in milk and milk products will further increase as welfare level and urbanization increase. In order to do this, long-term strategies should be identified and implemented. This will also contribute to the achievement of rural development.

3. LINEAR RELATIONSHIP OF MILK PRODUCTION AND MILK PROCESSING INDUSTRY WITH RURAL DEVELOPMENT

The main livelihood of the rural population, exceeding 1 billion around the world, is livestock production. This population uses animals either as capital (asset) or as a source of production and livelihood (meat, milk, wool, skin). Animals as assets are the only tools providing savings and social security for people living in rural areas. Investing in animals means securing the income for people living in rural areas in a sense. Therefore, especially dairy farming and milk production have an important place in contributing to rural development, reducing poverty and at least, ensuring production for family consumption. Furthermore, the role of milk production in balanced and healthy nutrition of the community and raising healthy generations is unquestionable. Every livestock production type, and dairy farming in particular, provide important opportunities for people living in rural areas as stated below:

- i. Livestock production provides food directly for the producers. Some of the products obtained from livestock production are consumed in the family and the rest can be turned into cash in order to supply inputs.
- ii. Milk production provides important advantages for meeting the protein needs of the families living in the rural areas and especially helps children to have a healthy and balanced diet.

- Süt çiftçiler için daha çabuk nakit paraya çevrilebilir,
- Sanayiciler için hammadde değeri yüksek olduğundan karşılıklı bir ekonomik ilişki ortaya koyar,
- Süt hayvanları doğum yoluyla daha fazla gelir bırakır,
- Süt ürünleri sanayisinin gelişmesi tarım-sanayi etkileşimini artırır.

Hayvan varlığı bir ülkenin kırsalı için önemli bir varlık ve sosyal kaynaktır. Hayvancılık, kırsaldakilerin yaşamlarını sürdürebilmelerinde önemlidir. Az veya çok sayıda hayvanı bulunan buna karşılık tarım dışı gelir kaynakları çok sınırlı olan veya hiç olmayan kırsal halk için hayvancılık stratejik bir önem taşımaktadır. Hayvansal ürünleri işleyerek gıda haline getiren işletmelerin gelişmekte olan ülkelerin sosyo-ekonomik yapılarında önemli bir yeri vardır. Çünkü kişi başına tüketilen hayvansal ürün miktarları ülkeler için gelişmişlik düzeylerini belirten temel ölçütlerden birisidir. Bu duruma bağlı olarak gelişmiş ülkeler kalkınma ve tüketilen hayvansal protein miktarları arasında bir ilişki kurarak, kalkınma politikalarında hayvancılık sektörünün geliştirilmesi yönünde önlemler almaktadır. Çünkü başta süt olmak üzere hayvan ürünleri toplumun beslenmesinde dışa bağımlılığı azaltır, Gayri Safi Milli Gelirin artmasına katkıda bulunur, gelirin ve toprağın dengesiz dağıldığı kırsal alanlarda ekonomik kalkınmanın daha da hızlı gerçekleşmesine katkıda bulunabilir. Burada şunu da unutmamak gerekir ki, Türkiye'de tarımsal işletmelerin %80'inden fazlasının küçük işletme ölçeğinde olduğu dikkate alınırsa kırsal alanda hayvancılık dışında rasyonel ve sürdürülebilir bir uğraşı ve ekonomik alan da oldukça sınırlıdır.

4. SON SÖZ OLARAK: KIRSALIN KALKINMASINDA HAYVANCILIĞIN HER DALI ÖNEMLİDİR

Kır-kent arasındaki farklılığın ve dengesizliğin artması, kırdan kente göçler, özellikle genç nüfusun bulunduğu yerde statüsü yüksek istihdam alanlarına kavuşamaması, çevre-doğa üzerindeki baskıların artması, eğitim ve sağlık hizmetleri sunumunun kırsal alanlarda aksaması veya bazen hiç ulaşamaması nedeniyle kırsal

iii. Livestock production is an activity whose outputs can be converted into cash immediately and which contributes to economic empowerment (milk, butter, cheese, hair, skin, wool, etc.).

iv. Dairy farming also creates new investment areas to process milk products in rural areas. This contributes to increasing the added value of the products, generating new employment areas and engaging the young population in agricultural activities in the rural areas.

v. Dairy farming and milk production may help using the idle labour force.

vi. Milk production has different meanings for especially small-medium scale farmers in the rural areas;

- Milk can be converted into cash more quickly,
- It creates a mutual economic relationship with the industrialists with its high raw material value,
- Milking animals generate more income by giving birth,
- Development in milk products industry increases the interaction between agriculture and industry.

Livestock is an important asset and social resource for the rural areas of a country. Livestock production is important for rural people to maintain their lives. Livestock production has a strategic importance for rural community with few or no animals and very limited or no non-agricultural source of income. Enterprises processing animal products and producing food have an important place for the socio-economic structures of the developing countries. Because the amount of animal products consumed per person is one of the most important criteria indicating the level of development of the countries. In parallel with this, developed countries take measures in their development policies in order to develop livestock production sector by establishing a relationship between development and the amount of animal protein consumed. Because animal products and, milk in particular,

KIRSAL TURİZMİN ÖNEMİ, HİZMETLER VE FAALİYETLER

IMPORTANCE OF RURAL TOURISM, SERVICES AND ACTIVITIES

Prof. Dr. Füsun BAYKAL
Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
Ege University Faculty of Letters Geography Department

Kırsal turizm; doğal kaynakların, kültürel mirasın, tarımsal alanların, kırsal konutların, geleneklerin ve yerel-bölgesel kimliği yansıtan “marka” olmuş ürünlerin turistik açıdan değerlendirilmesidir. Avrupa'nın kırsal bölgelerinde; büyük kentlere göç, tarımın terk edilmesi, yerel ekonominin gerilemesi, kırsal kadın istihdamının zayıflaması, kırsal kültürel kimliğin unutulması, doğal çevrenin korunamaması gibi sorunlardan ötürü bir kalkınma aracı olarak kırsal turizme verilen önem artmıştır. Diğer taraftan Avrupa nüfusunun yaşlanması ve çalışan kent insanının tatilinde dinlenme yeri olarak kırsal yerleşmeleri ve doğal ortamları giderek daha fazla tercih etmesi, kırsal turizmin gelişim seyrini hızlandırmıştır. Yaklaşık son elli yıldan bu yana kazanılan deneyimler, kırsal turizmin kalkınmada başarılı olduğunu, turistlerin de bu turizm türünden doyum sağladıklarını göstermektedir.

KIRSAL TURİZMİN ÖNEMİ

Kırsal turizmin önemi, sağladığı yararlar üzerinden ortaya konulabilir. Bunun için, “Kimler için? Neresi için? Neden kırsal turizm?” sorularına verilecek yanıtlar kırsal turizmin önemini açıklamaya yetecektir: **Turistler için kırsal turizmin önemi:** Turistleri kırsal turizme yönelten birçok neden vardır. Günümüz turistlerinin yerel kültürlerle meraklı olması; dinlenme, eğlenme, bilgilenme, sağlık kazanma, heyecan ve sporu bir arada yapabileceği yerler araması; kentsel yaşa-

Rural tourism is utilization of natural resources, cultural heritage, agricultural areas, rural houses, traditions and “brand” products reflecting local-regional identity for tourist purposes. In rural areas of Europe, rural tourism is given a higher degree of importance as an instrument for development due to problems such as migration to big cities, abandoning agriculture, regression of local economy, weakening in the employment of rural women, forgetting rural cultural identity and failure to conserve natural environment. On the other hand, ageing of the population in Europe and preference of rural settlements and natural environments by working urban people as a vacation place enhanced the progress of rural tourism. Experience gained in the last fifty years indicate that rural tourism is successful in development and tourists are satisfied with this type of tourism.

IMPORTANCE OF RURAL TOURISM

Importance of rural tourism can be described based on the benefits it provides. Answers to be given to following questions will be sufficient to describe the importance of rural tourism: “For whom? For where? Why rural tourism?”

Importance of rural tourism for tourists: There are many reasons leading the tourists to rural tourism. Tourists nowadays are interested in local cultures; they are looking for places where they can have rest, have

fun, gather information, gain health, get excited and do sports at the same time; they want to establish warm relations and make friends during vacation since city life is stressful and full of rules; the shores are polluted and now concrete and have no difference from cities but rural areas are non-polluted and undisturbed; people are ageing in developed countries and prefer rural areas for health reasons (clean air, tranquillity, organic products); a wide variety of recreational activities can be performed in rural areas; people feel nostalgia and longing in rural areas and they enable people to remember the old days.

Kırsal halk için kırsal turizmin önemi: Kırsal turizm girişimciliğe teşvik ettiği, yeniliklere olan toleransı arttırdığı, çok çeşitli kaynaklardan gelir yarattığı, iç göçü önlediği ve nüfusu yerinde tutmada rol oynadığı için kırsal halk için çok önemlidir. Kırsal halkı kırsal turizme hazırlarken verilen eğitimler bilinç, farkındalık ve kültür düzeyinin artmasına katkı vermekte, kırsal turizmi yönetme çalışmaları, dayanışmayı ve paylaşmayı öğretmektedir.

Bilindiği gibi kırsal faaliyetlerin önemli bir bölümünde kadın emeği vardır. Türkiye’de kırsal kadın girişimciliğini teşvik etmek üzere daha çok kadını bireysel olarak geliştirmeyi hedefleyen halıcılık, konserve yapımı, ev ekonomisi ile ilgili faaliyetler yapılmaktadır. Türkiye’de kırsal kadın girişimciliğinin önünü açacak ve istihdam yaratacak en önemli yeniliklerden birisi de kırsal turizmdir. Çünkü kırsal turizmde baş aktörlerden biri kadındır. Özellikle ev pansiyonculuğunda ve aile işletmeciliğinde, yerel ürünlerin satışında kadının rolü büyüktür.

Kırsal yerleşmeler ve kırsal ekonomi için kırsal turizmin önemi: Kırsal turizm; kırsal yerleşmelerde kültür mirasının sahiplenilmesini ve korunmasını sağlayarak köylerin maddi ve manevi kültür unsurlarının (konutlar, ibadet yapıları, çeşmeler, köprüler, sokaklar, meydanlar, alışveriş ve ticaret mekânları, yerim ve hayvancılık, el sanatları, gelenekler, yemek, müzik, halk oyunları vd.) bir bütün olarak sürdürülebilirliğini garanti etmektedir. Kırsal turizm; tarımsal gerilemelerin önüne geçmek ve geleneksel kırsal faaliyetleri canlandırmak için bir “reçete”dir. Kırsal turizm sektörleri arası işbirliğini teşvik etmekte, özellikle tarımsal ürünleri çeşitlendirmekte, ürünlerin yerinde satılmasını sağlamakta, tarımsal geliri arttırmakta ve agroturizmin gelişmesine öncülük etmektedir. Sonuç olarak kırsal turizm, küçük atölyelerde veya evlerde aile işletmeciliğinin gelişimine yol açmakta, ürünlerin doğrudan satışı yapılarak ailelere gelir kazandırmaktadır. **Sosyo-ekonomik kalkınmada kırsal turizmin önemi:** Kırsal turizm; istihdam yaratılması ve gelirin artması yanında altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi, kırsal halkın eğitimi ve örgütlenmesi, yeniliklerin uygulanması gibi konularda da kalkınmaya büyük destek vermektedir. Kırsal yerleşmelerin sorunlarının gündeme taşınmasına aracı olmakta, böylece hem ekonomik hem de sosyal hizmetlerin artmasını sağlamaktadır. Bu konudaki bir başka önemi; komşu kırsal yerleşmelerin birbirleriyle bağlantı kurmasına ve işbirliklerinin doğmasına yardımcı olmasıdır.

Doğal kaynaklar açısından kırsal turizmin önemi: Kırsal turizm, doğal ortamlarla yüzde yüz ilişkilidir. Kırsal turizmde kırsal kültür kadar, doğal panoramik güzellikler ve ilginç oluşumlar da

fun, gather information, gain health, get excited and do sports at the same time; they want to establish warm relations and make friends during vacation since city life is stressful and full of rules; the shores are polluted and now concrete and have no difference from cities but rural areas are non-polluted and undisturbed; people are ageing in developed countries and prefer rural areas for health reasons (clean air, tranquillity, organic products); a wide variety of recreational activities can be performed in rural areas; people feel nostalgia and longing in rural areas and they enable people to remember the old days.

Importance of rural tourism for rural people: Rural tourism is very important for rural people since it encourages entrepreneurship, increases tolerance for innovation, generates income with wide variety of resources, prevents domestic migration and plays a role in retaining the population. Trainings delivered for preparing rural people for rural tourism contribute to raising awareness and enhancing cultural level and works for managing rural tourism teach solidarity and sharing.

As it is known, women’s efforts constitute a significant part of rural activities. Activities related to carpet production, canned food production and home economics are carried out to develop more women individually in order to encourage entrepreneurship among rural women in Turkey. One of the biggest innovations that will pave the way for entrepreneurship among rural women and create employment in Turkey is rural tourism.

It is because woman is one of the leading actors in rural tourism. Women play a big role especially in guest houses, family businesses and sales of local products.

Importance of rural tourism for rural settlements and rural economy: Rural tourism guarantees sustainability of material and moral culture elements in villages (houses, worship buildings, fountains, bridges, streets, squares, shopping and trade places, agriculture and animal husbandry, handicrafts, traditions, food, music, folk dances etc.) as a whole by ensuring ownership and protection of cultural heritage in rural settlements. Rural tourism is a “recipe” to prevent agricultural regression and revive traditional rural activities. Rural tourism encourages inter-sectoral cooperation, diversifies especially agricultural products, enables on-site sales of products, increases agricultural income and leads the development of agro-tourism. Consequently, rural tourism paves the way for the development of family business in small workshops or houses and generates income for families through direct sales of products.

Importance of rural tourism in socio-economic development: Rural tourism supports providing employment and increasing incomes as well as improving infrastructure services, training and organizing rural people and implementing innovations. It helps bring up the problems of rural settlements on the agenda and thus ensures increase in both economic and social services. Another importance on this issue: It helps establishing links between neighbouring rural settlements and ensures cooperation.

Importance of rural tourism for natural resources: Rural tourism is hundred per cent associated with natural environments. In rural tourism, natural panoramic landscapes and interesting natural formations, as well as rural culture, attract people in rural areas.

TR
“SON ELLİ YILDAN
BU YANA KAZANILAN
DENEYİMLER, KIRSAL TURİZMİN
KALKINMADA BAŞARILI OLDUĞUNU,
TURİSTLERİN DE BU TURİZM
TÜRÜNDEN DOYUM SAĞLADIKLARINI
GÖSTERMEKTEDİR.”

EN
“EXPERIENCE GAINED IN THE LAST FIFTY
YEARS INDICATE THAT RURAL TOURISM
IS SUCCESSFUL IN DEVELOPMENT
AND TOURISTS ARE SATISFIED
WITH THIS TYPE OF
TOURISM.”

insanları kırlara çekmektedir. Kırsal turizmde katılanların en fazla tercih ettikleri faaliyetler arasında doğa yürüyüşleri, koruma altına alınmış alanların ziyareti, nehir, göl gibi su kaynaklarıyla ilgili rekreasyonel faaliyetlerin (yüzme, tekne gezisi, balıkçılık vd.) yer alması doğal kaynakların korunması gerektiği bilincini uyandırmaktadır.

Kırsal turizmde başarı nasıl yakalanır?

Kırsal turizmin bütün bu ilişkileri ve yararları onun önemini ortaya koyduğu gibi, başarılı şekilde yönetilmesi gerektiğine de işaret etmektedir. O nedenle kırsal turizmde başarıya ulaşmak için şu temel faktörler (başarının anahtar faktörleri) yerine getirilmelidir:

1. Yerel halk kırsal turizmde gönül vermeli, turizmde kapılarını açmalı ve eğitimden geçmelidir.
2. Kırsal turizmi yönetecek bir yerel örgüt kurulmalı, önemli ağlara üye olunmalıdır.
3. Turizm ve tarım sektörleri, seyahat acentaları, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetim ve kamu kurumları işbirliği içinde olmalıdır.
4. Turiste sunulacak ürünlerde, hizmetlerde ve faaliyetlerde otantikliğe, kaliteye ve yaratıcılığa kayıtsız şartsız önem verilmelidir.
5. Kırsal yerleşmelerde, konutlarda ve ürünlerde kimlik, marka, imaj çalışmaları yapılmalıdır.
6. Düzenli olarak turistlerin beklentileri ölçülmelidir.
7. Tanıtım çalışmalarında internet, yerinde tanıtım, fuarlara katılım, turistlerden yararlanma şeklinde çoklu bir yol izlenmelidir.
8. Pazar ve sektördeki gelişmeler çok iyi takip edilmelidir.

KIRSAL TURİZM HİZMETLERİ VE FAALİYETLER

Kırsal turizmde sunulan hizmetler ve faaliyetler çok çeşitlidir. Bunların ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye değişmesinde, kırsal refah düzeyi, doğal coğrafi koşullar ve yerel kültürel-ekonomik yapı, turistlerin profili ve beğenileri, hatta 'moda' faktörü önemli rol oynamaktadır. Ayrıca turizmde 'yaratıcılık' sayesinde çeşitlenme daha da artmaktadır. Kırsal turizmde verilen hizmetler ve faaliyetler birbirini bütünülediği için gruplandırma yapmak oldukça zordur, kimi zaman da gereksizdir. Aşağıdaki gruplandırma en temel şekliyle hizmetler ve faaliyetler hakkında bir fikir vermek için yapılmıştır.

Trekking, visiting protected areas and recreational activities (swimming, boat trip, fishing etc.) on water resources such as rivers, lakes etc. are among the most preferred activities for those interested in rural tourism and this raises awareness on the fact that natural resources must be protected.

How to succeed in rural tourism?

All these links and benefits of rural tourism both demonstrate its importance and point out that it must be managed in a successful manner. For this reason, following key factors (key factors to success) must be fulfilled to succeed in rural tourism:

1. Local people must set their heart on rural tourism, open their doors for tourism and receive trainings.
2. A local organization must be established to manage rural tourism and membership in important networks must be started.
3. Tourism and agriculture sectors, travel agents, non-governmental organizations, local governments and public institutions must cooperate.
4. Unconditional importance must be attributed to authenticity, quality and creativity in the products, services and activities to be offered for tourists.
5. Identity, brand and image works must be carried out for rural settlements, houses and products.
6. Expectations of tourists must be assessed continuously.
7. Multiple channels such as internet, on-site publicity, participation in fairs and tourists must be used in publicity works.
8. Developments in the market and sector must be followed closely.

RURAL TOURISM SERVICES AND ACTIVITIES

There is a wide variety of services and activities offered in rural tourism. Rural welfare level, natural geographical conditions and local cultural-economic structure, profiles and tastes of tourists and even 'fashion' play an important role in their changing from one country and region to another. Moreover, this variety increases even further thanks to 'creativity' in tourism. It is very hard, and sometimes even unnecessary, to make a classification since the services and activities offered in rural tourism complement one another. Following classification was made to give an idea about the services and activities at a basic level.

Kırsal turizmde verilen hizmetler:

1. Kırsal yerleşmenin kırsal turizmde uygun hale getirilmesi, kırsal halka eğitim verilmesi
2. Ulaşım
3. Konaklama
4. Yeme-içme
5. Yerel ürünlerin ve hediyelik eşyaların satışı
6. Çeşitli kurslar
7. Gösteriler ve geleneksel yarışmalar (müzik, halk oyunları vd.)
8. Geleneksel şenlikler, festivaller
9. Geziler (at, arabası, mini tren, bisiklet)
10. Rehberlik (doğa yürüyüşleri, bitki tanıma, keşif vd.)
11. Danışma bürosu
12. Ev sahibi ile turist arasında sohbet
13. Çocuklar, yaşlılar ve engelliler için özel hizmetler
14. Fiyat ve kalite belirleme, kontrol
15. Tanıtım ve pazarlama

Turiste sunulan faaliyetler:

1. Tarım ve hayvancılıkla ilgili faaliyetler; tarım alanları, atölyeler, mandıralar gibi üretim alanlarını gezdirme, bilgi verme
2. Yerel ürünlerle ilgili faaliyetler (tanıtım ve yapımını öğretme)
3. Yerel el sanatlarıyla ilgili faaliyetler (tanıtım ve yapımını öğretme)
4. Tarihsel-kültürel yerleri ziyaret
5. Doğal güzelliği olan yerleri ziyaret
6. Rekreasyonel faaliyetler (piknik, manzara seyretme vd.)
7. Hobi faaliyetleri (bitki toplama, fotoğraf çekme, resim yapma, balık tutma vd.)
8. Sağlık, zindelik, güzellik temalı faaliyetler

Bütün bu faaliyetler ve hizmetlerin ötesinde, kırsal turizmde tarımsal turizmde geçişin örneklerini sergileyen "agroturizm çiftlikleri", çocuklara kırsal yaşamın öğretildiği "eğitim çiftlikleri", kırsal yaşamın sergilendiği "açık hava kırsal yaşam müzeleri", eski bir köyün yeniden kurulduğu veya kültürel mirasın yaşatıldığı "ekomüzeler", ekoturizm temelli "ekoköyler", kırsal dünyada turizmle ilişkili yenilikler olarak göze çarpmaktadır.

Services offered in rural tourism:

1. Making the rural settlement suitable for rural tourism, training rural people
2. Transportation
3. Accommodation
4. Food & beverage
5. Sales of local products and souvenirs
6. Various courses
7. Shows and traditional contests (music, folk dances etc.)
8. Traditional festivals
9. Trips (horse, carriage, mini train, bike)
10. Guidance (trekking, plant identification, exploration etc.)
11. Information office
12. Conversation between the host and the tourist
13. Special services for children, elderly and the disabled
14. Price and quality identification, control
15. Publicity and marketing

Activities offered for tourists:

1. Activities regarding agriculture and animal husbandry; visiting agricultural areas, workshops, production areas such as dairy farms and providing information
2. Activities regarding local products (publicity and teaching how to make them)
3. Activities regarding local handicrafts (publicity and teaching how to make them)
4. Visiting historical-cultural sites
5. Visiting sites with natural beauty
6. Recreational activities (picnic, watching the scenery etc.)
7. Hobby activities (plant collection, photo shooting, drawing, fishing etc.)
8. Activities under the themes of health, wellness and beauty

Beyond all these activities and services, "agro-tourism farms" setting examples for transition from rural tourism to agricultural tourism, "training farms" where rural life is taught to children, "open air rural life museums" where rural life is demonstrated, "ecomuseums" where an old village is re-established or cultural heritage is revived and ecotourism based "ecovillages" are innovations on tourism in the rural world.

IPARD PROGRAMI İLE KIRSAL TURİZM SEKTÖRÜ

RURAL TOURISM SECTOR AND THE IPARD PROGRAMME

Derya ÖZEN
Uzman-TKDK / Expert-ARDSI

Kırsal turizm; kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşim yerine gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da bizzat etkinliklere katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür.

Kırsal kesimde yaşayanların gelir seviyelerinin düşük olması, işsizliğin diğer bölgelere göre daha yüksek olması bu alanlarda gelir getirici faaliyet olarak kırsal turizmi cazip hale getirmektedir. Bu nedenle kırsal turizm, kırsal alanda yaşayan bireylerin ekonomik ve sosyal refahı için yaşam kalitesini artırma süreci olarak tanımlayabileceğimiz kalkınma programlarında etkin bir bileşen olarak yerini almaktadır.

Rural tourism is a type of tourism in which people go to a rural settlement and stay there to rest in natural environments and see different cultures and watch or join the activities unique for that region.

Low levels of income and high unemployment levels among those living in rural areas when compared to other regions make rural tourism an attractive option as an income generating activity. Hence, rural tourism is an active component of development programmes that could be defined as the process of enhancing the quality of life among individuals in rural areas for economic and social welfare.

Kırsal turizm, IPARD Programı kapsamında desteklenen temel sektörlerden biridir. Kırsal turizm yatırımlarına sağlanan hibe ile mikro/küçük girişimciler veya çiftçiler tarafından kurulacak pansiyon, konaklama ve restoran hizmetlerinin gelişimi, çiftlik turizmi tesislerinin kurulması ve gelişmesi ve turistik rekreasyonel faaliyetler (sportif aktiviteler, doğa gezisi, tarihi geziler) için kurulan tesislerin gelişimi desteklenmektedir.

IPARD I Programı uygulama döneminde kırsal turizm, %50 hibe oranı ve maksimum 500.000 avro uygun harcama tutarı ile desteklenmiştir. Uygulama sürecinde toplamda 387 proje sahibi Kurum ile sözleşme imzalayarak hibeden faydalanmıştır. Bu projeler karşılığında sağlanan destek tutarı yaklaşık 190 milyon TL olmuş ve kırsal turizm sektöründe toplam yatırım tutarı yaklaşık 380 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

IPARD I Programı'nın hedefleri uzun vadede kırsalda dezavantajlı grupların; kadınların ve gençlerin güçlenmesine neden olacak stratejik adımlar içermektedir. Program kapsamında kadınlara ve gençlere pozitif ayrımcılık ilkesi uygulanmaktadır. Programa başvuran kişilerin kadın olması, işletmede çalışanların en az %50'sinin -bazı sektörlerde ise en az %75- kadın olması ya da yatırımın bir kadın girişimci tarafından uygulanması durumunda proje seçim aşamasında söz konusu başvurulara öncelik verilmektedir. Kadın girişimcilere etkisi açısından genel olarak IPARD I Programı'na bakıldığında; bütün sektörler bazında başvuran kadınların oranı %9 iken kırsal turizm için başvuran kadın girişimcilerin oranı % 15,6 oranındadır. Bu da göstermektedir ki kırsal turizm kadınların kırsalda girişimci olarak görünmesi ve iş hayatına kendi işlerinin patronu olarak devam etmeleri açısından önemli bir etkiye sahiptir. Buna en güzel örnek Nevşehir, Kapadokya bölgesinde otel çalışanı olarak başladığı sektörde IPARD Programı'ndan destek alarak turizm işletmesi kuran ve kendi işinin patronu olan Fatma Erdoğan'dır.

IPARD I Programı kırsal turizm yatırımlarına gençler açısından bakıldığında ise kırsal alana sağlanan katkısı makro düzeydedir. Türkiye nüfusu giderek yaşlanmakta olan bir yapıya sahip olmakla birlikte Avrupa ülkeleri ile karşılaştırıldığında Türkiye %16,6 ile Avrupa'da en genç nüfusa sahip ülkedir. Genç nüfusunun ülke içerisindeki dağılımı da farklılık göstermektedir. Ülkemizde kırsal alanda yaşayan nüfus kırdan kente göç nedeniyle giderek azalmaktadır. Türkiye'de kırsal ve kentsel yerleşimler ayrımına esas teşkil eden yirmi bin (20.000) nüfus eşiği temel alındığında 2007-2012 dönemlerinde ülke nüfusu toplamda %7,1 artarken, kırsal nüfus %8,8 oranında azalmıştır. Bu durum kırdan kente göçlerin devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca göç, kırsal kesimin yaş yapısını da etkilemiştir. Kırsalda genç nüfus azalmıştır. Programda gençlere sağlanan pozitif yaklaşımın etkisiyle TKDK tarafından desteklenen kırsal turizm yatırımlarının %48'i kırk yaş altında genç yatırımcılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Projeler ile yaklaşık 3.000 kişiye ilave istihdam sağlanmıştır.

Rural tourism is one of the fundamental sectors supported under IPARD Programme. Through the grant provided for rural tourism investments, development of guest houses to be established by micro/small entrepreneurs, accommodation and restaurant services; establishment and development of farm tourism facilities and development of facilities established for tourist recreational activities (sports activities, nature trips, historical trips) is supported.

Under the IPARD I Programme's implementation period, rural tourism was supported with 50% aid intensity and 500.000 euro eligible expenditure amount. A total of 387 project owners benefited from grant by signing a contract with the Institution in the implementation period. Amount of support provided for these projects was approximately 190 million TL and total investment amount in tourism sector was around 380 million TL.

IPARD I Programme's objectives are comprised of strategic steps that will lead to empowerment of disadvantaged groups, women and youth in rural areas in the long term. Positive discrimination principle is adopted for women and youth under the Programme. In case the applicant is woman, minimum 50% - minimum 75% in some sectors - of the staff in the enterprise is women or the investment is made by a woman entrepreneur, these applications will be given priority at project selection phase. When IPARD I Programme is considered in terms of its overall impact on woman entrepreneurs, percentage of women applying for all sectors is 9%

while this percentage is 15.6% for rural tourism. This shows that rural tourism has an important impact on women for their consideration as entrepreneurs at rural level and continuing their work life as the boss of their own business. The best example for that is Fatma Erdoğan who established a tourism enterprise and became her own boss receiving support from IPARD Programme in the sector she started working first as a member of hotel staff in Nevşehir, Kapadokya.

When rural tourism investments of IPARD I Programme are considered in terms of youth, its contribution to rural areas is at macro level. Although Turkey has an ageing population, it has the youngest population in Europe with 16.6% when compared to European countries. Distribution of young population within the country also differs. In our country, population living in rural areas gradually decreases due to migration from rural to urban areas. When twenty thousand (20.000) threshold which constitutes the basis for the distinction between rural and urban settlements in Turkey is taken as a basis, population of the country increased 7.1% in total while rural population decreased 2007-2012 period. This shows that migration from rural to urban areas continue. Moreover, migration also affected the age structure in rural areas. There is now less young population in rural areas. Thanks to the positive approach adopted in the Programme towards youth, 48% of rural tourism investments supported by ARDSI were made by young investors younger than forty. Additional employment was provided for around 3000 people through projects.

TR
"KIRSAL TURİZM, IPARD PROGRAMI KAPSAMINDA DA DESTEKLENEN TEMEL SEKTÖRLERDEN BİRİDİR."

EN
"RURAL TOURISM IS ONE OF THE FUNDAMENTAL SECTORS SUPPORTED UNDER IPARD PROGRAMME."

IPARD I Programı mevcut işletmelerin modernizasyonuna ya da kırsalda yeni kurulacak turizm yatırımlarına imkân vermektedir. Bu kapsamda desteklenen projelerin %11'i modernize edilen işletmeler, %89'u ise yeni işletmelerdir. Bu sonuçlar gösteriyor ki; kırsaldaki potansiyel girişimci ruhu harekete geçirilmiş ve yeni işletmelerin kurulumu ile iller için öncü olacak ilk yatırımlara imza atılmıştır. Örnek vermek gerekirse Ardahan il merkezinde ilk ve tek turizm yatırımı TKDK destekleri ile gerçekleştirilmiştir. Mersin'in Toroslar ilçesinde ilk butik otel TKDK tarafından desteklenen yatırım ile yapılmıştır. Manisa'da Asya'dan Anadolu'ya Türk halk kültürünü yansıtan 112 ortaklı bir kooperatif tarafından konsept bir konaklama tesisi geliştirilmiştir. Destek alan kırsal turizm yatırımlarının mekânsal olarak dağılımına bakıldığında zaman %54'ünün dağlık alanda veya orman köylerinde yer aldığı görülmektedir. Türkiye'nin yaklaşık %78'nin dağlık alanlardan oluştuğu düşünüldüğünde bu alanların ülke kalkınmasında ve turizmin çeşitlenmesinde önemli katkısı olabilecektir. Özellikle arazi ve iklim koşulları nedeniyle tarımsal üretimin kısıtlı olduğu yerlerde orman alanları önem kazanmaktadır. Ayrıca tarım yapılabilecek arazilerinin az ve engebeli oluşu, bu arazilerde üretimin insan gücüyle yapılması, il ve ilçelere uzak olmaları dolayısıyla sağlık ve eğitim hizmetlerine ulaşımı zorlaştırmaktadır. Dağ ve orman

IPARD I Programme enables modernization of existing enterprises or tourism investments to be established at rural level. 11% of the projects supported in this scope is modernized enterprises and 89% is new enterprises. These results show that potential entrepreneurship spirit in rural areas was triggered and first investments to lead the way for provinces were made with the establishment of new enterprises. For instance, the first and only tourism investment in Ardahan city centre was made using ARDSI support. The first boutique hotel in Toroslar district of Mersin was built with an investment supported by ARDSI. A concept accommodation facility, which reflects Turkish folk culture from Asia to Anatolia, was developed in Manisa by a cooperative of 112 partners. When spatial distribution of supported rural tourism investments is considered, it is seen that 54% of them are in mountainous areas or forest villages. When it is taken into consideration that approximately 78% of Turkey consists of mountainous areas, these areas can have important contribution to the development of the country and diversification of tourism. Forest areas gain importance especially in places where agricultural production is limited due to land and climate conditions. Furthermore, access to health services and educational services is difficult since agricultural lands are limited and uneven, production in those lands is performed with manpower and they are

köylerinde turizmin gelişmesi beraberinde o yörelere daha fazla ve kaliteli sağlık, eğitim ve ulaşım hizmetlerinin gitmesine yardım edecektir. Bu da IPARD I Programı kapsamında desteklenen kırsal turizm yatırımlarının çarpan etkisi olarak ortaya çıkmaktadır. Kırsal turizm destekleri IPARD II Programı'nda da 'Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme' sektörü başlığı altında hibe oranı %65 olarak desteklenecektir. Amaç kırsalda gelir getirici tarım dışı faaliyetlerle çeşitlendirme yapılarak o bölgenin refah düzeyini artırmak ve o bölgeyi cazip hale getirerek göçü engellemek olacaktır. IPARD I Programı'nın göstergeleri ile bu sonuca yaklaşıldığı görülmektedir. IPARD II Programı ile kırsalda sürdürülebilir kalkınma sağlamak için destekler devam edecektir. Tarım ve hayvancılık sektörlerinin yanında kırsalda gerçekleştirilebilecek iş geliştirme projeleri ile yatırımlar çeşitlendirilecektir.

- 1 Soykan, Füsün. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, syf. 67-7, 1999
- 2 Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, #15975, 11 Temmuz 2014
- 3 Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, 2014-2020
- 4 C. Duran. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14 (22): 45-52, 2012

far from provinces and districts. Development of tourism in mountain and forest villages will help provision of more and quality health, education and transportation services in those areas. This comes forward as the multiplier effect of rural tourism investments supported under IPARD I Programme. Rural tourism supports will be provided in the scope of IPARD II Programme under 'Farm Diversification and Business Development' sector at a percentage of 65%. Aim is to increase welfare level of rural areas by diversifying income generating non-agricultural activities and prevent migration by making the area more attractive. It is seen with IPARD I indicators that this result is almost achieved. Supports will continue under IPARD II Programme to ensure sustainable development at rural level. Investments will be diversified through business development projects to be carried out in rural areas as well as agriculture and animal husbandry sectors.

- 1 Soykan, Füsün. Ege University Faculty of Letters, Anatolia Tourism Research Journal, p 67-7, 1999
- 2 Turkish Statistical Institute News Bulletin, #15975, 11 July 2014
- 3 National Rural Development Strategy, 2014-2020
- 4 C. Duran. KMU Social and Economic Research Journal, 14 (22): 45-52, 2012

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA BİR ARAÇ OLARAK KIRSAL TURİZM

RURAL TOURISM AS AN INSTRUMENT FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Doç. Dr. Gül GÜNEŞ

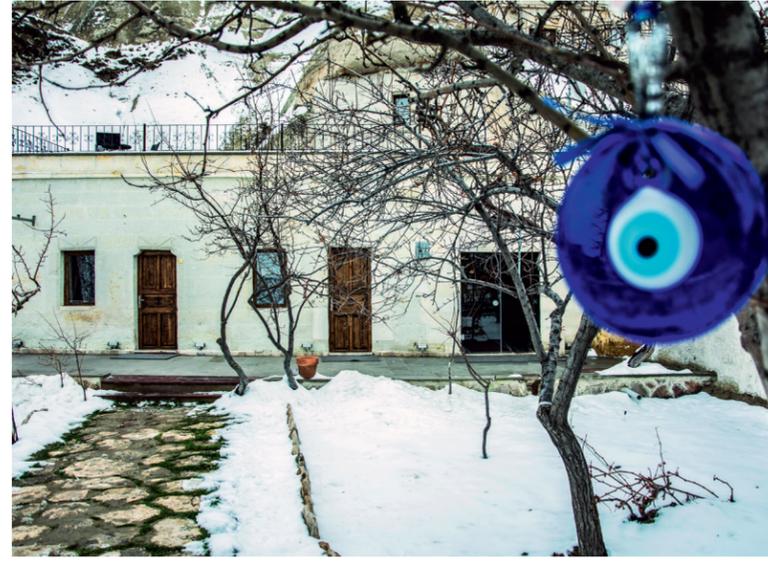
Atılım Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü
Atılım University Tourism and Hotel Management Department

Tayfun Çiftçi

Turizm son 65 yıldır sürekli gelişen ve çeşitlenen, dünyanın en büyük ve hızlı büyüyen sektörlerinden birisidir. Turizm faaliyetlerinin birçok ekonomik faaliyetle doğrudan ve dolaylı ilişkisi ve bu faaliyet alanlarında da ekonomik gelişmeyi uyarabilecek kapasitede olması sektörün önemini artırmaktadır. Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) verilerine göre günümüzde turizm, dünya gayrisafi hasılasının %9'unu, toplam ihracatın %6'sını oluşturmaktadır ve her 11 kişiden biri turizm sektöründe istihdam edilmektedir. 1950'li yıllarda 25 milyon kişi olan uluslararası turist sayısı, 1980 yılında 278 milyona, 1995 yılında 527 milyona, 2014 yılı sonu itibarıyla ise 1 milyar 133 milyon kişiye ulaşmıştır. 2015 yılı ilk sekiz ayı içinde de turist varışlarında %4,3 lük bir artış yaşanmıştır. Turizm, 1987 yılında "Ortak Geleceğimiz" isimli raporda tanımlanan ve halen güncelliğini koruyan sürdürülebilir kalkınmanın en önemli araçlarından biridir. Ana teması yeşil ekonomi olan ve 2012 yılında gerçekleştirilen, Birleşmiş Milletler Rio+20 Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nın "İstedığımız Gelecek" isimli sonuç belgesinde de turizm şu şekilde yer verilmiştir: "İyi planlanan ve yönetilen turizm faaliyetleri, sürdürülebilir kalkınmanın ana amaçlarının hepsine katkı sağlayabileceği gibi birçok sektörle iç içe olmasından dolayı iş imkânları da sağlayabilir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir turizm faaliyetleri desteklenmelidir."

Tourism is one of the biggest and fastest developing sectors of the world that has been continuously developing and diversifying for the last 65 years. Direct and indirect relation of tourism activities with many economic activities and their capacity to encourage economic development in these areas of activity raise the importance of the sector. According to World Tourism Organization (UNWTO) data, tourism currently constitutes 9% of world's gross revenue and 6% of total export and one out of every 11 persons is employed in tourism sector. While the number of international tourists was 25 million in 1950s, it reached 278 million in 1980, 527 million in 1995 and 1 billion 133 million by the end of 2014. There was a 4.3% increase in tourist arrivals in the first eight months of 2015. Tourism is one of the most important instruments for sustainable development which was defined in the report "Our Common Future" in 1987 and is still up-to-date. Tourism was also mentioned in "Future We Want" result paper of United Nations Rio+20 Sustainable Development Conference in 2012 with the main theme of green economy as follows: "Tourism activities that are planned and managed well can contribute to all of the main targets of sustainable development and also provide job opportunities since they are interrelated with many sectors. Sustainable tourism activities must be supported especially in developing countries."

KIRSAL TURİZME TALEP ARTIYOR

2030 yılında tüm dünya genelinde turist varışlarının 1,8 milyara ulaşması beklenmektedir, aynı tarihte dünya nüfusunun da 8,3 milyar olacağı öngörülmektedir. Dünyada sürekli artan nüfus, toplumların değişen yapısını da beraberinde getirmektedir. Bu noktada, değişen toplum yapısının turizm sektörü ve turist profiline yansımaları oldukça önemlidir. Örneğin kentlerde yaşayan insanların koşuşturma içindeki hayatları, kent yaşamının onlara getirmiş olduğu gereksinimler ve zorunluluklar nedeniyle her geçen gün daha da güçleşmektedir. Söz konusu duruma, kentlerdeki yetersiz yaşam kalitesi de eklendiğinde; kent insanlarının doğaya olan özlemi giderek büyümektedir. Buna bağlı olarak da kent insanının boş zamanlarını doğa ile iç içe geçirmesini; yenilik ve zindelik kazanarak mutlu olmasını sağlayan, kırsal alanlarda gerçekleşen kırsal turizm faaliyetlerine olan talep her geçen gün daha çok artmaktadır. Kırsal turizme olan talep artışında, farklı yerel kültürlerle tanışma isteği de oldukça önemlidir. Kırsal turizm, kırsal yaşam tarzı, doğal çevre ve tarımla bütünleşen; ayrıca kültür turizmi, tarım turizmi, inanç turizmi ve gastronomi turizmi gibi birçok turizm türüyle de son derece kolay entegre olabilen bir turizm türüdür.

YEREL TURİZMI YERLİ HALK VE YÖNETİM SAHİPLENMELİ

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün 2014 yılı verilerine göre Türkiye, şu an en çok ziyaret edilen on ülke içinde altıncı sırada yer almaktadır. Ancak turizmde elde edilen gelirler içinde aynı başarıyı gösterememekte, 12. sırada bulunmaktadır. Bu anlamda Türkiye turizminin kırsal turizmi de içerecek şekilde çeşitlendirilmesi ve tüm yıla yayılması oldukça önemlidir. Turizm gelişiminin söz konusu olduğu her destinasyonun kendine ait dinamikleri bulunmaktadır. Kırsal turizm, yerel yaşam üzerine odaklanır. Bu yüzden yerellik ve yerelde kalkınmaya olan katkı oldukça önemlidir. Kırsal bir destinasyondaki turizm gelişimi her şeyden önce yerelden sahiplenilmelidir. Bunda da yerel halkın ve yerel yönetimlerin de dâhil olduğu tüm paydaşlar ile birlikte planlama, yönetim ve izleme önemlidir. Yerel ürün ve hizmetlerin kullanımı; küçük ölçekli girişimler; tarım, el sanatları gibi toplumun yerel ekonomik yapısı ile bütünleşme kırsal turizmde temel unsurlardır.

Türkiye'de yeni gelişen bir kırsal turizm destinasyonunda turizmin sürdürülebilir kalkınmada bir araç olarak kullanılmasında özellikle:

INCREASING DEMAND FOR RURAL TOURISM

Tourist arrivals are expected to reach 1.8 billion all over the world in 2030 and it is foreseen that the world population will be 8.3 billion in the same year. Continuously increasing population in the world also brings along the changing structure of the societies. In this regard, reflection of changing social structure in tourism sector and tourist profile is very important. For instance, lives of people in the hustle and bustle of the city life become more and more difficult due to the requirements and needs city life brings along. When inadequate quality of life in cities is also added to this, longing of city people for nature is gradually increasing. In line with this, there is ever increasing demand for rural tourism activities in rural areas that enable city people to spend their free time in touch with nature and become happy by refreshing themselves and gaining more energy. Desire to meet different local cultures is very important in terms of the demand increase for rural tourism. Rural tourism is a type of tourism integrated with rural lifestyle, natural environment and agriculture and can also be easily integrated with many other types of tourism such as culture tourism, agricultural tourism, belief tourism and gastronomy tourism.

LOCAL PEOPLE AND ADMINISTRATORS MUST EMBRACE LOCAL TOURISM

According to 2014 data of United Nations World Tourism Organization, Turkey ranks the sixth among the most visited ten countries. However, it cannot demonstrate the same success for tourism revenues and ranks the 12th. In this sense, diversification of Turkish tourism to comprise also the rural tourism and its extension to whole year is quite important. Every destination for which tourism will be developed has its own dynamics. Rural tourism focuses on local life. Therefore, contribution to locality and local development is very important. Tourism development in a rural destination must firstly be embraced at local level. In this regard, planning, management and monitoring together with all the stakeholders including local people and local governments is important. Use of local products and services, small-scale initiatives and integration with local economic structure of the society such as agriculture and handicrafts are the main elements of rural tourism. The following will especially be important for the use of tourism as an instrument for sustainable development in a newly developed rural tourism destination in Turkey:

- Kırsal turizm açısından yerel kalkınma potansiyelini oluşturan özgün doğal ve kültürel kaynak değerlerinin (o alanı diğer turizm destinasyonlarından farklı kılan, ziyaretçilerin turizminin geliştiği destinasyonda farklı bir deneyim yaşamalarını sağlayacak tüm doğal ve kültürel kaynaklar) belirlenmesi,
- Bu özgün unsurların kaliteli bir turistik ürüne dönüştürülmesi,
- Yerel halkın, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının da dâhil olduğu tüm paydaşlar ile işbirliği ve koordinasyonun sağlanması,
- Yerel istihdamın ve istihdam kalitesinin artırılması,
- Konaklama, yiyecek-içecek ve etkinlikler bağlamında turistlere sunulacak hizmetler için altyapı ve üstyapı eksikliklerinin giderilmesi ve bu süreçte yerel malzemenin kullanımı ve fiziksel uyum gibi unsurların göz ardı edilmemesi,
- Özellikle kadınlar ile gençlerin kırsal turizmine ilişkin çalışmalara daha aktif katılımlarının teşvik edilmesi,
- Kırsalda var olan doğal ve kültürel mirasın korunması ve yaşatılması,
- Etkinliklerin kırsal yaşam tarzını yansıtan farklı deneyimler sunacak şekilde (tarhana, reçel, salça yapımı, bağ bozumu, el sanatları atölyeleri gibi) planlanması,
- Turistler, turizm sektörü çalışanları, yerel halk ve diğer tüm paydaşların, ilçeye özgü kaynak değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması konusunda eğitimi ve bilinçlendirilmesi,
- Kırsalda sürdürülebilir turizm gelişiminin sağlanması ve turizmin yerele katkısının artırılması konusunda örnek uygulamalara ulaşabilmek ve işbirlikleri geliştirmek için ulusal ve uluslararası ağlara üye olunması,
- Etkin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi önemli olacaktır.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÖNEMLİ

Son olarak, kırsal turizm her ne kadar kırsal alanlarda ekonomik kalkınma için değerli bir araç olsa da, ancak o alanın doğal ve kültürel kaynaklarını korumak için ortaya konan ana hedeflere ulaşılması garanti edildiği takdirde teşvik edilmelidir. Bunun için de kırsal turizm gelişiminin söz konusu olduğu her yerde, kalkınmanın ekonomik boyutu kadar ekolojik ve sosyal boyutunu da önemseyen "sürdürülebilirlik" yaklaşımının benimsenmesi şarttır.

- Identifying authentic natural and cultural resource values that constitute local development potential for rural tourism (all natural and cultural resources that make that area different from other tourism destinations and enable visitors to have a different experience in destinations where tourism is developed),
- Converting these authentic elements into a good quality tourism product,
- Ensuring cooperation and coordination with all stakeholders including local people, local governments and non-governmental organizations,
- Increasing local employment and quality of employment,
- Eliminating infrastructure and superstructure deficiencies of services to be provided for tourists in the scope of accommodation, food-beverage and events and considering elements such as use of local materials and physical compatibility in this process,
- Encouraging more active participation of especially women and young people in rural tourism activities,
- Conserving and maintaining natural and cultural heritage at rural level,
- Planning the events offering different experiences reflecting rural lifestyle (producing tarhana, jam, tomato paste, vine-harvest, handicrafts workshops etc.),
- Training and raising awareness among tourists, tourism sector staff, local people and all the other stakeholders on conserving and ensuring sustainability of resource values in the district,
- Becoming a member of national and international networks to access model practices and develop cooperation in order to ensure the development of sustainable tourism at rural level and raise contribution of tourism to the rural areas,
- Carrying out effective publicity and marketing activities.

SUSTAINABILITY IS IMPORTANT

Finally, although rural tourism is a valuable instrument for economic development in rural areas, it must only be encouraged if achievement of the main targets set for conserving natural and cultural resources in that area is guaranteed. Therefore, a "sustainability" approach attaching importance to ecological and social dimension of development, as well as its economic dimension, must be adopted wherever rural tourism is to be developed.

TOPRAK SEVDALISI BİR SAVAŞÇI: A WARRIOR IN LOVE WITH SOIL: SERDAR KILIÇ

📸 Seda Bahadır 🗣️ Barış Tekin

TR Doğayı ilk kez keşfe çıktığında bir koçun sırtındaydı, gördüklerine öylesine tutkuyla bağlandı ki toprağı hayatının zeminine koydu. Yaptığı televizyon programlarıyla ‘doğadaki insan’ sayısını her geçen gün artıran; tüm enerjisini doğadan alıp doğaya veren Serdar Kılıç, yaşamı ve kırsal turizm konusundaki sorularımızı yanıtladı...

► **Doğayla ilk defa baş başa kaldığınızda kaç yaşındaydınız? Aklınızda hangi sahne kaldı?**

Baş başa kaldığım yaşı hatırlamıyorum ama çocukluğum hep ormanda, dağda geçti. 1 yaşındayken koç sırtında çekilmiş fotoğraflarım var. Dedemin Sivas’ın Şarkışla ilçesinde bir çiftliği vardı, ben de her yaz oraya giderdim. Kafkas göçmeni bir aileden geliyorum. Hayatta kalma becerileri gerçekten müthiş insanlar. Bütün işlerini atlarla yaparlar, dağda bayırda gezerler, kendi yaptıkları müzik aletlerini çalarlar... Ben de bu şekilde doğaya bağlandım. Kerpiç, ahşap ve taş evlerin içinde dinlediğim hikâyeler hayatımı farklı bir noktaya götürdü.

► **1 yaşındaki bir çocuğu tek başına koçun sırtına bindirmek tehlikeli bir şey değil mi? Size bir şey olmasından çekinmemişler mi?**

Bu çok eski bir Türk geleneğidir. Atalarımız çocuklarını attan önce koça bindirirlermiş. Koç da üzerindeki canlıya zarar vermemesi gerektiğini içgüdüsel olarak bildiği için bir kaza bela yaşanmazmış. 6 yaşına gelen çocukları da ata bindirirler. Bana da böyle yaptılar.

► **Doğayı keşfetmeye başlamanızı sağlayan kimdi veya neydi? Aklınızda kalan bir söz, bir hikâye var mı?**

Dedem bana, ‘toprağı o kadar çok seviyorum ki ona basmaya bile kıyamıyorum’ derdi. Bu benim her hatırladığımda içimi titreten bir sözdür. Sanırım bir asrın üzerindeki hayatını da yine bu anlayışına borçlu. Dedem çok fazla konuşmayan, konuştuğunda dinleyeni etkileyen şeyler söyleyen, bilge bir adamdı. Benim için en büyük şans o oldu.

► **Yazları dedenizin çiftliğinde geçirdikten sonra kış aylarında şehir hayatı yaşamak sizin için sert bir geçiş olmuyor muydu?**

O sert geçişi şimdilerde daha net hissediyorum. 47 yaşında olduğum için şehirde de çocukluğun güzel geçirildiği zamanlarda yaşadım. Şehirlerde de yeşil alanlar, oyun oynanabilecek alanlar vardı. Şimdi kırsaldan şehre geldiğimde duvara çarpmış gibi hissediyorum. Çünkü sadece tabiatta kendimi özgür hissediyorum. Hatta dün kamptan geldim, benzin istasyonunda arabamdan indiğimde etrafımdakiler bir adım geri çekildi. Meğer belimdeki testere ve bıçağı çıkarmayı unutmuşum!

EN When he explored nature for the first time, he was on the back of a ram; he was so much infatuated with what he saw that he put soil in the centre of his life. Serdar Kılıç, who increases the number of ‘people in nature’ day by day with his TV shows and taking all his energy from nature and giving it back to the nature, answered our questions on his life and rural tourism...

► **What was your age when you were alone in the nature for the first time? Which scene is etched in your memory?**

I do not remember my age when I was alone in the nature for the first time but I always spent my childhood in the forest and mountain. I even have a photo of me on a ram’s back, aged 1. My grandfather had a farm in Şarkışla district of Sivas; I used to go there every summer. I come from a family migrated from the Caucuses. Their survival skills are truly amazing. They do all their work with horses; they wander in the mountains and plains and play musical instruments they make themselves... That is how I was attached to nature. Stories I listened in adobe, wooden and stone houses gave a different direction to my life.

► **Isn’t it dangerous to put a 1 year child on the back of a ram on his own? Didn’t they fear that something would happen to you?**

This is a very old Turkish tradition. Our ancestors used to make their kids ride rams before horses. There would be no accidents since rams instinctively know they should not harm the creature on them. They put children reaching 6 years of age on a horse. That is what they did to me too.

► **Who or what made you explore nature? Are there any words or stories that you remember?**

My grandfather used to say ‘I love soil so much that I do not even want to step on it’. This is a sentence that gives me goose bumps every time I remember. I think he owes his lifetime of more than a century to this understanding. My grandfather was a wise person who did not talk much and said things that would impress those who listened when he talked. He was the biggest chance I had.

► **Wasn’t it a tough transition for you to lead a city life in winter after spending summer in your grandfather’s farm?**

I feel that tough transition more nowadays. Since I am 47, I lived in periods when childhood in the cities was also nice. There were green areas and playgrounds in the cities too. Now, when I come to the city from rural areas, I feel like I hit a wall. I feel free only in nature. I came from camping yesterday; when I got out of my car in the gas station, people around me stepped back. It turned out that I forgot to take off the saw and knife on my waist!

TR
“COĞRAFYASINA
KIYMET BİÇİLEMİYEN;
ÇİÇEĞİ, BÖCEĞİ, KUŞU
DÜNYANIN BAŞKA BİR YERİNDE
BULUNMAYAN BİR MEMLEKETTE
YAŞIYORUZ. DÖRT MEVSİMİ EN NET
YAŞAYAN ÜLKELERDEN BİRİYİZ.”

EN
“WE LIVE IN A COUNTRY ON A PRICELESS
GEOGRAPHY WITH FLOWERS, INSECTS AND
BIRDS THAT CANNOT BE FOUND
ANYWHERE ELSE IN THE WORLD.
WE ARE ONE OF THE COUNTRIES
WITNESSING FOUR SEASONS
MOST CLEARLY.”

► Kurtlarla ilgili anlatılan hikâyeler çocukların uykularını kaçırırken siz nasıl kurtların peşine düşmeye cesaret edebildiniz?

Kurtları canavar gibi gösteren hikâyeler hep Avrupalılara aittir. Bize ait değildir çünkü Türk kültüründe kurt kahramandır. Çocukken babaannemin anlattığı hikâyelerde kurtlar hep dosttu; tabiattaki gücü, barınma kabiliyeti takdir edilirdi. Bu yüzden kurt gördüğümde korkmaz, heyecanlanırdım. İçimde bir ürperti olurdu ama bana zarar vermeyeceğini de hissedirdim.

► Aynı zamanda bir baba olarak çocuğunuzu nasıl yetiştiriyorsunuz? 10 yaşındaki oğlunuzun sayenizde doğayla sürekli temas halinde olması ona neler kazandırdı?

Diğerlerinden çok daha paylaşımcı bir çocuk oldu çünkü doğada bunu gördü. Zira dağda yemeğini bir köşeye çekilip yemezsin. Yaşıtları gibi tabletlerle ilgilenmeyi sevmiyor, doğayla iç içe olduğunda sakinleşiyor, saatlerce tek başına kalabiliyor çünkü ben ona tabiattan korkmaması gerektiğini öğrettim.

► Yaptığınız televizyon programlarında en çok zorlandığınız bölüm ya da sahne hangisiydi? Ciddi tehlikeler atlattınız mı?

Hipotermi ile ilgili bir hikâyeyi anlatırken buzlu bir gölü kırıp suya girmiştik. Vücut sıcaklığım 3 dereceye kadar düşmüştü ki bu çok riskli bir seviyedir. Ondandır normal sıcaklığa erişebilmem yaklaşık bir gün sürdü çünkü Aladağ'daydık. Isınmanın tek yolu ateş yakıp sıcak bir şeyler içmekti. Ben de bunu şartlar elverdiğince yapabildiğim için kendime gelmem kolay olmadı. Yaşadığım şok durumunu unutamıyorum. Bir seferinde de kameramanımla birlikte boyunlarımıza kadar karın içinde yürüyerek dağdan inmek zorunda kalmıştık. Öyle bir durumda sadece karı iterek yol alabiliyorsunuz yani yürüyorsunuz! O günden sonra kasıklarım günlerce ağrıyordu çünkü tam 17 saat yürümüştük!

► How did you muster the courage to chase wolves when stories told about wolves keep all children up at night? Stories depicting wolves like monsters always belong to Europeans. They do not belong to us since wolf is a hero in Turkish culture. In the stories my grandmother told me as a child, wolves were always friends; their strength in nature and sheltering capacity would always be appreciated. Therefore, I would get excited when I saw a wolf rather than being afraid. It would give me chills but I would also feel no harm would come to me from the wolf.

► How do you raise your child as a father? What did the continuous contact of your 10 year old son with nature, thanks to you, bring to him?

He likes sharing more than the other kids since he saw it in nature. Because you do not sit in a corner and eat your food when you are on a mountain. He does not like tablets like his peers; he calms down when he is in nature; he can stay alone for hours since I taught him that he should not fear from nature.

► Which was the toughest episode or scene for you in your TV shows? Were you ever in serious danger?

When I was telling a story about hypothermia, I broke an icy lake and got in the water. My body temperature decreased to 3 degrees, which is a quite a risky level. After that, it took me approximately one day to attain a normal temperature since we were in Aladağ. Only way to get warmer was to drink hot beverages by making a fire. It was not easy for me to get over since I could only do it as far as the circumstances allowed. I cannot forget the shock I had. Once, we had to get down a mountain walking in snow up to our necks with my cameraman. In such a case, you can only move forward by pushing the snow away; that is to say by swimming! After that day, my groins hurt for days since we swam for 17 hours!

► Doğada hayatta kalmak mı zor, şehirde yaşamak mı? Şehirde yaşamak daha zor çünkü her şey gizlenmiş durumda. Tabiatta öyle değil; yanınızdaki insan iki öğün aç kaldığında nasıl biri olduğunu saklayamayacak duruma gelir, kabuğu soyulur.

► Yaptığınız programlarda böcek yediniz, buzlu sulara girip donma tehlikesi atlattınız, yaban arılarının ballarını almaya çalıştınız... Pişman olduğunuz bir şey yaptınız mı? Tek pişmanlığım bir bisiklet sahnesini çekmeye çalışırken gereksiz bir risk alıp uçmamdır. Vücudumu hiç gereği yokken hırpalamıştım. Aklıma başka bir şey gelmiyor çünkü ne yapıyorsam bilerek ve isteyerek yapıyorum.

► Yaptığınız televizyon programından ilham alarak hayatında hiç yapmadığı şeyleri deneyen insanlar var mı? Bunlardan haberiniz oluyor mu?

Böyle binlerce hikâye duydum. Bir iş adamı bana ulaşıp, artık hafta sonlarını dağda geçirmeye başladığını söyledi. Doğada kazandığı her yeni becerinin ve deneyimin heyecanını anlattı. Hafta sonlarını bu şekilde geçiren bir insanın hafta içi işinde başarısız olma ihtimalinin olduğunu sanmıyorum. Bir de buna ailesinin kazançlarını ekleyin. Tüm inekleri siyah beyaz benekli sandığı için kahverengi bir ineğin inek olmadığını iddia eden çocuklar gördüm. Kırsalla iç içe olan bir çocuk bundan çok daha fazlasını bilir; bir böcek gördüğünde ona, 'iğrenç' demez, 'üstüm çamur oldu!' diye ağlamaz ve o çocuk sayesinde doğadaki insanın nesli tükenmez.

► Doğadan kişisel gelişiminize ilgili neler öğrendiniz? Doğa durumsal liderlik öğretir. Durumun fiziksel koşullarına, çevresel faktörlerine göre hamleler geliştirirsiniz. Kâğıt üzerinde yazan liderliği farklı coğrafyalarda uygulayamazsınız. Doğanın öğrettiği liderlikle ise kendinizi tanıdığınız için fiziki şartların da zorladığı bir ortamda stresle baş etmeyi öğrenirsiniz. Ben de bunları öğrendim.

► Şehir hayatından bunalan insanlara en az zahmetle hangi doğa sporunu yapmalarını tavsiye edersiniz? Hazır elimizde bu kadar imkân varken kano sporunu tavsiye edebilirim. İlk önce sakin noktalarda deneyip, fiziki yeterlilikleri varsa akıntılı sulara geçsinler. Sapanca, Çıldır Gölü, Dicle Nehri, Yeşilirmak... Hepsi bunun için çok uygun.

► Which one is more difficult: Surviving in nature or living in the city? Living in cities is harder than living in rural areas since everything is hidden. It is not the case in nature; when the person next to you is hungry for a while, he becomes someone who cannot hide what kind of a person he actually is, his shell is broken.

► In your TV shows, you ate insects, overcome the danger of freezing in icy waters, tried to collect honey from wasps... Did you do anything that you regret? Only thing I regret is that I took an unnecessary risk and flew while trying to shoot a scene with bicycle. I bruised my body for no reason. I cannot think of anything else since I do everything knowingly and wilfully.

► Are there people trying things they have never done before getting inspiration from your TV show? Do you hear about them? I heard thousand of stories like this. A businessman contacted me and said he started to spend his weekends in the mountain. He described

TR
"DEDEM BANA, TOPRAĞI O KADAR ÇOK SEVİYORUM Kİ ONA BASMAYA BİLE KIYAMIYORUM' DEDİ. BU BENİM HER HATIRLADIĞIMDA İÇİMİ TİTRETEN BİR SÖZDÜR."

EN
"MY GRANDFATHER USED TO SAY 'I LOVE SOIL SO MUCH THAT I DO NOT EVEN WANT TO STEP ON IT'. THIS IS A SENTENCE THAT GIVES ME GOOSE BUMPS EVERY TIME I REMEMBER."

► İnsan doğadayken ilk aşamada nelerle mücadele etmek zorunda kalıyor? En tehlikelisi kendi iradesi mi?

Kesinlikle öyle. Doğayla mücadele edilmez, hayatta kalmak için kendinizle mücadele edersiniz. Orada başarısız olursanız tabiat sizi alt eder. Doğada yaşamak isteyen bir insanın en başta kendisiyle barışık olması gerekir.

► Siz kişisel olarak Türkiye'nin kırsal turizm potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bizim memleketin kırsal turizmini geliştirmek için öncelikle kırsalın var olan kültürünü korumak gerekiyor. Çünkü kuru kuruya herkes her yerde at binip manzara izleyebilir ama bizim gelenlere göstermemiz gereken sadece manzara değil, oradaki yaşam kültürünü anlatmaktır. Şimdi oraya köylü yatırım yapamaz, yatırım yapacak olan şehirden birileri. Ama bu şehirden olan insanların da buradan götüreceği modernliği köylü ile buluşturması gerekmektedir. Bu köylünün göçünü engelleyecektir. Köylüyle birlikte sağlam bir işbirliği içinde olmalı. İstihdamını, işesini her şeyini oradan karşılamalıdır. Yatırımcı oranın kültürünü anlarsa, yöre insanının deneyiminden faydalanırsa; oranın yapısına uygun yapılar inşa ederek insanların konaklayacağı, yiyip içeceğini yöre kültürüne göre yerler hazırlarsa oranın kültürü korunmuş olur.

Potansiyel çok yüksek... Mesela Doğu Karadeniz'de Ayder Yaylası'nın hiç turizm olmadığı halini bilirim. İlk gittiğimizde 1980'lerin sonuydu ve hiç kimse yaşamıyordu orada... Şimdi yayla işi bitti, turizm başladı. Para geliyor ama oraya gelen insan bir daha gelmez çünkü alt yapısı kurulmadı. Ziyaretçilerle iyi ilişkiler kurulmadı. Bu biter-gider. Benim söylediğim şey; yerel halkın eğitimi. Bir arada çalışma sistemi kurulmalı, kurulursa başarılı olunur. Ben dünyayı geziyorum; Avustralya, İsviçre, Yeni Zelanda'ya gidiyorsunuz, insanlar oraya vaha kurmuş. Çok güzel bir sistem içerisinde milli park kurulmuş, rehbersiz dağa çıkılmıyor, rehberler yöre halkından... Öyle bir sistem kurulmalı ki; bölgede ne yapılacaksa bir okulu kurulmalı öncelikle; turizm, dil eğitimi verilmeli. Bunu devlet yapabilir. Bu yapılsa müthiş bir kalkınma olur. Bir sene içinde olmayabilir ama 5 sene içinde müthiş bir dönüşle dünyanın her yerinden turist çekersiniz.

► Türkiye'nin kırsal turizm potansiyelini geliştirmesi için neler önerirsiniz?

Dünyanın en iyi ürünleri ülkemiz topraklarında çıkar. Bizim kırsalda her bölgeye ait bir yemek çeşidi vardır. Mesela tarhana diyorsunuz, 100'den fazla çeşidi var. Çünkü köyde yetişen ürüne göre üretiliyor. Kızılçıktan, domatesten, biberden, sarımsaktan tarhana yapılıyor. Şimdi bunların öncelikle almananın hazırlanması gerekiyor. O bölgede ne yetişir, nasıl yetişir; insanlar hangi pişirme tekniğini kullanır? Evler neden kerpiçten, taştan ya da ahşaptan

the excitement of every new skill and experience he gained in nature. I do not think a person spending his weekends like this would be unsuccessful in his job in weekdays. Add to this the benefits it will bring to his family... I saw children that alleged a brown cow is not a cow since they believed all cows have black and white speckles. A child spending time in rural areas knows a lot more than that; he does not call an insect 'disgusting', he does not cry because there is mud on his clothes and generation of people in nature does not become extinct thanks to that child.

► What did you learn from nature about your personal development?

Nature teaches situational leadership. You make your moves according to the physical conditions and environmental factors related to the situation. You cannot apply leadership written on paper in different geographies. Since you get to know yourself with the leadership taught by nature, you learn how to cope with stress in an environment with tough physical conditions as well. These are what I learnt.

► Which nature sports with littlest pain do you recommend to people bored from the city life?

I can recommend canoeing now that we have so many opportunities. They should first try it in calm spots and then continue with running water if they are physically capable. Sapanca, Lake Çıldır, Dicle River, Yeşilirmak... These are all very convenient.

► What does a man have to fight with in nature at the first stage? Is the most dangerous thing his own will?

Definitely. You do not fight with nature; you fight with yourself to survive. If you fail in that, nature will beat you. A person who would like to live in nature must be at peace with himself first.

► What do you personally think about the rural tourism potential of Turkey?

In order to develop rural tourism in our country, we must first protect the existing culture in rural areas. Everyone can ride a horse and watch the landscape but what we should show to those who come is not only scenery, we should also tell about the culture of living. Villagers cannot invest here; those who will invest are people from the cities. But these people from the city should also take modernity of the city and introduce it to villagers. This will prevent the migration of villagers. There must be sound cooperation with the villagers. Everything such as employment and catering must be obtained from the rural area. If investors understand their culture; use the experience of people in the region; prepare places where people can stay by building structures suitable for their nature and prepare food and beverages in line with their culture, their culture will be preserved.

TR
"KAFKASLAR'DA YAŞAYAN DAĞ HOROZLARININ SESİNİ BİR KEZ DUYMUŞ OLMAK BİLE KIRSAL TURİZMDE O BÖLGEYİ SEÇMEK İÇİN YETERLİ BİR SEBEP."

EN
"HEARING THE VOICE OF WOOD GROUSES LIVING IN THE CAUCASUSES ONLY EVEN ONCE IS A SUFFICIENT REASON TO PREFER THAT REGION FOR RURAL TOURISM."

yapıldı? Bunların yapısına sadık kalarak, aynı yapıları oluşturmamız gerekiyor. Avustralya'ya gittiğinizde yerel yapılar buluyorsunuz, bizim memleketimizde de Anadolu evi modelini uygulamanız gerekiyor. Bunu da kültürüyle göstermeniz lazım. Safranbolu'da örneğini çok güzel görüyoruz. Beypazarı'nda, Göynük'te, Taraklı'da, Mudurnu'da 700-800 yıllık yerel özellikler taşıyan evler var. Turist oraya gelecekte 2-3 saatini doğada geçirir, gerisini tesiste geçirir. O zaman zarfında da onlara kültür anlatacaksınız. Gelen turist toprağına, yiyeceğine ve kültürüne bağlanacak...

► Ülkemiz sahilleri ve tarihi yerleri ile ciddi bir turist potansiyeline sahipken kırsal turizm sizce ileride turizmde önemli bir yere sahip olabilir mi?

Kesinlikle olur. İnsanlar tabiata niçin gider? Kendilerini dinlemek, sakinleşmek, manzara izlemek için gider. Edirne'deki 1600'lerde aktif olarak kullanılan Darül Şifa'dan biliyoruz; insanlara tabiatta bir şeylerle meşgul olmalarını öneriyorlar. Bizim buna benzer atölyelerimiz olmalı turizmin içerisinde. İnsanlara bunu göstermemiz, anlatmamız gerekiyor...

There is a very high potential... For instance, I remember times when there was no tourism in Ayder Highland in Eastern Black Sea Region. When we first went there, it was late 1980s and no one was living there... Now the highland business is over and tourism has started. Money is trickling in but people going there would never go again since infrastructure has not been established. Good relations could not be established with visitors. This will die away. I am talking

about training local people. A system of working together must be established; this would bring success. I travel around the world; you go to Australia, Switzerland, New Zealand and see they have an oasis there. A national park was established in a very nice system; people do not climb the mountain without a guide; guides are from the people in the region... It must be such a system that a school must first be established for the things to be done in the region; training must be delivered on tourism and language. The government can do this. If this is done, it would be an amazing development. It may not be possible in a year but, with a great transformation, you can attract tourists from all over the world within 5 years.

► What would be your recommendation to Turkey to develop its rural tourism potential?

The best products of the world emerge from our lands. In rural areas, there is at least one type of food that belongs to each region. For instance, we just call it tarhana but there are more than 100 varieties of it. It is because it is produced depending on the products cultivated in the village. Tarhana is made of cornelian cherry, pepper and garlic. First, an almanac must be prepared for these. What is cultivated in that region and how; which cooking technique is used? Why were the houses built of adobe, stone or wood? We must establish the same structures being loyal to their structure. When you go to Australia, you see local buildings; we should apply Anatolian house model in our country too. You should demonstrate it together with its culture. We see a nice example of it in Safranbolu. There are 700-800 year-old houses in Beypazarı, Göynük, Taraklı and Mudurnu bearing local characteristics. If tourists went there, they would spend 2-3 hours in nature and the rest in the facility. Meanwhile, you would tell them about the culture. Tourists would feel attached to the land, food and culture...

► Do you think rural tourism can have an important position in the future when coastlines and historical sites in our country have a serious tourism potential?

Definitely can. Why do people go to nature? They go to listen to themselves, calm down and watch the scenery. We know it from Darül Şifa actively used in Edirne in 1600s; there, they suggested people to be involved with something in nature. We must have similar workshops within the tourism sector. We must show and explain it to people... There has been an amazing development about nature for the last 10 years in Turkey; it is related to young people going to nature. They find a part of themselves in nature sports, mountain climbing, water sports

TR
"KIRSAL TURİZM
YENİ YENİ GELİŞMEKTE
OLDUĞU İÇİN BÖLGE
İNSANLARINA VE YATIRIMCILARA
BU İŞİN İYİ ANLATILMASI GEREKTİĞİNİ
DÜŞÜNÜYORUM."

EN
"I THINK THIS BUSINESS MUST BE
DESCRIBED WELL TO THE PEOPLE
IN THE REGION AND INVESTORS
SINCE THE DEVELOPMENT
OF RURAL TOURISM IS
QUITE NEW."

Türkiye'de son 10 yıldır tabiatla alakalı müthiş bir gelişim var, çocukların, gençlerin tabiata çıkmaları ile alakalı. Kendilerinden bir şeyler buluyorlar doğa sporlarında, dağcılıkta, su sporlarında, trekkingde. Oralara gidiyorlar sık sık ve geliyor bu eğilim. Benim zamanımda senede belki 50 bin yerli turistin gittiği yerlere şimdi 100 binlerce insan geliyor. Bu bir gelişim. İnsanların kendilerini dinleyip, huzur bulmaları için, hatta gençlerin yatırımlarını kırsala yapmaları için de çok önemli. Oradaki yaşantıyı bilecek, ticaret yapacağı zaman, tarım, hayvancılık, bahçe işlerine yönelecek. Dışarıdan gelecek insanları da biliyor, ticareti turizmle birleştirebilir. Kayak turizmi olabilir. Trabzon'un bazı yaylalarında yerel halk dağlardan bitki topluyor, sırtına alıp ayağına taktığı snowboard benzeri bir araçla aşağı getiriyor. İnsanlar snowboard'ın atası bu herhalde deyip, ilgi duyular. Onlarla birlikte kaymaya başladılar. Bizim memleket gibi zengin geçmişe sahip bir yerin, eriyip, yok olma tehlikesi yaşayan bu kültürlerini nasıl güzel bir dille, sunumla anlatabiliriz, buna kafa yorulması gerekiyor çünkü potansiyel çok fazla.

► Türkiye'nin pek çok farklı bölgesini bilen, doğayla ilgili bunca deneyim biriktiren biri olarak kırsal turizm yatırımcılarına ne gibi önerileriniz olur?

Bu işleri iyi bilen insanlarla temas kurulmalı. Doğa sporlarını bilen insanlarla, deneyimli insanlarla çalışılmalı. Kars, Sarıkamış, Çıldır'da hala atlı kızak yapılıyor. Eskiden insanların ulaşım aracıydı. Şimdi araba kullanıyorlar ama pistler yapılabilir, Çıldır Gölü yılın 6-7 ayı donuk, niye insanlar gölün üzerinde buz pateni yapmıyor? Niye buzun üzerinde şenlikler yapılmıyor? Yatırımcılara bunu anlatmak, göstermek lazım... Hollandalı arkadaşlarımız var, Avusturya'da Beyaz Deniz isimli gölde her sene yılın 3 ayında patenli organizasyonlar yapıyorlar. Dünyanın her yerinden turist geliyor. İnsanlar kayıyor, üşüyor, eğleniyor, kayma işi bitince sıcak bir yerde konaklamak istiyor. Yerel evlerde, yerel kültürü tanıyarak kalıyorlar. Bizde de böyle olabilir bölgede.

and trekking. They go to these places often and this is an increasing trend. A place that used to attract around 50 thousand domestic tourists in the past attracts hundred of thousands of people now. This is a development. This is very important for people to listen to themselves, find peace and even for young people to invest in rural areas. They will know the life there and will focus on agriculture, animal husbandry and horticulture when they decide to do commerce. They also know the people coming from outside; they can unite commerce with tourism. It could be ski tourism. In some highlands of Trabzon, local people collect plants on mountains and they put them on their back and bring them down wearing something like snowboard and were interested in it. They started sliding together with them. We must work on how to depict these cultures in our country, which has a rich culture, facing the danger of extinction in a pleasant language and presentation since there a high potential.

► As a person who knows many different regions of Turkey and has so much experience on nature, what do you recommend to rural tourism investors?

Contacts should be made with people who know this business well. The work should be done with experienced people who know nature sports. Horse sleigh is still used in Kars, Sarıkamış and Çıldır. It was a transportation vehicle people used in the past. They now use cars but tracks can be built; Lake Çıldır is frozen for 6-7 months of the year, why don't people ice skate on the lake? Why no festivals are organized on ice? We must tell and show this to investors... I have Dutch friends; they organize patented events on a lake they call White Sea in Austria in the first 3 months of every year. Tourists go there from all over the world. People ice-skate, feel the cold, have fun and want to stay in a warm place when they are done with skating. They stay in local houses learning about local culture. It could be the case in our region too.

GÖRMÜŞ GEÇİRMİŞ BURSA'DA ADIM ADIM BİR GEZİNTİ

A STEP BY STEP TOUR IN BURSA,
A DEEP ROOTED CITY

Beril Sen Sinan Doğan

Rivayete göre, Bursa'daki Orhan Gazi Camii'nin inşasında, Karagöz demirci ustası, Hacivat da duvarcı ustası olarak çalışmış. İki kafadar, konuşmaları ve atışmalarıyla işçileri gülmekten öylesine kırıp geçirmişler ki, caminin inşası gecikmiş. Sultan bunu duyunca, idamlarını buyurmuş ancak zamanla ikilinin hikayelerini dinledikçe yaptığına pişman olmuş. Karagöz ile Hacivat, bugün geleneksel gölge oyununda, Bursa'daki Karagöz Sanat Evi'nde ölümsüzleştiriliyor. Kurulan perdede, hile, kavga ve dünya hallerimizi seyredip kendimize gülüyor ve ağlıyoruz. Ne demişler: "Perdeyi kaldır gözden/ Hisse al sen bu sözden/ Perdeyi sanma bezden/ Kemâlettir (ibret) perdemiz..."

Rumour has it that Karagöz worked as an ironmaster and Hacivat as a mason in the construction of Orhan Gazi Mosque in Bursa. With their chats and rows, the two buddies entertained workers so much that the construction of the mosque was delayed. When Sultan heard this, he ordered their execution; however, he started to regret this order over time as he heard their stories. Karagöz and Hacivat are now staged in Karagöz Art House in Bursa in traditional shadow play. We watch our cheats, fights and lives on that stage and laugh at ourselves and cry. As the saying goes: "Remove the curtain in your eye/ Draw lessons from these words/ Do not presume the curtain of cloth/ Lesson learned is our curtain..."

Ulu Camii minaresinden Bursa'ya bakış / View of the minaret of the Grand Mosque to Bursa

TARİH VE LEZZET DURAĞI

Tarihin labirentinde, böylesine bir hikayeye sahne olmuş Bursa; Nilüfer Çayı'nın yarattığı bereketli ovaya hâkim, Uludağ'ın eteklerinde, Türkiye'nin en güzel konumuna sahip kentlerinden biri. Bir zamanlar ipek üretimi ve zenginlerin akın ettiği termal merkezleriyle ünlüydü. Oysa bugün birçokları için, efsanevi lezzeti İskender'ini yedikten sonra Uludağ'a çıkarken yol üzerinde mola verilen bir kent. Oysa burası değil geçip gidilecek, bir günde üstün körü gezilecek bir kent dahi değil.

Kentin sokaklarında uzun yürüyüşler öyle keyifli ki, Bursa gerçek gezgine tarih ve lezzet vad ediyor; Tophane'den Bursa'yı seyredin, Hanlar Bölgesi'nde kendi sokak ve çarşılarımızı keşfedin, Koza Han'ın avlusunda geçmişin koza mezatlarını hayal edin, Ulu Camii'nin şadırvanının sesiyle huzur bulun, Botanik Park'ta bisiklete binin, Çakırhamam'da taş kemerlerin altında mola verin, Kemalpaşa tatlısı ve kestone şekerini tadın, Tophane'de Kale Sokak'ta eski Osmanlı evleri boyunca gezin, Koza Han'daki esnaf lokantalarında yemek yiyin, mutlaka bir kaplıcaya girin, Arap Şükrü'de kendinizi eğlenceye kaptırın, havlu ve peştimal satın alın, meşhur gümüş kakmacı Abdülkadir Sür'ün Yeşil'deki dükkanına uğrayın, Cumalıkızık'ı, Apolyont Gölü'nü görün...

İPEKÇİLİK VE DOKUMACILIKTA DİLLERE DESTAN

Burası Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk başkenti. İmparatorluğun ilk altı sultanının türbesi ve birçok cami burada. Ulu Camii'ye, Hanlar Bölgesi'ne, kahvelere, hamamlara ve çarşılar daldıkça, kent, bir dönem ne kadar yaşanmaya değer olduğunu size hatırlatıyor. Osmanlı döneminin en güzel yapılarının yanından geçip gitseniz bile, bir yerlerde mutlaka evleriyle baş döndüren, eski bir mahalleye rastlıyorsunuz.

Bursa'nın kalbi Koza Han'dır. Koza Han ya da İpekçiler Çarşısı, ender rastlanan mescitli şadırvanı, alt katındaki kahve ve lokantaları, dükkanların sıralandığı tonozlu yapısıyla çarpıcıdır. Hamın alt katın-

A STOP FOR HISTORY AND TASTE

Bursa, which witnessed such a story in history, is one of the cities in Turkey with the best location in the skirts of Uludağ, dominating the fertile lowlands of Nilüfer Creek. Back in the day, it was famous for its silk production and thermal facilities preferred by the rich. However, today, it is a city where you stop over on your way to Uludağ after eating its legendary food İskender kebab. Indeed, Bursa is not a city to be passed by and certainly not one to be seen merely superficially in just one day.

Hikes in the streets of the city are so enjoyable; Bursa promises history and taste for the true traveller. Watch Bursa from Tophane; discover your own streets and bazaars; imagine cocoon auctions of the past in the backyard of Koza Han; find peace in the sound of the fountain (şadırvan) at the Grand Mosque (Ulu Camii); ride a bicycle in Botanical Garden; take a break under the stone arch at Çakırhamam; taste Kemalpaşa desert and candied chestnuts; walk along ancient Ottoman houses in Kale Street in Tophane; have dinner at the local restaurants in Koza Han; definitely go to a thermal spring; have fun at Arap Şükrü; buy towels and waistclothes; stop by the shop of Abdülkadir Sür – a person famous for his silver repoussé works – in Yeşil; see Cumalıkızık ve Lake Apolyont...

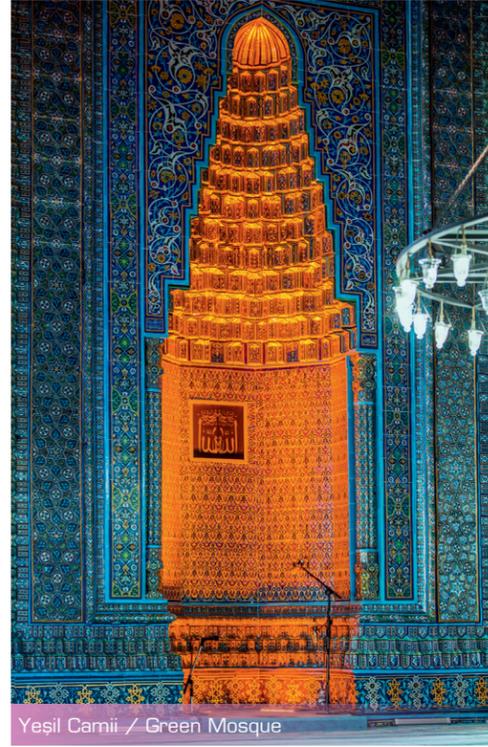
EPICALLY RENOWNED FOR ITS SERICULTURE AND WEAVING

It is the first capital of Ottoman Empire and hosts mausoleums of the first six sultans of the empire and many mosques. As you spend time in the Grand Mosque, Area of Inns, tea houses, Turkish baths and bazaars, you will remember how that period was worth living in. Even when you walk by the most beautiful buildings of Ottoman period, you always come across an old street with dazzling houses somewhere.

Koza Han is the heart of Bursa. Koza Han or Street of Silk Merchants is impressive with a rare fountain with a small praying

TR
BURSA, OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN İLK BAŞKENTİ. İMPARATORLUĞUN İLK ALTI SULTANININ TÜRBESİ VE BİRÇOK CAMİ BURADA.

EN
BURSA IS THE FIRST CAPITAL CITY OF THE OTTOMAN EMPIRE. IT HOSTS MAUSOLEUMS OF THE FIRST SIX SULTANS OF THE EMPIRE AND MANY MOSQUES.

Yeşil Camii / Green Mosque

Koza Han

dan açılan bir kapıyla, lokantaların bulunduğu yan avluya geçilir. Koza Han'da bir zamanlar, burada yapılan mezatlarda, civar köylerden gelen koza yetiştiricileri, Sultan II. Beyazıt'ın 1491'de yaptırdığı bu kervansarayda mallarını pazarlamış. Rivayete göre, Bizans İmparatoru Jüstinyen, iki rahip misyoneri, Doğu İran ve Asya'ya göndermiş, rahipler iki yıl boyunca ipekböcekçiliğinin tüm ayrıntılarını öğrenerek, M.S. 552'de ipekböceği tohumlarını kamış bastonlarının içinde gizlice İstanbul'a getirmişlerdi. Anadolu'da ipekböcekçiliği böyle başlamış. Osmanlı döneminde de, Bursa ipekçilik ve dokumacılıkta dillere destanmış.

CAMİLER, ŞADIRVANLAR, ÇARŞILAR

Koza Han'ın yakınındaki Ulu Camii (1398- 1400) kentin kaçırılmaması gereken yerlerinden. Yıldırım Beyazıt Makedonya'daki zaferinden kazandığı ganimetlerle yaptırmış. Savaşta galip çıkarsa yirmi cami inşa ettireceğine yemin etmiş de, yirmi kubbeli ve on iki sütunlu bu camiiyle yetinmiş. Caminin en çarpıcı yanı, ortadaki camlı kubbenin altındaki on altı köşeli, mermer şadırvan.

Ulu Camii'nin bir diğer kapısından, Mevleviler'in bir zaviyesi olarak kurulmuş, Bursa'nın ikinci en eski camisi Orhan Gazi Camii'ne bağlı olan iki katlı Emir Bey Hanı'na geçiliyor. Biraz ilerideki Kapalı Çarşı, Havlucular Çarşısı, Eski Bakırcılar Çarşısı, Kuyumcular Bedesteni, Yorgancılar Çarşısı, Geveye Han ve antika-

room (mescit), tea houses and restaurants in the ground floor, and its vaulted structure where shops line up. You can go to the side yard where restaurants are located through a door opened from ground floor of the Han. Back in the day, cocoon merchants from neighbouring villages used to market their goods in this caravanserai, constructed by Sultan Beyazıt II in 1491, in the auctions at Koza Han. Rumour has it that Byzantine Emperor Justinian sent two priest missionaries to Eastern Iran and Asia; they learnt all the details on sericulture in two years and brought silkworm eggs in bamboo canes to Istanbul secretly in A.D. 552. This is how sericulture started in Anatolia. Bursa was very famous for sericulture and weaving also in Ottoman period.

MOSQUES, FOUNTAINS, BAZAARS

Grand Mosque (1398- 1400) near Koza Han is a must-see spot in the city. Yıldırım Beyazıt had it constructed with the pillage he won in his victory in Macedonia. Although he vowed to build twenty mosques if he won the battle, he was contented with this mosque with twenty domes and twelve pillars. The most striking part of the mosque is the sixteen cornered-marble fountain under the glass dome in the middle.

Through another door of the Grand Mosque, you can go to two-storey Emir Bey Han connected to Orhan Gazi Mosque, which is the second oldest mosque of Bursa and was established as a zawiya for Mevlevi. Covered Bazaar (Kapalı Çarşı) which is a little bit ahead opens to Towel Merchants Bazaar, Old Coppersmith Bazaar, Covered Bazaar of Jewellery Shops, Quilt Maker Bazaar, Geveye Han and Mirrored Bazaar (Aynacılar Çarşısı) with antique shops. The best fresh and dried fruits and dairy products in Bursa are sold in Nilüfer Passage. Another traditional part of it is the Blacksmith Bazaar. Fırın Street, which hosts the most beautiful houses of the city, is near it.

ARTWORK TILES

District which is called Green due to its mosques and mausoleums is one of the touristic areas of the city. Green Mosque (Yeşil Camii), which was designed by Architect Hacı İvaz, located at the side facing Bursa Plain was built after a civil war starting with the death

İskender Kebab / İskender Kebab

Uludağ Milli Parkı'ndan manzara / Landscape in National Park Uludağ

caların olduğu Aynacılar Çarşısı gibi birçok hana açılır. Nilüfer Pasajı'nda Bursa'nın en taze yaş ve kuru meyveleri ve süt ürünleri satılıyor. Çarşının geleneklerinden vazgeçmemiş bir bölümü de Demirciler Çarşısı. Buranın yakınında şehrin en güzel evlerinin olduğu Fırın Sokak var.

SANAT ESERİ ÇİNİLER

Cami ve türbesinden dolayı Yeşil olarak anılan semt, kentin turistik bölgelerinden. Bursa Ovası'na bakan sırtta, Mimar Hacı İvaz tarafından tasarlanan Yeşil Cami, Yıldırım Beyazıt'ın ölümüyle başlayan ve 1413'te Çelebi Sultan Mehmet'in galibiyetiyle biten iç savaşın sonunda yapılmış. Göz alıcı çinilerinin, Tebriz'den gelen sanatçılar tarafından döşendiği biliniyor. Caminin hemen karşısında, Çelebi Sultan Mehmet'in ve kızlarıyla oğullarının mezarlarının bulunduğu sekizgen Yeşil Türbe var. Çelebi Sultan Mehmet'in çinili sandukası çarpıcı. Türbenin çinili mihrabı, bir renkli süsleme sanatı şaheseri. Yeşil'in yakınında, her dini bütün Bursalının ölünce gömülmeyi hayal ettiği Emir Sultan Camii'nin mezarlığı var. Bursa'nın en korunmuş evleri, Muradiye'de. Salı pazarı olduğu günlerde, eski Bursa'yı en iyi anlatan bu sokaklar, iyice hareketlenir. Muradiye Külliyesi hemen dikkat çeker. Yeşil Külliyesi civarı turistik geldiyse, Osmanlı dönemi atmosferini burada eksiksiz yakalayabilirsiniz. Külliye'nin yapımına 1424'te II. Murat tarafından başlanmış ve Bursa'daki son imparatorluk anıtlarından biri olmuş. Bu semtin ününü borçlu olduğu, güzel bahçeler içindeki sultan türbeleriyle daha sonra eklenmiş. İlk türbe, Şehzade Ahmet'in. II. Murat ise doğrudan toprağa gömülmek istemiş. Arzusu, kabrine yağmur yağabilmesi için üzerinin örtülmemesiymiş. İsteğine uyularak, kabri ve kubbesi, gökyüzüne açık bırakılır. Onun hemen yanında Şehzade Mustafa, onun da yanında Cem Sultan, kardeşi Mustafa ve II. Beyazıt'ın iki oğlunun mezarları var.

of Yıldırım Bayezit and ending with the victory of Çelebi Sultan Mehmet in 1413. It is known that its dashy china was laid by artists from Tabriz. Right across the mosque, there is octagonal Green Mausoleum where the tombs of Çelebi Sultan Mehmet's daughters and sons are located. Çelebi Sultan Mehmet's sarcophagus made with china is striking. Shrine of the mausoleum made with china is a masterpiece of colourful decoration. Near Yeşil, there is the graveyard of Emir Sultan Mosque in which every religious person in Bursa would like to be buried when he dies.

The best preserved houses of Bursa are in Muradiye. On the days of Tuesday open market, these streets that describe Bursa the best lived up. Muradiye Külliye (theological complex) immediately draws attention. If the neighbourhood of Green Külliye is too touristic for you, you can feel full atmosphere of Ottoman period here. Construction of külliye was initiated by Murat II in 1424 and it became one of the last monuments of the empire in Bursa. Mausoleums of sultans in beautiful gardens, to which this district owes its reputation, were added later. The first mausoleum belongs to Prince Ahmet II. Murat, on the other hand, wanted to be buried in the ground directly. He did not want his tomb to be covered so that rain could fall. His wish was realized and his tomb and dome was left open under the sky. Right next to it, there is the tomb of Prince Mustafa, and next to it tomb of Cem Sultan, his brother Mustafa and two sons of Beyazıt II are located.

HEALING CENTRE: ÇEKİRGE

Çekirge, which is the 'thermal' centre of Bursa, is named after the time when it was a forestland full of grasshoppers (çekirge in Turkish). Its water has a healing effect on people coming from Uludağ and looking for a cure in the thermal pools of many hotels around. The thermal spring, also known as Yeni Kaplıca (New Thermal Spring), preserves its original state as in the middle of 16th

Irgandı Köprüsü / Irgandı Bridge

Cumalıkızık

Kapalıçarşı / Grandbazaar

Bursa Arkeoloji Müzesi / Bursa Archeology Museum

ŞİFA MERKEZİ: ÇEKİRGE

Bursa'nın 'termal' merkezi Çekirge, adını eskiden buranın çekirgelerle dolu, ormanlık bir alan olmasından alıyor. Uludağ'dan gelen ve buradaki çoğu otelin termal havuzlarında çare arayanlara deva olan suları var. Yeni Kaplıca olarak da bilinen kaplıcanın 16. yüzyıl ortalarındaki hali bugün olduğu gibi duruyor. Erkekler kısmı görülmeye değer. Rivayete göre, Kanuni Sultan Süleyman, buradaki Bizans hamamında yıkandıktan sonra gut hastalığından kurtulmuş ve veziri Rüstem Paşa'ya bu hamamı onarmasını emretmiş. Adı gibi Bursa'nın en eski kaplıcası olan Eski Kaplıca'sının daha önce yerinde olan Roma spasını, Bizans İmparatoru Jüstinyen ile karısı Theodora, sonra da 14. yüzyılda I. Murat onarmış. Kadınlar tarafında da, erkekler bölümünde de bulunan hararetler bölümünde, sekiz Bizans sütununun taşıdığı kubbelerin örttüğü büyük ve sığ havuzlar var. Doktor denetimi altında, termal tedavinin uygulandığı Uludağ Üniversitesi Atatürk Rehabilitasyon Uygulama ve Araştırma Merkezi Kükürtlü Kaplıcaları da bu bölgede. Burası belirli bir programa uyarak rahatsızlıklarının ciddiyetle gözetim altında tutulmasını isteyenler tarafından tercih ediliyor.

MÜZELER

Kentte ayrıca birçok müze de var. Hüsnü Züher Evi 'Yaşayan Müze', Kültürpark & Arkeoloji Müzesi, Tofaş Bursa Anadolu Arabaları Müzesi, Esat Uluumay Osmanlı Halk Kıyafetleri ve El Sanatları Müzesi ve Türk ve İslam Eserleri Müzesi görmeye değer.

MİLLİ PARK'TA DAĞ HAVASI

Antik dönemde Mysia Olympos'u iken, tanrıların Troya Savaşı'nı izlediği yerd. Erken Hıristiyanlık döneminde, papazların ve keşişlerin inziva yeri oldu. Osmanlı döneminde, keşişlerin yerini dervişler aldı. Uludağ, Batı Anadolu'nun en yüksek dağı, 2543 metre. Flora ve faunasının zenginliği nedeniyle, 1961 yılında Milli Park ilan edildi. Yaz aylarında kampçılık, trekking ve piknik için uygun alanları var. Gününbirlik bile olsa Uludağ'a çıkıp dağ havasında yürüyüş yapmak, yol üzerindeki çeşmelerden su doldurmak, kentin sunduğu keyiflerin ucu bucağı olmadığını size bir kez daha hatırlatır.

century. The section for men is worth seeing. Rumour has it that Suleiman the Magnificent recovered from the gout disease after bathing in the Byzantine hammam there and ordered his vizier, Rüstem Pasha, to get this hammam repaired. Roman spa, which was previously located at the current place of the oldest thermal spring in Bursa - Eski Kaplıca (Old Thermal Spring) - as it can be understood from its name, was repaired with the order of Byzantine Emperor Justinian and his wife Theodora and then with the order of Murat I in the 14th century. In the caldarium (hararetler bölümü) of both women and men section, there are large and shallow pools under the domes supported by the eight Byzantine columns. Sulphurous thermal springs of Atatürk Rehabilitation Research and Application Centre of Uludağ University are also located in this region. This place is preferred by the ones who follow a specific programme and want to keep a close watch on their illnesses.

MUSEUMS

There are also many museums in the city. Hüsnü Züher House 'Living Museum', Cultural Park and Archaeological Museum, Tofaş Bursa Museum of Anatolian Carriages, Esat Uluumay Museum of Ottoman Folk Costumes and Handicrafts and Museum of Turkish and Islamic Arts are worth visiting.

MOUNTAIN WEATHER IN THE NATIONAL PARK

During the ancient times when it was known as Olympos of Mysia, gods used to watch Trojan War there. Then it became the hermitage of priests and monks in the Early Christianity period. During the Ottoman Empire period, monks were replaced with dervishes. Uludağ is the highest mountain of Western Anatolia with an elevation of 2543 meters. Its status was changed to National Park in the year 1961 thanks to the richness of its flora and fauna. There are appropriate areas for camping, trekking and picnic during the summer months. Going for a walk breathing in the mountain air in Uludağ even for one day and filling your bottles with water from the fountains along the way remind you once again that there is no limit for the pleasures offered by the city.

YENİ NESİL SPOR SPİKERİ: NEW GENERATION SPORTS ANNOUNCER: ERSİN DÜZEN

TÜRKİYE'NİN YENİ NESİL SPOR YORUMCUSU VE PROGRAMCISI OLAN ERSİN DÜZEN, 2011 YILINDAN BU YANA TRT 1'DE STADYUM PROGRAMINI HAZIRLIYOR.

NEW GENERATION SPORTS COMMENTATOR AND PROGRAMMER OF TURKEY, ERSİN DÜZEN, HAS BEEN STAGING THE STADIUM PROGRAMME ON TRT 1 SINCE 2011.

Nil Demirciler Serkan Sentürk

Türkiye'nin en çok sevilen spor dallarından biridir futbol. Futbol denilince de akıllara, takımlar ve sporcuların ardından futbol programları ve yorumcuları geliyor... Genç nesil spor yorumcularının önemli temsilcilerinden olan Ersin Düzen, TRT 1'de 2011 yılından bu yana yayınlanan Stadyum programı ile futbol severlerin gönlüne taht kuran bir isim. Ersin Düzen ile mesleğe başlayışından bugüne geçen yılları konuştuk...

► Ersin Düzen kimdir? Kısaca özgeçmişinizden bahsedermisiniz?

Aslen Mersinliyim ama 1975 yılında Zonguldak'ta doğdum. Babamın memur olması nedeniyle ilkokulu Diyarbakır'da, liseyi Denizli Anadolu Lisesi'nde okudum. Anadolu Üniversitesi'nde Turizm ve Otelcilik Bölümü mezunuyum. İngilizce ve Almanca biliyorum. Şu anda hayatımın büyük bir çoğunluğunu futbol kaplıyor. Ayrıca Gençlik ve Spor Bakanlığı ile "Tecrübe Konuşuyor" etkinliği çerçevesinde lise ve üniversite öğrencilerine yönelik 1-2 konukla moderatör olarak Anadolu kentlerini geziyorum.

► Spora ilginiz ne zaman fark edildi?

Her çocuk gibi mahalle arasında, okul bahçesinde futbol oynayarak başladım. TRT 1'de maç izleyip, radyoda maç dinlerken bir futbolcu olmaktan çok spor spikeri olmayı hayal ederdim.

► TV serüveniniz nasıl ve ne zaman başladı?

1992'den bu yana medya ile iç içeyim ama profesyonel anlamda kariyerim 1997'de başladı. O dönemde çalıştığım otele Mahsun Kırmızıgül gelip bir müdet orada kalmıştı. Ona hayallerimi anlatan bir mektup yazdım. Mektubumu sabaha karşı 4'te kapısının altından attım. Ertesi gün işe gittiğimde Mahsun Kırmızıgül'ün beni aradığını söylediler. Yanına çıktığımda bana yardımcı olacağını söyleyip beni Kral TV'ye gönderdi ve deneme çekimi yapıldı. 1-2 ay orada VJ'lik yaptım. Mahsun Kırmızıgül ile özel günlerde hala haberleşirim... Güntekin Onay Star'dan başka bir kanala transfer olunca onun yerine Süper Frikik'i sunmaya başladım. 1997'de hayal ettiğim yerin kapısına gelmişim. Çalıştığım otelden ayrılmak istediğimde beni bırakmak istemediler hatta yurtdışında çalışmaya göndereceklerini de söylediler ama ben kararlıydım.

► Spor spikeri olmanın keyifli ve zor yanları neler?

Ekran önünde program yapmak, diğer taraftan canlı olarak maç anlatmak ayrı bir keyif. 18 yıldır her programın açılışında heyecanlanırım, dilimin sürçtüğü olur hala. Canlı yayında hata yapma ihtimali için zor yanı denilebilir. Kariyerime, çalıştığım kanala zarar verecek, insanları zor durumda bırakacak ciddi bir hatam olmadı. Süper Lig'de 18 takım var o takımların taraftarları kendi takımları hakkında olumlu yorumlar yapmanızı bekliyorlar. Sosyal medyadan küfre varan tepkiler olabiliyor. Ancak sokakta böyle tepkiler yok. Şimdiye kadar gittiğim bir kafede ya da sokakta tepki almadım.

Football is one of the most popular sports branches in Turkey. When someone says football, football programmers and commentators come to mind after the teams and athletes. Ersin Düzen, one of the most important representatives of new generation sports commentators, has enshrined the hearts of football fans with his Stadium programme published in TRT 1 since 2011. We chatted with him on his career...

► Who is Ersin Düzen? Could please tell your background briefly?

I am originally from Mersin but I was born in Zonguldak in 1975. I attended primary school in Diyarbakır and high school in Denizli. I graduated from Tourism and Hotel Management Department in Anadolu University. I know English and German. Right now, football constitutes the majority of my life. I also visit Anatolian cities with 1-2 guests as a moderator under "Tecrübe Konuşuyor" event for high school and university students with the Ministry of Youth and Sports.

► When was your interest in sports noticed?

I started by playing football in the school garden like every other kid. I would dream of being a sports announcer rather than a football player when I watched or listened matches on TRT.

► When and how did your TV adventure start?

I have been involved in media since 1992 but my professional career started in 1997. Mahsun Kırmızıgül stayed at the hotel where I was working at that time. I wrote him a letter describing my dreams and pushed it under his door. The next day, he was looking for me. He sent me to Kral TV; we had a test shot. I worked there as a VJ for 1-2 months. I still communicate with Mahsun Kırmızıgül on special occasions...

When Güntekin Onay was transferred to another channel from Star, I took over Super Frikik and started presenting it. In 1997, I was at the door of the place I dreamt of.

► What are the pleasant and difficult sides of being a sports announcer?

Presenting a programme and commentating matches is a different pleasure. I always get excited at the start of the programme for the last 18 years and even sometimes stumble. I can say the probability of making mistakes during live broadcast is the difficult side to it. I never made a serious mistake that would leave people in a difficult situation. There are 18 teams in Super League and the fans expect you to make positive comments about their team.

► Did doyens of football announcers; Orhan Ayhan and Bülent Karpat contribute to you?

I worked in Star for 8 years; Bülent Karpat was my director for 3 months. My childhood heroes are people like Orhan Ayhan, İlker Yasin, Ercan Taner, Hüseyin Başaran, Levent Özçelik... It is not

**AHMET ÇAKAR,
KAZIM KANAT VE GÜRCAN
BİLGİÇ İLE BİR DÖNEM SÜPER
LİG YORUMLARI YAPAN DÜZEN,
İŞİNE ÂŞIK BİR SPOR YORUMCUSU
VE SPİKERİ...**

**HE IS A SPORTS COMMENTATOR AND
ANNOUNCER IN LOVE WITH THIS JOB
WHO USED TO GIVE SUPER LEAGUE
COMMENTARIES WITH AHMET
ÇAKAR, KAZIM KANAT AND
GÜRCAN BİLGİÇ...**

► **Futbol spikerlerinin duayen isimleri Orhan Ayhan, Bülent Karpat'ın size katkıları oldu mu?**

Star'da 8 yıl çalıştım, Bülent Karpat 3 ay gibi kısa bir süre müdürlüğümü yaptı. Çocukluk kahramanlarım; Orhan Ayhan, İlker Yasin, Ercan Taner, Hüseyin Başaran, Levent Özçelik gibi isimler... Halit Kıvanç'ı unutmak mümkün değil. Ben onların sesini duyarak büyüdüm. Rıdvan Dilmen çocukluğumun efsanesi. Sergen Yalçın efsane. Mustafa Denizli Türkiye'nin en başarılı teknik adamlarından biri. Bu isimlerin hepsiyle birlikte programlar da yaptım.

► **Bir daha dünyaya gelseniz yeniden spor spikeri olur muydunuz?**

Tartışmasız olurudum. Ben işime aşığım. Özel hayatımdan feragat edecek kadar seviyorum. Yorgunluklarım, 'bu işi bıraksam' dediğim zamanlar oluyor ama çok seviyorum. İlla ekranın önünde olmak değil, ekrana çıkmayıp maç anlatayım bana yeter. Ekran başka bir keyif.

► **Spor programları Türkiye'de sizce yeterince ilgi görüyor mu? Dünyadaki örneklerine göre farkları nedir sizce?**

Avrupa'daki programlar üzerinde çok fazla kafa yorulmayan, hızlı tüketilen kısa süreli programlar ve saygı görüyorlar. Türkiye'de majör kanallarda çok fazla program kalmadı. Tematik kanallarda spor programı var. Mesleğe ilk girdiğimde tüm kanallarda spor programı vardı. İlgi olmayınca programlar tematik kanallara yöneldi.

► **Sektörünüzde üç şeyi değiştirmeniz istenseydi bunlar ne olurdu?**

Bazı yorumcuları, bazı kulüp başkanlarını ve medya-daki bazı yöneticileri değiştirdim.

► **Fenerbahçe'yi tutan bir futbolsever olarak tarafsız yorum yapmanızın sırrı nedir?**

Çocukluğumda Fenerbahçeliydim. Maç sunarken, yorum yaparken taraf olmuyorum. Ne kadar gol o kadar izleyici... Ben bir kulüp yorumcusu değilim! Futbol yorumcusuyum. Böyle olmasam yıllardır kesintisiz futbol programı sunamazdım zaten.

► **Sizce, önümüzdeki yıllarda futbol camiasına damgasını vuracak isimler kimdir?**

Milli Takım'da çok fazla yetenekli oyuncu var şu anda. Uzun zamandan bu yana ilk defa umut veren bir jenerasyonla karşı karşıyayız. Beşiktaşlı Oğuzhan, Gökhan Töre, Hakan Çalhanoğlu, Yunus Mallı çok yetenekli oyuncular. Arda Turan gibi yurtdışındaki başarısıyla konuşacağımız isimler olacak. FB'de Ozan Tufan, Bursaspor'da Emre önemli oyuncular.

possible to forget Halit Kıvanç. I grew up listening to their voices. Rıdvan Dilmen is the legend of my childhood. Sergen Yalçın is a legend. Mustafa Denizli is one of the most successful technical directors of Turkey. I presented programmes with all these people.

► **Would you be a sports announcer if you were born again?**

I would definitely be. I love it so much that I relinquish my private life. I do not have to be on the screen all the time; it is enough for me to commentate even behind the screen. Screen is a different source of pleasure.

► **Do you think sports programmes get sufficient attention in Turkey? What are the differences when compared to other examples in the world?**

Programmes in Europe are used up quickly but they receive respect. There are not many programmes left in the major channels in Turkey. When I first started the profession, there were sports programmes in all channels. Since there was no interest, programmes were transferred to thematic channels.

► **If you were asked to change three things in your sector, what would they be?**

I would change some commentators, some club chairmen and managers in the media.

► **What is the secret behind your impartiality as a fan of Fenerbahçe?**

I was a fan of Fenerbahçe as a kid. I am not a party when presenting matches and commentating on them. The more goals, the more audience... I am a football commentator not a club commentator! If that were not the case, I would not have been able to present football programmes continuously for years.

► **What are the names to leave their mark in the football world in upcoming years?**

There are many talented players in the National Team. After a long time, this is the first time we have a promising generation. Oğuzhan, Gökhan Töre, Hakan Çalhanoğlu and Yunus Mallı from Beşiktaş are very talented players. These will be names spoken of with their success abroad, just like Arda Turan. Ozan Tufan in FB and Emre in Bursaspor are important players.

► **What kind of an example does Ardan Turan, transferred to FC Barcelona, set for the future of Turkish football?**

Arda is a very good model for children at the age of 6-7. He is the most talented football player ever in Turkey also with his character. When I was a child, we would list 20-25 people at once from Şifo Mehmet to Feyyaz; we unfortunately do not have such names any more.

► **FC Barcelona'ya transfer olan Arda Turan, Türk futbolunun geleceği için nasıl bir örnek sizce?**

Arda bugün 6-7 yaşındaki çocukların kendine örnek alabileceği, özenileceği çok iyi bir model. Hem karakteri ile Türkiye'nin gelmiş geçmiş en yetenekli oyuncusu. Bu tür rol modeller kalmadı ne yazık ki. Çocukluğumda Şifo Mehmet'ten Feyyaz'a kadar 20-25 isim sayılırdı bir çırpıda şimdi öyle isimler yok ne yazık ki.

► **Gelecekte Türk futboluna katkı sağlayacak projeleriniz var mı?**

Öncelikle futbol maçlarına seyircileri çekebilmek için kafamda bir şeyler var. Bu konuda görev kulüplere düşüyor. Onlarla birlikte çalışmalar yapılabilir. Yeni statlar yapılıyor Türkiye'de. Devletin katkısı olmasa futbolun ayakta kalması mümkün değil. Yeni statların çevresini yaşam alanına çevirmek lazım... Dünyada gittiğim ülkelerde gördüğüm statların kiminin çevresinde müzesi, kafesi, restoranı, alışveriş yerleri olan yaşayan alanlar. Bizde de bu yapılabilir.

► **Futbolda hooliganizmi önlemek adına atılan adımları nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu kapsamda Passolig uygulamasının etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?**

Türkiye'de hooliganizm kalmadı gibi. Bunda Passolig'in de çok büyük katkısı var. İlk başta tepki gösterildi ama insanlar zamanla alışacaklardır.

► **What do you think about the performance of A National Team in recent years? Do you think that the Team achieved the expected success with Fatih Terim?**

Finally, after many years, we are attending a European Championship that could be a milestone for our football. During my profession, I have followed the World Championship and European Cup on the spot since 2000. These organizations, stance and perspective of people in Turkey have brought the expected success.

► **Do you have projects that will contribute to Turkish football in future?**

Clubs must take charge to draw the audience to football matches. New stadiums are built in Turkey. It would not be possible for football to survive without the contribution of the state. Some of the stadiums abroad were surrounded by living spaces with museums, cafes, restaurants and shopping sites. We should also transform the surroundings of new stadiums into living spaces...

► **What do you think about the steps taken to prevent hooliganism in football? Do you think Passolig practice has an impact?**

We almost no longer have hooliganism in Turkey. Passolig has contributed greatly in that regard. People reacted at first but they will get used to it in time.

► **Sporda her geçen gün artan ırkçılık sorunun çözümü için düşünceleriniz nelerdir?**

İrkçılık konusunda sicili en temiz ülkelerden biriyiz. Ülkemizde siyahı futbolculara karşı sempati var. Bu konuda en çok canı yanan Eto var. O hala Türkiye'de. Konuştuğumuzda Türkiye'de çok mutlu olduğumu, siyahı futbolculara gösterilen sempatinin Türkiye'ye gelmesinde etkili olduğunu söylemişti.

► **Dünya çapında futbolcu yetiştirmenin sırları nelerdir?**

Şu anki millî takımımızı oluşturan futbolcuların çoğunluğu temel eğitimleri yurtdışında almış. 17-19 yaş altı gençler de Avrupa Şampiyonası'na katılma şansı elde ettiler. Onlar yetişecekler. Yetişirken de Fatih Terim'in olması büyük şans. Fatih Terim dönemindeki değişim yavaş yavaş çiçeklerini vermeye başladı, önümüzdeki dönemde meyvelerini alacağız. Şu anki gelişim yarın karşımıza başarı olarak çıkacak. Yarın başka bir Arda, başka bir Hakan, başka bir Oğuzhan'dan bahsetme şansına sahip olacağız...

► **What is your solution to racism in sports, which is increasing every day?**

Turkey has a clean history when it comes to racism. People like black football players in our country. Eto was the person who was hurt the most in this regard. He is still in Turkey. He had an impact on the sympathy developed for black players in Turkey.

► **What are the secrets to train universal football players?**

Most of the players in our current national team received their basic education abroad, players under the age of 17-19 gained the chance to take part in the European Championship. Having Fatih Terim in their training process is a big opportunity. Transformation led by him gradually started to deliver good results. Current development will turn into success in the future. Tomorrow, we will have the chance to talk about another Arda, Hakan and Oğuzhan...

TR
"İRKCİLİK KONUSUNDA SİCİLİ EN TEMİZ ÜLKELERDEN BİRİYİZ. ÜLKEMİZDE SİYAHİ FUTBOLCULARA KARŞI SEMPATİ VAR."
EN

"WE ARE ONE OF THE COUNTRIES WITH A CLEAN HISTORY WHEN IT COMES TO RACISM. PEOPLE LIKE BLACK FOOTBALL PLAYERS IN OUR COUNTRY."

A'DAN Z'YE TÜRKİYE'DE ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI

ANADOLU TOPRAKLARININ VERİMLİLİĞİNİN SEMBOLÜ OLAN ZEYTİNİN DEĞERİ GİDEREK DAHA ÇOK ANLAŞILYOR. AĞACINDAN YAPRAĞINA; MEYVESİNDEN SUYUNA VE YAĞINA KADAR HER ŞEYİ DEĞERLİ OLAN ZEYTİNİ YENİDEN KEŞFETME ZAMANI...

THE A TO Z OF OLIVE AND OLIVE OIL IN TURKEY

THE VALUE OF OLIVE, WHICH IS THE SYMBOL OF THE ANATOLIA'S FERTILE SOIL, IS BEING RECOGNIZED INCREASINGLY. IT IS TIME TO DISCOVER OLIVE THAT EVERYTHING ABOUT IT, FROM ITS TREE TO ITS FRUIT, JUICE AND OIL, IS PRECIOUS...

TEŞVİKLER ZEYTİNCİLİĞİ OLUMLU ETKİLEDİ
INCENTIVES POSITIVELY AFFECTED OLIVE CULTIVATION

TÜRKİYE ZEYTİNCİLİĞİNDE GELECEĞE YÖNELİK YAPILMASI GEREKENLER
WHAT SHOULD BE DONE FOR THE FUTURE OF TURKISH OLIVE INDUSTRY

ACAR ZEYTİNCİLİK, TKDK DESTEĞİ İLE BÜYÜYOR
ACAR ZEYTİNCİLİK GROWS WITH ARDSI SUPPORT

“TEŞVİKLER ZEYTİNCİLİĞİ OLUMLU ETKİLEDİ”

“INCENTIVES POSITIVELY AFFECTED OLIVE CULTIVATION”

ÜMMÜHAN TİBET: “ÜLKEMİZDE 2000’Lİ YILLARDAN SONRA UYGULANAN TEŞVİKLER SAYESİNDE ZEYTİN SEFERBERLİĞİ BAŞLATILDI. TUİK VERİLERİNE GÖRE BUNDAN 15 YIL ÖNCE 95 MİLYON OLAN ZEYTİN AĞACINDAN, BUGÜN 167 MİLYON ZEYTİN AĞACINA ULAŞTIK.”

ÜMMÜHAN TİBET: “OLIVE MOBILIZATION LAUNCHED IN OUR COUNTRY THROUGH THE INCENTIVES PROVIDED AFTER 2000s. WHILE, ACCORDING TO TURKSTAT DATA, WE USED TO HAVE 95 MILLION OLIVE TREES 15 YEARS AGO, TODAY IT HAS REACHED 167 MILLION.”

Nil Demirciler Neslihan Oruç

Uluslararası Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi (UZZK), zeytin ve zeytinyağı üreticilerinin oluşturdukları birlikler, dernekler, kooperatifler ile zeytin ve zeytinyağı ile ilgili araştırma ve eğitim kurumları, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelerek 2007 yılında oluşturdukları bir kuruluş. Zeytincilik sektörünün çatı kuruluşu olarak sorunların çözümü, zeytin ve zeytinyağının geniş halk kitleleri tarafından daha iyi tanınarak tüketiminin artırılması, mevzuatın düzenlenmesi gibi alanlarda çalışma yapan UZZK Başkanı Ümmühan Tibet’le sektörün durumu ve geleceği üzerine konuştuk.

► Ülkemizde zeytincilik nasıl başladı? Sektörün gelişim süreci nasıl seyretti?

Anadolu, bilindiği gibi zeytin ağacının anayurdu... Kadim ağaç, bu topraklardan fıstırarak tüm dünyaya yayılmış. Zeytin ağacının varlığının M.Ö 35.000’li yıllara dayandığını, tespit edilen yaprak fosillerinden öğreniyoruz. Ülkemiz, her daim bu ağacın yeşerdiği topraklar olmuş. Cumhuriyet dönemi başlarında, Ulu Önder Atatürk’ün talimatı ile yabancı zeytinlikler aşılatılarak büyük bir gelişim sağlanmış olmasına rağmen 1960’lı yıllardan sonra maalesef zeytin ağacı uzun süre unutulmuş.

► Bu süre zarfında dünyada nasıl bir gelişim gösterdi sektör?

Bizim zeytin ağacını unuttuğumuz bu sürede dünya, zeytin ağacını yeniden keşfetmiş. Uluslararası Zeytin Konseyi’nin (IOC) tanıtım çalışmaları sayesinde eskiden sadece Akdeniz havzasının geleneksel bir ağacı iken günümüzde Japonya’dan Suudi Arabistan çöllerine, Arjantin pampalarından Avustralya’nın uçsuz bucaksız ovalarına kadar 40’tan fazla ülkede zeytin tarımı yapılıyor.

National Olive and Olive Oil Council (UZZK) is an organization founded in 2007 when unions, associations, cooperatives consisting of olive and olive oil producers, research and education institutions related to olive and olive oil, professional chambers and non-governmental organizations came together. We talked to Ümmühan Tibet, President of UZZK which works for the solution of problems, increasing consumption of olive and olive oil by introducing them to the public and arranging the legislation as the umbrella organization of olive cultivation sector, about the status and future of the sector.

► How did olive cultivation start in our country? How was the development process of the sector?

As it is known, Anatolia is the homeland of the olive tree... This ancient tree spread all over the world springing out from these lands. We learn from the leaf fossils that its existence dates back to B.C. 35.000. Our country has always been the lands where this tree turned green. Although, at the start of Republican period, wild olive groves were grafted as instructed by the Great Leader Atatürk which lead to a great development, however, after 1960s the olive tree was unfortunately forgotten for a long time.

► How did the sector develop in the world in the meantime?

In the period when we forgot about the olive tree, the world rediscovered it. Thanks to the publicity activities of International Olive Council (IOC), nowadays there is olive cultivation in more than 40 countries from Japan to the deserts

► Türkiye’de zeytin ve zeytinyağının yeniden keşfi nasıl oldu?

Ülkemizde 2000’li yıllardan sonra uygulanan teşvikler sayesinde zeytin seferberliği başlatıldı. TUİK verilerine göre bundan 15 yıl önce 95 milyon olan zeytin ağacından, bugün 167 milyon zeytin ağacına ulaştık. Ülkemizde yaklaşık 830.000 hektarlık alanda zeytin yetiştiriciliği; Çanakkale, Bursa, Yalova, Balıkesir, Manisa, İzmir, Aydın, Muğla, Osmaniye, Mersin, Adana, Antalya, Hatay, Kahramanmaraş, Mardin, Urfa, Gaziantep, Kilis illerinde yapılıyor. Ayrıca ekonomik ölçekte olmasa bile Doğu ve Batı Karadeniz bölgelerinde de aile içi tüketimi karşılayacak düzeyde üretim yapılmaktadır.

► Teşvikler sektörü nasıl etkiledi?

Yeni dikilen zeytinliklerin yavaş yavaş meyve vermeye başlaması ile birlikte önceki yıllarda zeytin üretiminde görülen makas gittikçe daralmış ve üretimin sürekli olarak arttığı bir süreç yaşanmaya başlamıştır. 2010 yılından sonra üretimin düzenli olarak arttığı bir trend görüyoruz. Bu kapsamda 2012/2013 iş yılında 195.000 tonluk maksimum üretime ulaştık. Ancak ülkemiz son birkaç yıldan beri olumsuz hava koşullarının etkisi ile nispeten düşük zeytinyağı üretimi ile karşı karşıya gelmektedir. Şu anda, 167 milyon zeytin ağacı varlığı ile dünyanın ikinci büyük ülkesi durumuna gelmemize rağmen üretimimiz aynı oranda gelişmemektedir. Bu yıl da eylül ayında yaptığımız rekolte çalışması sonucunda üretimimizin 143.000 ton olacağı tahmin edilmiştir. Sofralık zeytin üretimi için ise 397.000 tonluk bir üretim beklemekteyiz. Söz konusu bu rakamlar ülkemizin hem iç tüketimine ve hem de markalı ambalajlı ihracatına yetecek düzeydedir.

► Dünyada zeytin konusunda rekabet ettiğimiz ülkelerin durumlarını değerlendirir misiniz?

Sofralık zeytinde ülkemiz iddialı bir konumdadır. Üretimde; İspanya başı çekerken ikincilik yarışı Türkiye ve Mısır arasında geçmektedir. Ancak üretimde dünya birincisi olduğumuzu gururla ifade edebiliriz. İspanya dünya zeytinyağı üretiminin %50’sinin üretildiği dev bir kapasiteye sahip... İtalya, Yunanistan, Portekiz ve diğer yetiştirici ülkeler ile birlikte Avrupa Birliği dünyada üretilen zeytinyağının %75’ini üretiyor ve tüketiyor. Uluslararası Zeytin Konseyi dünya zeytinyağı bilanço rakamlarına baktığımızda dünya zeytinyağı bilançosunda da üretimde benzer sapmalar görülmektedir. Özellikle İspanya’da 2011/2012 iş yılı üretimi 1.615.000 ton, 2012/2013 üretimi 618.200 ton, 2013/2014 üretimi 1.781.500 ton iken 2014/2015 iş yılı üretimi 835.000 ton olarak gerçekleşmiştir. Üretim miktarındaki bu dalgalanmaların nedenini zeytin ağacının alternansı ile açıklamak mümkün değildir. Üretim miktarındaki bu büyük makasın temel nedeni için iklim değişiklikleri ile zeytin hastalıkları ve zararlılarının olduğunu açıkça söyleyebiliriz.

► Zeytinyağı konusundaki tüketim eğilimlerini değerlendirir misiniz?

Avrupa Birliği üyesi ülkeler içerisinde en yüksek zeytinyağı tüketiminin kişi başına 16,3 kg ile Yunanistan’da olduğunu görüyoruz. Yunanistan’ı 10,4 kg’la İspanya ve 9,2 kg’la İtalya izlemekte. AB dışında kalan ülkelerdeki zeytinyağı tüketiminde ise 7 kg ile Suriye birinci görülmektedir. Ülkemizde ise zeytinyağı tüketimimiz halen 2 kg seviyelerinde olup bu miktar; Arnavutluk, Lübnan, Fas, Tunus,

Ümmühan Tibet

of Saudi Arabia, from Argentinian pampas to endless plains of Australia while it just used to be a traditional tree in Mediterranean basin in the past.

► How did rediscovery of olive and olive oil take place in Turkey?

An olive mobilization was initiated in Turkey thanks to the incentives provided after 2000s. While, according to TURKSTAT data, we used to have 95 million olive trees 15 years ago, today it has reached 167 million. In our country, olive is cultivated in Çanakkale, Bursa, Yalova, Balıkesir, Manisa, İzmir, Aydın, Muğla, Osmaniye, Mersin, Adana, Antalya, Hatay, Kahramanmaraş, Mardin, Urfa, Gaziantep and Kilis in an area of approximately 830.000 hectares. It is also cultivated in Eastern and Western Black Sea regions, although not at an economic scale, at a level to meet family consumption.

► How did the incentives affect the sector?

When new olive groves started to yield slowly, bottleneck faced in olive production in previous years was gradually overcome and a new process started, in which production increased continuously. After 2010, we see a regular increasing trend in production. In this scope, we reached a maximum production of 195.000 tons in 2012/2013 work year. However, our country has been facing relatively low olive oil production for a few years due to unfavourable weather conditions. Although we have now become the second largest country in the world with the existence of 167 million olive trees, our production does not improve at the same pace. As a result of the yield study we conducted in September this year, it was estimated that our production will be 143.000 tons. We

Ürdün, İsrail ve Libya'dan sonra gelmektedir. Zeytinyağı kullanım alışkanlığını fiyata endeksleyerek bakacak olursak hataya düşeriz. Özellikle İtalya, dünyaya kendini kabul ettirmiş bir ülke olarak zeytinyağının katma değerinden en iyi faydalanan ülke olarak öne çıkmaktadır. Bugün dünyanın neresine giderseniz gidin market raflarında birden fazla İtalyan zeytinyağı markasını görmeniz mümkündür. İtalya bu başarısını zeytinyağı ile gastronomiyi çok iyi harmanlayarak dünyaya pazarlamasına borçludur.

► **Ülkemizde zeytin ve zeytinyağı ile ilgili sorunlar nelerdir sizce?**

Ülkemiz zeytin ve zeytinyağı sektörünün en önemli sorunlarından birisi açıkta satılan, kontrolsüz, çoğu zaman kalitesiz ve taşışlı tüketimin yüksek olmasıdır. Tüketicimiz maalesef birçok yanlışın doğru olduğunu zannediyor. Söz gelimi “köylüden” aldığı hakiki sızma zeytinyağı aldığını, marketlerde satılan ürünlerin ise fabrikasyon olduğunu ve kalitesini kaybettiğini düşünüyor. Tamamen şehir efsanesi... Ülkemizde zorunlu yürürlükte olan zeytinyağı mevzuatı AB ile uyumludur ve zeytinyağının kalite ve saflığını belirlemek için 20 civarında parametrenin ölçülmesi gerekir. Bu ölçümlerlerin sonuçları doğrultusunda söz konusu zeytinyağının natürel sızma, riviera veya gıda olarak tüketime uygun olup olmadığı saptanırken içerisinde %1 bile ayçiçek yağı ya da başka bir yağ bulaşığı olsa tespit edilebilir. Yol kenarlarında, berberde, kasapta satılan zeytinyağını alan tüketici hem sağlığını risk altında bırakır ve hem de Türk zeytinyağı sektörünün gelişimine istemeden de

expect table olive production to be 397.000 tons. These figures are at a level that will be sufficient for both domestic consumption and branded and packaged export of our country.

► **Could you please evaluate the status of the countries in the world with which we compete in olive sector?**

Our country has an aspiring position in table olives sector. Spain ranks the first in production and Turkey and Egypt are competing for the second place. However, we can proudly say that were rank the first in the world in terms of consumption. Spain has a huge capacity that produces 50% of the olive oil in the world... The European Union together with Italy, Greece, Portugal and other producer countries produce and consume 75% of the olive oil in the world. When world's olive oil balance sheet figures of International Olive Council are considered, similar deviations are observed in production. Especially in Spain, while 2011/2012 production was 1.615.000 tons, 2012/2013 production was 618.200 tons and 2013/2014 production 1.781.500 tons, 2014/2015 production was 835.000 tons. Reason for these fluctuations in the production amount cannot be explained with alternance of olive tree. Main reason of this constriction in the production amount could be clearly listed as changes in the climate and olive diseases and pests.

► **Could you please evaluate the consumption trends of olive oil?**

The highest olive oil consumption in the European Union countries belongs to Greece with 16.3 kg per capita. Greece is followed by Spain with 10.4 kg and Italy with 9.2 kg. Outside EU countries, Syria ranks the first in olive oil consumption with 7 kg. In our country, olive oil consumption is still around 2 kg and this amount follows Albania, Lebanon, Morocco, Tunisia, Jordan, Israel and Libya. It would be a mistake to index the habit of olive oil use to price. Especially Italy is prominent as a country using the added value of olive oil the best as a country recognized in the world in this regard. Nowadays, it is possible to see more than one Italian olive oil brand on market shelves all over the world. Italy owes this success to marketing its olive oil to the world by blending it with gastronomy very well.

► **What do you think are the problems in our country regarding olive and olive oil?**

One of the most important problems of olive and olive oil sector in our country is high consumption of olive oils that are not packaged, are uncontrolled and mostly of poor quality and adulterated. Unfortunately, our consumers think many mistakes are actually correct. For instance, they think it is genuine extra-virgin olive oil when they buy it from “villagers” but those sold in supermarkets are fabrication and lose their quality. It is totally urban legend... Olive oil legislation enforced in our country is in compliance with the EU and around 20 parameters must be measured to determine the quality and purity of olive oil. As a result of these measurements, if that olive oil is natural, extra-virgin, riviera or consumable as food is determined and even if there is just 1% of sunflower seed oil or another oil in it, this is easily detected. Consumers buying olive oil sold on road sides, barbers and butchers both put consumer health at risk and prevent, although not deliberately, the development of Turkish olive oil sector. Also, they do not have any

olsa engel olmuş olur. Ayrıca satın aldığı zeytinyağından memnun kalmazsa hiçbir yasal hakkı yoktur. Bu nedenle, mutlaka markalı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'ndan İşletme Kayıt Numarası alınmış zeytinyağı kullanmalarını öneriyorum. UZZK olarak bizim “Beyaz Liste” olarak tanımladığımız Kalite Kontrol Programı'na dâhil olan markalarımız var. Tüketicilerimize, bu markaları kullanmalarını ve en küçük bir şikâyetleri olduğunda bize başvurmalarını tavsiye ederim.

► **UZZK'ın zeytin ve zeytinyağı konusundaki çalışmalarını anlatır mısınız?**

Zeytin ve zeytinyağı ekonomik değer zincirinin oluşturulması konusunda, öncelikle iç tüketimin artırılarak, arz ve talep dengesinin kurulması ve üretimin sürekliliğinin sağlanması çok büyük önem arz ettiğinden iç tanıtıma öncelik veriyoruz. Diğer taraftan markalı, ambalajlı kaliteli Türk zeytin ve zeytinyağlarının dünya marketlerinde yer alması için ihracattaki sürekliliğin önemli olduğunu bildiğimizden ihracatçımızın rekabet gücünün artırılması için desteklemelerin daha gerçekçi olması için çalışıyoruz.

► **Sektör sorunlarının çözümüne ilişkin önerileriniz nelerdir?**

Sektörümüzün sorunlarının çözümü konusunda, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından TÜSSİDE'ye yaptırılan kümelenme projesi kapsamında yaklaşık bir yıldan beri sektörel olarak çalışıyoruz. Sorunlarımız ve önceliklerimiz bu çalışmalar çerçevesinde belirlendi ve 25 Kasım 2015 tarihinde İzmir'de yapılan bir çalıştay ile kamuoyunun bilgilerine sunuldu. Bu çerçevede; kalite, tüketim, ihracat, yetiştiricilik, taktit ve taşış gibi başlıklar altında tespit edilen sorunlarımızı, birer birer çözmeye başlayacağız.

legal rights in case they are not satisfied with the olive oil they buy. Therefore, I definitely recommend they use branded olive oil that has enterprise registry number from the Ministry of Food, Agriculture and Livestock. As UZZK, we have brands included in the Quality Control Programme that we define as “White List”. I recommend consumers to prefer these brands and apply to us when they have any complaints.

► **Could please tell us the work of UZZK for olive and olive oil?**

We attach importance to domestic publicity since establishing supply-demand balance by firstly increasing domestic consumption and ensuring sustainability in production is quite important to create economic value chain for olive and olive oil. On the other hand, we are working to make supports more realistic for increasing competitiveness of our exporters since we know continuity in export is very important for branded, packaged and quality Turkish olives and olive oil to be included in the world markets.

► **What are your suggestions for the solution of sector problems?**

In the scope of the clustering project carried out by TÜSSİDE (Turkish Institute of Management Sciences) upon the request of the Ministry of Food, Agriculture and Livestock for the solution of the sector problems, we have been working on a sectoral basis for approximately one year. Our problems and priorities were determined in the framework of these works and were presented to the public in a workshop organized on 25 November 2015 in İzmir. In this framework, we will start solving our problems one by one under headings such as quality, consumption, export, cultivation, imitation and adulteration.

TÜRKİYE ZEYTİNCİLİĞİNDE GELECEĞE YÖNELİK YAPILMASI GEREKENLER

WHAT SHOULD BE DONE FOR THE FUTURE
OF TURKISH OLIVE INDUSTRY

Doc. Dr. Mücahit Taha ÖZKAYA
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bölümü
Ankara University Faculty of Agriculture

Üç bin yıl ömre sahip zeytin ağacının anavatanı üzerinde yer alan ülkemiz yaklaşık 850 bin hektar alanda 167 milyon ağaç varlığı, 180-200 bin ton zeytinyağı ve 400-450 bin ton sofralık zeytin üretimi ile dünya zeytinliğinde İspanya, İtalya, Yunanistan ve Tunus ile beraber ilk beşi paylaşmaktadır. Oysa dünya zeytinyağı üretimi yaklaşık 3 milyon ton, sofralık zeytin üretimi ise yaklaşık 2,5 milyon tondur. Sırnak'tan başlayan zeytin ağacı varlığımız Güneydoğu, Akdeniz, Ege, Marmara ve Karadeniz bölgelerini takip edip Artvin'de son bulurken toplam 35 ilde yetişebilmektedir. Dünyanın en önemli siyah sofralık üreticisi ve tüketicisi olmamıza rağmen zeytinyağı üretim ve tüketiminde arzu edilen seviyelere ulaşamamıştır. Bunun birçok nedeni olmakla birlikte en önemli nedenlerinden biri verim ve kalite nedeniyle tüketimin üretilen verilerde sıkışıp kalmasıdır. Zeytinyağının sağlık değeri anlaşıldıkça tüketimi arttı ve kişi başı yaklaşık 2 kg'a ulaştı. Oysa Yunanistan'da bu miktar 21 kg civarındadır. Ülkemizin maalesef ithalata karşılamak zorunda olduğu bir bitkisel yağ açığı bulunmaktadır. Zeytinyağı üretimi ve tüketiminin artması ile daha sağlıklı bir neslin yetişmesi sağlanmış olacaktır. Zeytin ve zeytinyağı tüketimi arttıkça insanlar daha sağlıklı olacaktır. Devletin sağlık giderleri azalacaktır.

Our country, located on the homeland of the olive tree with a lifetime of three thousand years, ranks in the first five around the world olive industry together with Spain, Italy, Greece and Tunisia with its 167 million trees on an area of around 850 thousand ha and production of 180-200 thousand tons olive oil and 400-450 thousand tons table olive. However, olive oil production in the world is around 3 million tons while table olive production is around 2.5 million tons. Our olive tree presence starts in Sırnak and is followed by South-eastern, Mediterranean, Aegean, Marmara and Black Sea regions and ends in Artvin; it can be cultivated in 35 provinces in total. Although we are the most important black table olive producer and consumer in the world, we could not reach desired levels in olive oil production and consumption. While there are many reasons for it, one of the most important is that consumption is stuck in the place where production is performed due to yield and quality reasons. Consumption of olive oil increased as its importance for health was understood and it reached approximately 2 kg per capita. However, this amount is around 21 kg in Greece. Unfortunately, our country has a vegetable oil deficit that must be filled with import. A healthier generation will be ensured when olive oil production and consumption increases. Healthcare costs of the government will decrease when olive and olive oil consumption increases since people will be healthier.

SERTİFİKALI FIDANLARLA ÜRETİM ARTTI

Ülkemizde bahçeden sofraya bir kalite sorunu bulunmaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden zeytin ve zeytinyağı ile uğraşanların kalite konusunda yurtiçi ve yurtdışında yapılan Ar-Ge çalışmalarından geç haberinin olması veya hiç haberinin olmamasıdır. Dünyada zeytin ve zeytinyağında kaliteye dikkat çeken ülkeler ithalat yapan yani tüketiciler olmuştur. Bu nedenle tüketici kaliteyi öğrendikçe ve talep ettikçe üretim de buna bağlı olarak kaliteyi artırmak zorunda kalacaktır.

Ülkemizde 2004 yılında başlayan ancak 2006 yılında artan destek miktarı ile dikkati çeken sertifikalı fidanlar ile bahçe tesisi uygulaması sayesinde zeytin ağacı varlığımız %70 oranında artmıştır. Ancak TBMM Araştırma Komisyonu 2008 raporunda belirttiği gibi belli bir plan ve program çerçevesinde yürütülmüş olsaydı, iklim, toprak, çeşit, tozlayıcı gibi birçok faktör açısından destekler doğru yere gitmiş olacak ve beklenen verim ve kaliteye ulaşılmış olunacaktı.

Dünyada zeytin özellikle de zeytinyağına olan ilgi zeytin meyvesinin sağlık değeri anlaşıldıkça ve tıp alanında yapılan çalışmalar ile mucize ilaç olarak görülmeye başlandıktan sonra artmaktadır. Bu da özellikle güney yarımkürede daha kontrollü ve planlı yeni zeytinliklerin oluşmasına neden olmaktadır. Bunu dikkate alarak ülkemizde mevcut tarım alanları içinde diğer tarım ürünlerinin yerini almadan, ovaya ve taban araziye girmeden, iklimin (sıcaklık, rüzgâr, yağış gibi) zorlamayacağı alanlarda zeytinciliği teşvik etmemiz gerekmektedir. Ancak bu teşvikler kalite odaklı projelere verilmelidir.

TBMM Araştırma Komisyonu 2008 raporunda da belirtildiği gibi kalite hedefli üretim yapan butik zeytin ve zeytinyağı üreticilerine ilişkin çalışmaların yapılması ve bunların özellikle pazarlama konusunda kümelenmesinin teşvik edilmesi gerekmektedir.

ÜRETİM ÇEŞİTLENMELİ

Ülkemiz dünyanın en büyük siyah sofralık zeytin üreticisi ve tüketicisi olduğu halde sadece zeytin, tuz ve sudan oluşan üretim bileşenlerinin ne kadar sağlıklı olduğunu anlatamadığı için ihracatta istenilen yere ulaşamamıştır. Zeytinle ilk tanışan pazarlar bile

PRODUCTION INCREASED THROUGH CERTIFIED SAPLINGS

In our country, there is a quality problem from field to fork. One of the most important reasons is that those who are active in olive and olive oil sector hear R&D studies within the country and abroad late or do not hear them at all. Countries drawing attention to quality in olive and olive oil in the world are importers, that is to say consumers. Therefore, it will be a requirement to enhance the quality in production as consumers learn about quality and demand it.

Our olive tree presence increased 70% thanks to horticultural enterprise practices using certified saplings first introduced in 2004 in our country but support for which increased in 2006. However, as indicated in Turkish Grand National Assembly Research Commission's 2008 report, if it was carried out in the framework of a plan and programme, support would have accessed proper places in terms of many factors such as climate, soil, varieties, pollinator etc. and expected yield and quality would have been achieved.

Interest in olive and especially olive oil in the world increases since it is now being regarded as a miracle drug as the importance of olive for health is understood and studies are conducted in medicine. This leads to establishment of more controlled and planned olive groves especially in the southern hemisphere. Taking this into account, olive cultivation must be encouraged in existing agricultural lands in our country without replacing other agricultural products, without entering plains and bottom lands and in areas where climate will not be harsh (temperature, wind, rainfall etc.). However, these incentives must be provided for quality-oriented projects.

As indicated in Turkish Grand National Assembly Research Commission's 2008 report, works must be carried out for boutique olive and olive oil producers adopting a quality-oriented approach and their clustering especially for marketing must be encouraged.

PRODUCTION MUST BE DIVERSIFIED

Although our country is the biggest black table olive producer and consumer in the world, it has not reached the desired level in export since it cannot demonstrate that production components consisting only of olive, salt and water is actually very healthy. Even the markets newly acquainted with olive prefer table olives produced with

Gemlik tipi zeytin işleme yöntemi ile elde edilmiş sofralık zeytin yerine Kalamata, Kaliforniya ve İspanyol tipi zeytin işleme teknikleri ile üretilmiş sofralık zeytinlerle tanışmaktadırlar. Bu nedenle kendi zeytin çeşitlerimizden üretilmiş zeytin ve zeytinyağlarının üretim ve tanıtımının yapılmasında fayda vardır.

Sofralık zeytin ve zeytinyağı üretiminde kalite bahçeden sofraya devam eder. Tüketici bilincine bağlı olarak kalite ön plana çıkmaktadır. Büyük oranda iç tüketime konu olan sofralık zeytinde ambalajlı ve markalı üretimin artması ile daha kontrol edilebilir duruma gelmektedir. Ancak zeytinyağında üreticiden tüketiciye zincirin halkalarında halen kalitenin gerçekte ne olduğu veya ne olması gerektiği tam olarak bilinmemektedir. Ancak zeytinyağında kalite kriterleri ve kaliteyi etkileyen faktörler hakkında sektörün bilgilene-meye başlaması ve uygulanması 10 yıllık bir geçmişe sahiptir. Asitliğe göre sınıflandırılan zeytinyağı artık organoleptik (duyusal) özelliklerine göre sınıflandırılmaya başlandı.

DIŞ PAZARIN TALEPLERİ KARŞILANMALI

Ülkemiz zeytinciliğinde sofralık zeytin için iç pazar en belirleyici unsurdur. Ancak dış pazarın taleplerine uygun üretim modelleri geliştirilmelidir. Bu modellerde yerel zeytin çeşitlerimizin yeşil, pembe veya siyah olum safhalarında dış pazarın ihtiyacı olan ürünleri elde etmek gerekmektedir. Ancak bunlar taklit değil özgün olmalıdır. Tabii ki tanıtım da burada büyük önem taşımaktadır. Ülkemizin zeytinyağı sektöründe hem İspanya gibi yoğun üretim hem de İtalya gibi katma değeri yüksek kaliteli üretimi hedeflemelidir. Bunun için yerel çeşitleri ön plana çıkaracak bir üretim planlaması yapılması gerekmektedir. Yerel çeşitlerinin üstün özellikleri ile zayıf yanlarının belirlenmesi ve bunun ıslah edilerek daha kaliteli ve verimli üretim yollarının açılması sağlanmalı ve teşvik edilmelidir. Katma değeri yüksek, kaliteli üretim yerel üreticinin kalkınmasının yolunu açacaktır. Ancak bunun için yerel lezzetlerden oluşan ürünlerin hem iç hem de dış pazarda değerini bulabilmesi için tanıtım faaliyetlerinin desteklenmesi ve üretim ve/veya pazarlamada kümelenmelerin teşvik edilmesi gerekmektedir. Sağlık değeri en yüksek ürünlerden biri olan zeytinyağının değeri sürekli olarak artacağı için, üretim arttıkça tüketimi artacaktır.

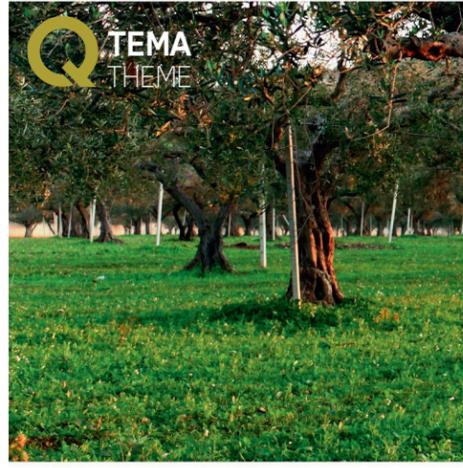
Kalamata, California and Spanish type processing techniques instead of those produced with Gemlik type processing method. Therefore, production and publicity of olives and olive oils produced with our own olive varieties would be useful.

Quality continues from field to fork in table olive and olive oil production. Quality comes to forefront depending on the awareness of consumers. Table olive, which is mostly consumed domestically, becomes more controllable when packaged and branded production is increased. However, what quality actually is or what it should be is still unknown in the links of the chain from producer to consumer of olive oil. The industry has started acquiring and applying information on quality criteria and factors affecting quality criteria in olive oil for the last 10 years. While olive oil used to be classified based on its acidity, it is now classified according to its organoleptic (sensory) characteristics.

DEMANDS OF FOREIGN MARKET MUST BE MET

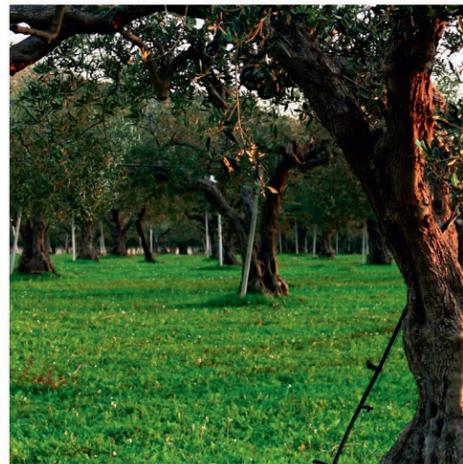
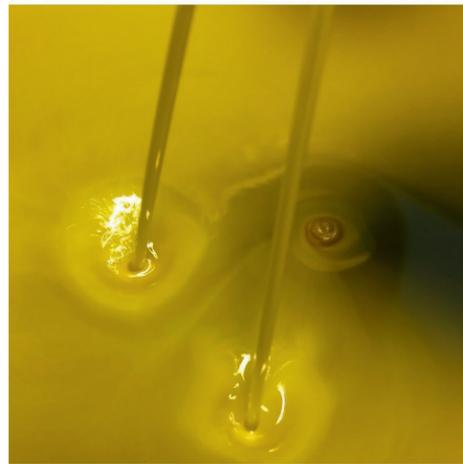
Domestic market is the most important determinant for table olive sector in our country. However, production models in compliance with the demands of foreign market must be developed. At the maturing stage of green, pink and black olives, products needed by the foreign market must be obtained with these models. But they must be authentic rather than imitation. Of course, publicity is very important in this regard.

Both intensive production like Spain's and high added-value production like Italy's must be targeted in olive oil sector in our country. For this, production should be planned by highlighting local varieties. Identification of superior characteristics and weaknesses of local varieties and paving the way for better quality and productive production methods by improving it must be ensured and encouraged. High added-value and good quality production will pave the way for the development of local producers. However, publicity activities must be supported and clustering in production and/or marketing must be encouraged so that products with local taste find their value in both domestic and foreign market. Since the value of olive oil, one of the products with the highest health value, will continuously increase, its consumption will also increase as production increases.

ACAR ZEYTİNCİLİK, TKDK DESTEĞİ İLE BÜYÜYOR

ACAR ZEYTİNCİLİK GROWS WITH ARDSI SUPPORT

TR **A**car Zeytincilik, TKDK'dan aldığı destekle 2006 yılında kuruldu. Şirketin sahibi Yahya Acar, alınan destekle işletmesini büyüttü ve sektörde söz sahibi haline geldi. Yurtdışına da ihracat yapmaya başlayan Acar, işletmesi ve hedefleri üzerine sorularımızı yanıtladı.

► İşletmenizin kuruluş sürecinizi anlatır mısınız?

Bizim aileden zeytinliklerimiz vardı ama bu işi yapmıyorduk. İlk 2006 yılında Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı ile sektöre girdik. İlk binamızı bu destekle açtık. Bir tane de makina aldık. Ondan sonra yavaş yavaş tesisi büyüttük. Kendi imkânlarımızla inşaat kısmını tamamladık. 2013'te TKDK'nın destek programları açıklanınca biz de başvurduk. Makina parkuru için de IPARD'a göz diktik. Sağ olsunlar TKDK'da çalışan arkadaşlar ekonomiye katkı sağlayacak işleri çok iyi biliyorlar. Onların katkılarıyla bugünlere geldik.

► Kuruluşunuzdan bu yana işletmenizin ticari ağı nasıl gelişti?

İlk zamanlarda yıllık 150 ton zeytinyağı çıkarıyorduk. Ama şimdi günlük 10, 15 ton zeytinyağı üretimi var sezon başlangıcı olmasına rağmen. Bu çok büyük bir üretim demek... Geçmiş yıllarda kaliteli üretim de yoktu. Şimdi teknoloji de çok gelişti. Biz de bu teknolojiyi kullanıyoruz. Hep yatırım yaptık, şimdi sonuçlarını alıyoruz, çok memnunuz.

► Yurtiçi ve yurtdışı hedeflerinizi paylaşır mısınız?

Hedefim tamamen yurt içi değil, yurt dışı... Türkiye içine herkes veriyor ama bu malı ben üretiyorsam, benim hedefim bu malı yurtdışındaki bir ülkede rafa koymak. Bunu da yakaladık, 3 senedir adım attık. Daha da hızlı şekilde ilerleyeceğiz.

► Ürünlerinizi yurtdışına göndermeye nasıl başladınız?

Suudi Arabistan'la daha önce hac, umre organizasyonu yaptığım için bağlantım vardı. 2006'da Suudi Arabistan'da hac ve umrecilerin yemek ihtiyacını karşılamak üzere yemek firmaları kuruldu. Bizi de tanıdıkları için zeytinyağı istediler. Buraya geldiler, ürünlerimizi ikram ettik, beğendiler. Bu şekilde Suudi Arabistan'a ürünlerimizi ihraç etmeye başladık. Hedefimiz 100 ton zeytinyağını Suudi Arabistan'a göndermek...

► Zeytincilik faaliyetleri bu topraklarda çok eskilere dayanıyor ama Türkiye'nin dünyada bu alanda söz sahibi olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet düşünüyorum. Hatta birinci sıraya da oturacağımızı düşünüyorum, çünkü alanımız çok büyük. Hepsini kullanılmıyor, dikime devam edilmesi lazım. Devletimiz o günkü şartlarda müthiş işler gerçekleştirdi. Fidan dikiminde destekleme sağladı. Bu desteklerden dolayı çok büyük kazanç elde edildi.

EN **A**car Zeytincilik was established in 2006 with ARDSI support. Yahya Acar, owner of the company, expanded the enterprise with the support and became prominent in the sector. Acar, who also started exporting abroad, answered our questions on his enterprise and targets.

► Could you please describe the process of establishing your enterprise?

We had olive groves in the family; however, we did not do this business. We first entered the sector with Rural Development Investments Support Programme in 2006. We opened our first building with this support. We also purchased a machine. Then, we extended the facility gradually. We completed the construction using our own means. We applied in 2013 when support programmes of ARDSI were announced. We set our eyes on IPARD also for the machinery park. I am thankful to ARDSI personnel as they have very good knowledge of what will contribute to economy. We have arrived today through their contributions.

► How has the commercial network of your enterprise developed since your establishment?

At first, we used to produce 150 tons of olive oil. But now we produce 10 to 15 tons of olive oil although the season has just started. This means a large-scale production... In the past, there was no good quality production either. Now technology also advanced quite a lot. We also use this technology. We have always invested; now, we see the results and are very happy.

► Could you share your targets both at domestic level and abroad?

My targets do not only focus on domestic level, also abroad... Everyone already sells within Turkey but when I produce, my aim is to put my goods on a shelf abroad. I achieved this; we have taken steps for the last 3 years. Now, we will progress even faster.

► How did you start sending your products abroad?

I had links in Saudi Arabia since I used to organize hajj and umrah. In 2006, food companies were established in Saudi Arabia to meet the needs of people coming for hajj and umrah. They requested olive oil from us since they knew us. They came here. We served our products and they liked them. This is how we started to export to Saudi Arabia. Our target is to send 100 tons of olive oil to Saudi Arabia...

► Olive oil production activities have quite a long history on these lands but do you think Turkey is prominent in the world in this regard?

Yes, I think so. I even think we will rank the first since we have a large area. Not all of this area is used. We need to continue planting. Our state has worked remarkably under the conditions of those days. It provided support for planting saplings. Great profit was made thanks to these supports.

Yahya Acar

► **Peki, teknolojik alt yapı olarak ne durumda sektör?**

Teknolojik olarak, İtalyanları, İspanyolları yakaladık. Benim kullandığım makina, bugün İtalyan makina ile eş değerde. Fabrikayı kurarken bayağı bir araştırma yaptım. Hep yerli makinalarla iyi çalışmadığını söylediler ama bugüne baktığımızda yabancı ülkeleri yakaladık. İki yerli makinam var ve yüzde 80 gibi yüksek kapasiteyle çalışıyorlar.

► **Zeytincilik faaliyetine girecekler için önerileriniz nedir?**

Fabrika anlamında, bu tür işletmeler ürünün olduğu yerlerde olmalı, ürünün yetiştiği yere uzak olmamalı ilk olarak. Kaliteli zeytinyağı için bu şart. İkincisi kabiliyetli, ehil insanlarla çalışılmalı.

► **Üreticiye destek verilmesi sektörü nasıl etkiliyor?**

Ürün için desteklemeler devam etmeli. Boş alanlarımız çok, çiftçiye, üreticiye destek verilmeli. Dikime devam edilmeli. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı önceki yıllarda, zeytin dikim alanlarına, sertifikalı zeytin dikenlere 250 TL destek vermişti. O zamanlar çok dikim yapıldı. Sonra biraz yavaşladı. Bu sene yine hızlandı çünkü zeytinyağı kazançlı bir iş. Destekler devam etmeli.

► **TKDK'nın desteği ile sektörde önemli bir noktaya geldiniz. Bu desteklerin oransal olarak sektöre katkısı nedir sizce?**

Ben işletmem için yüzde 50 hibe aldım ama o yüzde 50 destek; işletmenin büyümesi, işin hızlanması açısından çok önemli. Eğer ben o desteği almasaydım ikinci makinayı alamazdım. Parasal olarak yüzde 50 ama o miktarın sağladığı katkı yüzde 50'den fazla.

► **What is the situation of the sector in terms of technological infrastructure?**

We have caught up with the Italians and Spanish technologically. Machinery I use is equivalent to Italian machinery. I made a great deal of research when I established the factory. They always said local machinery did not perform well; however, when we look today we have caught up with foreign countries. I have two local machinery operating with a high capacity: 80%.

► **What are your suggestions for those to start olive production activities?**

First of all, in terms of the factories, such enterprises must be located in where the product is; they must not be far from the place product is grown. This is a must for good quality olive oil. Secondly, the work should be carried out with competent people.

► **How does the support provided for producers affect the sector?**

Product support must continue. We have a lot of free space; support must be given to farmers and producers. Cultivation must be sustained. Ministry of Food, Agriculture and Livestock provided 250 TL support for olive cultivation fields and to those cultivating certified olives in previous years. Many cultivation activities were performed at that time. Then it slowed down a little bit. This year it speeded up again since olive oil production is a profitable business. Supports must continue.

► **İşletmenizde kaç kişiye istihdam sağlıyorsunuz?**

Sezon başında 10 kişi ile başlıyoruz, işler yoğunlaştıkça sayı 20'ye kadar çıkıyor. Ayrıca köylerde çalıştığımız insanlar var. Dolaylı olarak katkı sağladığımız insan sayısı çok daha fazla.

► **TKDK'nın ilklerini gerçekleştiren bir işletmesiniz. İkinci proje desteğini ilk siz aldınız. Ödeme talep paketini ilk siz sundunuz. Kurumla işbirliğinizi anlatır mısınız?**

TKDK'yla işbirliği yapan ilk yatırımcılardan biriyim. Destek ilk açıklandığında hemen projeyi sundum. TKDK'dan arkadaşlar geldi, seminerler verdi. Köylerde dolaştılar. Tanıtım toplantıları yapıldı, katıldım hepsine. Bilgi aldım. TKDK'da herkes işi çok iyi biliyor. Ben de faydalandım bu durumdan.

► **Toplamda ne kadar hibe aldınız?**

300 bin avroya yaklaştı aldığım hibe.

► **TKDK ne kadarlık bir yatırıma vesile oldu? Siz ne kadarlık yatırım yaptınız?**

Ben 1,5 milyon TL'nin üzerinde yatırım yaptım. TKDK'nın 300 bin avroluk desteği var ama bu 1,5 milyon TL'lik yatırıma vesile oldu. TKDK olmasaydı; mesela şişeleme makinası alacaktım ama daha düşük teknolojiye sahip olamı alabilecektim. Ya da dolun, kapak takma, sıkma, etiketleme gibi işler için makina alamayacaktım. Elle yapılıyordu bu işler. Bu da üretimi, kaliteyi aşağı çekecekti. İş kaybı, zaman kaybı yaşanacaktı. Ama bu destekle tam otomatik makinalara sahip oldum. Üretim ve kalite arttı. Yatırıma önümüzdeki yıl güneş enerjisi ile devam edeceğim. Bunun da desteğini kurumdan almak için adım attım.

► **You have gained an important position in the sector through ARDSI support. What do you think is the contribution of this support to the sector in percentages?**

I received 50% support for my enterprise; that support is very important for the growth of the enterprise and acceleration of the works. I would not be able to buy the second machine if it weren't for that support. The monetary support is 50% but its contribution is more than 50%.

► **How many people are employed in your enterprise?**

We start with 10 people at the beginning of the season and it goes up to 20 as we get busier. There are also people in the villages with whom we work. Number of people we contribute to indirectly is a lot higher.

► **You are an enterprise that broke new grounds in ARDSI. You were the first to receive the second project support. You were the first to submit a payment claim package. Could you please describe your cooperation with the Institution?**

I am one of the first investors cooperating with ARDSI. I submitted the project as soon as the support was announced. People from ARDSI came and gave seminars. They visited the villages. Publicity meetings were organized. I participated in all of them. I received information. Everyone in ARDSI is competent in their jobs. I benefited from this.

► **How much grant have you received in total?**

It is almost 300 thousand Euros.

► **How much investment did ARDSI contribute to? How much investment have you made?**

I invested more than 1.5 million TL. ARDSI provided 300 thousand Euro support; however, it contributed to an investment of 1.5 million TL. If it were not for ARDSI, for instance, I could buy a bottling machine but a low-tech version. Or I would not be able to buy machinery for filling, trapping, pressing, labelling etc. These would be done manually. This would decrease the quality. It would lead to loss of labour and time. But, with this support I had fully automatic machinery. Production and quality increased. I will continue my investment with solar energy next year. I applied to Institution to receive support for it.

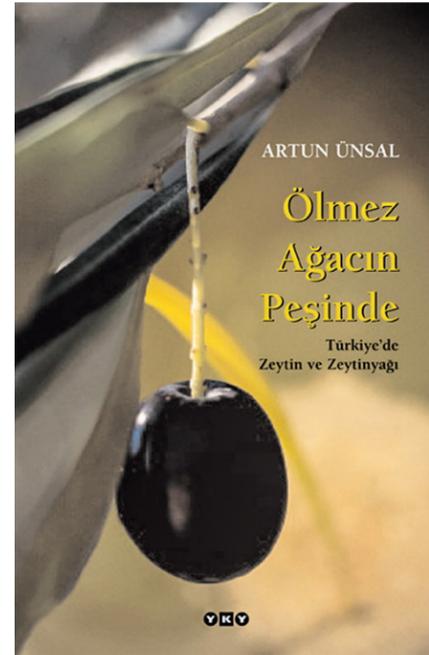

ÖLMEZ AĞACIN PEŞİNDE TÜRKİYE'DE ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI AFTER THE IMMORTAL TREE OLIVE AND OLIVE OIL IN TURKEY

TR Artun Ünsal birincisi; Anadolu için birer kültürel zenginlik olan zeytin ve zeytinyağını ön plana çıkarmak, korumak ve geliştirmek, ikincisi; dünyanın en iyi beş zeytinyağından birinin Türkiye'de üretilmesine rağmen onun neden yeterince ilgi görmediğini, az tüketildiğini araştırmak kaygısıyla 'Ölmez Ağacın Peşinde'yi yazdığını söyler. Zeytinin dört bin yıla yakın bir tarihi vardır. Anadolu'da yüzyıllardır zeytinyağı üreticiliği yapılmasına karşın konuyla ilgili Türkçe kaynak azdır. Artun Ünsal bir de bu açığı kapatmak, hiç olmazsa aynı alanla ilgili çalışmaların çoğalmasına önayak olmak için 'Ölmez Ağacın Peşinde'de kutsal kitaplardan bilimsel araştırmalara, fabrikalardan tarlalara kadar geniş bir alanı tarar, zeytinle ilgili ulaşabildiği her şeye titizlikle eğilmeye çalışır. 'Ölmez Ağacın Peşinde' için yalnızca teorik bir kitaptır diyemeyiz. Artun Ünsal zeytin üretimi yapılan Tekirdağ, İzmit, Çanakkale, Muğla, Antalya, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Zonguldak ve Artvin gibi birçok şehre giderek 'Zeytin nasıl üretilir?', Üretiminde dikkat edilen hususlar nelerdir?, Zeytinyağı çıkarılırken hangi yöntemler kullanılır?' sorularına yanıt arar. Bunlarla da kalmaz, lokanta ve evlerde zeytinyağının hangi yemekler yapılırken, nasıl kullanıldığını da araştırır. Bu şekilde diyebiliriz ki 'Ölmez Ağacın Peşinde'de yalnızca zeytin ve zeytinyağı hakkında yapılmış bilimsel bir araştırmayı değil Artun Ünsal'ın onlara dönük yoğun ilgi ve sevdasını da okuruz.

EN Artun Ünsal says that he wrote the book 'After the Immortal Tree' with the aim of, first of all, bringing olive and olive oil each of which is the cultural richness of Anatolia to the forefront, preserving and improving them and then, searching for reasons why olive oil is not sufficiently being paid attention to and why it is consumed less even though one of the top five olive oil varieties is produced in Turkey. Olive dates back to approximately four thousand years. Although olive oil has been produced in Anatolia for many centuries, there are only a few related sources in Turkish. With the aim of filling this gap and taking the lead in increasing the number of related works in this field at least, Artun Ünsal includes a wide range of areas from holy books to scientific researches and from factories to fields and tries to focus on everything available related to olive in detail in his book 'After the Immortal Tree'. We cannot say that 'After the Immortal Tree' is only a theoretical book. Artun Ünsal goes to many provinces where olive production is practised such as Tekirdağ, İzmit, Çanakkale, Muğla, Antalya, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Zonguldak and Artvin and searches for the answers of these questions: 'How are olives produced?, What are the issues to take into account in olive production?, What kind of methods are used to extract olive oil?'. Moreover, he continues to search for the ways for using olive oil, including how and in which dishes it is used in restaurants and houses. Therefore, we can say that 'After the Immortal Tree' presents not only a scientific research on olive and olive oil but also the deep interest and love of Artun Ünsal for these products.

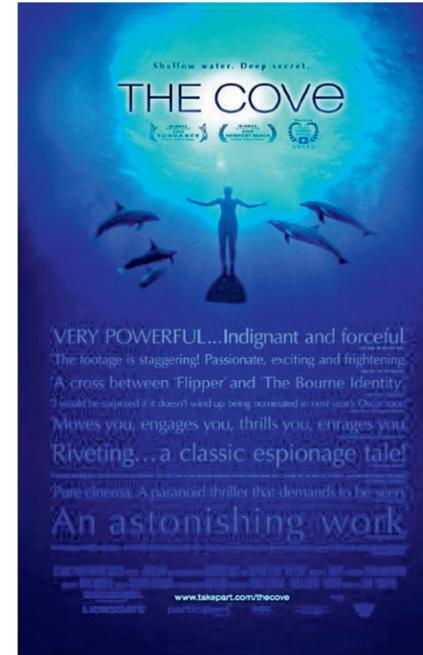
ARTUN ÜNSAL

TR
8. baskı, 2011
Yapı Kredi Yayınları
281 sayfa
EN
8th edition, 2011
Yapı Kredi Publications
281 pages

KOY THE COVE

TR
Yapımı: 2009, ABD
Tür: Belgesel film
Süre: 1 saat 34 dakika
Yönetmen: Louie Psihoyos
Oyuncular: Louie Psihoyos, Simon Hutchins, Richard O'Barry
Senaryo: Mark Monroe
Yapımcı: Paula DuPré Pesmen, Fisher Stevens

EN
Production: 2009, ABD
Type: Documentary film
Duration: 1 hour 34 minutes
Director: Louie Psihoyos
Cast: Louie Psihoyos, Simon Hutchins, Richard O'Barry
Script: Mark Monroe
Producer: Paula DuPré Pesmen, Fisher Stevens

TR Ric O'Barry bir zamanların efsane dizisi Flipper (1996) için beş adet yunus balığının eğitimciliğini yapar. Bu deneyiminden çıkardığı sonuç: Yunus balıkları kesinlikle esaret altında tutulmamalıdır. Esaret yunuslarının sağlığını ve psikolojisini bozmakta ve intihar etmelerine sebep olmaktadır. Ric O'Barry bu yüzden kendini hem şov dünyası gayeleriyle hem de gıda olarak tüketim için yakalanan, kafes altında tutulan yunus balıklarının kurtarılmasına adanır. Ric O'Barry'nin müdahale edemediği bir yer vardır, burası Japonya'nın Taiji şehrindeki, yunusların yakalanması için kullanılan koy... Yunuslar burada yakalanıyor ve sonrasında onlardan haber alınmıyor. Araştırmalara göre yunuslar şov dünyası için dünyanın dört bir tarafına ihraç ediliyor. Fakat yakalanan yunuslar bunlardan fazladır. Kalanlara ne oluyor? Araştırılan ve The Cove ismiyle belgeseli çekilen sır budur. Yunuslar bu koyda vahşice öldürülüyor ve gıda maddesi olarak Japonya'da satışa çıkarılıyor. Fakat yunuslarda insana zarar verecek oranda cıva bulunmaktadır. Buna rağmen yunusların yakalanmasına ve gıda maddesi olarak tüketilmesine halen devam edilmektedir. The Cove; yunusların insanlık dışı avlanmalarıyla birlikte tüketimi nedeniyle yol açabileceği çeşitli hastalıklara karşı bütün dünyayı uyarmak için birçok tehlike göze alınarak çekilmiş, Oscar ödüllü bir belgesel filmidir.

EN Ric O'Barry is a trainer of five dolphins in Flipper (1996), which used to be a legendary TV series. Conclusion he draws from this experience: Dolphins should never be held captive. Captivity harms the health and psychology of dolphins and causes them to commit suicide. Thus, Ric O'Barry devotes himself to save dolphins caught and kept in cages for purposes of show and to be consumed as food. There is one place which Ric O'Barry cannot interfere: the cove in Taiji, Japan used to catch dolphins...Dolphins are caught there and then no news can be obtained about them. According to research, dolphins are exported all over the world to be used in shows. However, number of dolphins caught is higher than this. What happens to the rest? This is the secret on which research is conducted and a documentary film - The Cove - is shot. Dolphins are brutally killed in this cove and sold as food in Japan. However, dolphins contain mercury at levels that are harmful for humans. Despite this, dolphins are still caught and consumed as food. The Cove is an Academy award winner documentary that was shot taking the risk of many dangers to warn the whole world against inhumane hunting of dolphins and several diseases which may be caused by the consumption of its meat.

ALTINKÖY AÇIK HAVA MÜZESİ ALTINKÖY OPEN AIR MUSEUM

Site; bunaltıcı şehir hayatı içinde arada sırada bile olsa rahat bir nefes alınması, 100 yıl önceki köy hayatının tanınması, örnekleriyle görülmesi; köy kültürünün yaşatılması ve korunması için alternatif bir proje olarak geliştirilen Altıncöy Açık Hava Müzesi'nin tanıtılması amacıyla kurulmuş.

Projenin mimarı Altındağ Belediye Başkanı Veysel Tiryaki'dir. Müze, 500 dönüm arazi üzerine 2 yıl içinde inşa edilmiş. Belirli bir yörenin değil değişik yöreler esas alınarak köy hayatına dair örnekler toplanmış. Proje boyunca Karadeniz'den Akdeniz'e, Ege'den Doğu Anadolu'ya kadar Anadolu köylerinin tamamı gözetilmiş denilebilir.

Altıncöy Açık Hava Müzesi Anadolu'da yaşanan köy hayatının canlılık, renklilik ve zenginliğini yansıtmak üzere hiçbir ayrıntı kaçırılmadan oluşturulmuş. İçinde neler yok ki? Çamaşırhane, köy fırını, ilkökul, bakkal, cami, köy kahvesi, asma köprü, dokuma atölyesi, su ve yel değirmenleri, konaklar, hayvanlar, ağaçlar, çantı evleri vs. herhangi bir müdahalede bulunulmadan, olduğu şekliyle muhafaza edilerek ziyaretçilerin ilgisine sunulmuş.

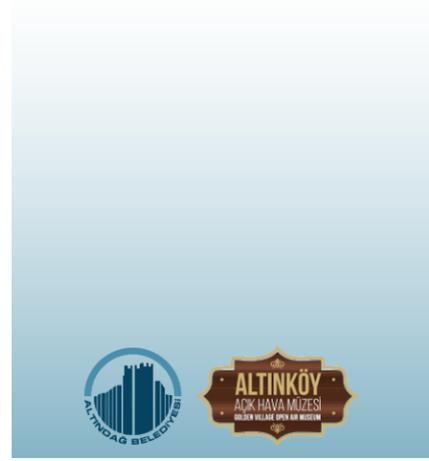
Altıncöy Açık Hava Müzesi web sitesinin içeriği kadar görselleri ve sunumu da dikkat çekicidir.

The website was established with the aim of promoting Golden Village Open Air Museum which was designed as an alternative project in order to provide a relaxing atmosphere in the overwhelming city life, to introduce the village life of 100 years ago and provide examples as well as to keep the village culture alive and under protection.

The architect behind the project is Mr. Veysel Tiryaki, Mayor of Altındağ. The museum was constructed on a 500-decar of area within 2 years. Examples of village life were collected based not only on one region but various regions. It can be said that all of Anatolian villages, from Black Sea Region to Mediterranean Region and from Aegean Region to Eastern Anatolia Region were taken into consideration.

Golden Village Open Air Museum was established without missing any details in a way reflecting the lively, colourful and rich village life of Anatolia. What were included in this museum? Laundrette, village bakery, primary school, grocery store, mosque, village tea house, suspension bridge, weaving workshop, water and wind mills, mansions, livestock, trees, wooden houses, etc. were preserved in their original state without making any alterations and exhibited for the visitors.

The visuals and presentation on the website of Golden Village Open Air Museum are as attracting as its content.

www.altinkoy.tc

RURAL DEVELOPMENT

kırsal kalkınma

OCAK-ŞUBAT-MART
JANUARY-FEBRUARY-MARCH
2016

#03

www.tdkk.gov.tr